

1996

**KEMIRA
VUOSI-
KERTOMUS
1996**

SISÄLTÖ

Toimintaperiaatteet, tavoitteet, strategia ja tulostavoitteet	4
Toimialat	5
Pääjohtajan katsaus	6
Tilinpäätös 1996	
Hallituksen toimintakertomus	7
Osakkeet ja osakkeenomistajat	12
Tunnusluvut	14
Konsernitilinpäätös	17
Tilinpäätöksen laadintaperiaatteet	21
Konsernin liitetiedot	23
Emoyhtiön tilinpäätös ja liitetiedot	32
Ehdotus voittovarojen käytöstä	36
Tilintarkastuskertomus	36
Hallintoneuvoston lausunto	37
Kemira Chemicals	38
Kemira Pigments	41
Kemira Agro	44
Tikkurila	47
Muut	50
Ympäristöraportti	52
Konserniyhtiöt	60
Hallinto	62
Osoitteita	64

YHTIÖKOKOUS

Kemira Oy:n varsinainen yhtiökokous pidetään tiistaina 22.4.1997 klo 16.00 Kemira-talossa, Porkkalankatu 3, 00180 Helsinki.

Osallistumisoikeus on osakkeenomistajilla, jotka viimeistään 11.4.1997 on merkitty osakkeenomistajiksi Suomen Arvopaperikeskus Oy:n pitämään yhtiön osakasluetteloon. Saadakseen osallistua yhtiökokoukseen osakkeenomistajan on ilmoittauduttava Arja Korhoselle Kemira Oy:hyn viimeistään 18.4.1997 klo 16.00 joko kirjeitse osoitteella PL 330, 00101 Helsinki, faksilla 010 862 1375, puhelimella 010 862 1703 arkisin klo 8.00-16.00 tai sähköpostilla arja.korhonen@kemira.com

TULOSTIEDOT

Kemira julkaisee tietoja tilikaudelta 1997 suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi seuraavasti:

Osavuosikatsaus 4 kk	9.6.1997
Osavuosikatsaus 8 kk	7.10.1997
Tilinpäätöstiedote	helmikuussa 1998
Vuosikertomus	maaliskuussa 1998

Näitä voi tilata Kemiran konserniviestinnästä, puh. 010 8611, faksi 010 862 1797 tai www.kemira.com

SJJOITTAJAYHTEYDET

Kemira Oy

Finanssijohtaja Kaj Friman, puh. 010 862 1704,

sähköposti: kaj.friman@kemira.com

IR-analytikko Jarmo Lappalainen, puh. 010 862 1795,

sähköposti: jarmo.lappalainen@kemira.com

Toimintaperiaatteet

Kemira on kansainvälinen kemian konserni, joka toimittaa asiakkailleen yksilöllisesti räätälöityjä ja laadukkaita tuotteita ja palveluja. Kemira noudattaa toiminnassaan hyviä liiketapoja ja ympäristöä kunnioittavia periaatteita.

Tavoitteet

Kemiran toiminnan tavoitteena on tyytyväinen asiakaskunta ja hyvä kannattavuus kaikilla yhtiön toimialoilla. Kemira haluaa olla päätoimialoillaan kansainvälisesti merkittävä. Tähän se pääsee motivoituneen, monitaitoisen henkilöstön ja korkeatasoisen teknologian avulla sekä kestäväan kehitykseen tähtäävin innovatiivisin ratkaisuin.

Strategia

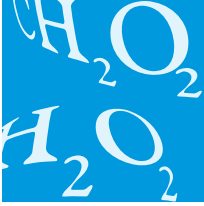
Kemiran strategiana on päätoimialojen kasvu sekä nykyisillä että uusilla markkina-alueilla. Tämä tapahtuu suuntaamalla investointeja valikoituihin kasvukohteisiin, hyödyntämällä konsernin teknologia- ja laatujohtajuutta, painottamalla ympäristöystävällisiä tuotteita, hyödyntämällä konsernin sisäisiä synergiaetuja ja parantamalla tehokkuutta sekä vahvistamalla konsernin taloudellista asemaa.

Kemiran tavoitteena on kannattava ja hallittu kasvu, joka lisää osakkeenomistajan sijoitusarvoa.

Tulostavoitteet

	Tavoite	1996	1995	1994
Liikevaihdon kasvu, %	5	1	5	-2
Oman pääoman tuotto, %	16	13,5	13,9	9,6
Liikevoitto, % liikevaihdosta	10	9,3	10,1	7,8
Velkaantuneisuus, %	50-30	49	56	63
Korkokate	>7	5,6	3,8	3,3

Toimialat

KEMIRA CHEMICALS

Kemira Chemicals on huomattava sellu- ja paperiteollisuuden kemikaalien ja muiden teollisuuskemikaalien valmistaja sekä Euroopan johtava vedenpuhdistuskemikaalien valmistaja. Sillä on tuotantoa 15 maassa. Liikevaihto 1996 oli 3 090 Mmk, 22 % konsernin liikevaihdosta. Liikevoitto oli 421 Mmk, joka on 31 % konsernin pääliiketoiminta-alueiden liikevoitosta. Henkilöstön määrä vuoden lopussa oli 2 225.

KEMIRA PIGMENTS

Kemira Pigments on kolmanneksi suurin titaanidioksidipigmenttien valmistaja päämarkkina-alueillaan Euroopassa ja Yhdysvalloissa. Sen tehtaat sijaitsevat Suomessa, Hollannissa ja Yhdysvalloissa. Tuotteiden pääkäyttäjät ovat maali-, paperi- ja muoviteollisuus. Liikevaihto 1996 oli 2 108 Mmk, 15 % konsernin liikevaihdosta. Liiketappio oli 21 Mmk. Henkilöstön määrä vuoden lopussa oli 1 884.

KEMIRA AGRO

Kemira Agro on Euroopan toiseksi suurin kasvinravinteiden valmistaja. Tuotantoa on kahdeksassa maassa. Päätuotteita ovat pelto- ja puutarharavinteet, maatalouskemikaalit sekä prosessikemikaalit. Liikevaihto 1996 oli 6 278 Mmk, 44 % konsernin liikevaihdosta. Liikevoitto oli 746 Mmk, joka on 55 % konsernin pääliiketoiminta-alueiden liikevoitosta. Henkilöstön määrä vuoden lopussa oli 3 345.

TIKKURILA

Tikkurila on Euroopan merkittäviä maalinvalmistajia. Sen päätuotteita ovat sävytysjärjestelmät, kauppa- ja rakennusmaalit sekä puu- ja metalliteollisuuden maalit. Sävytysjärjestelmät ja -pastat ovat voimakkaasti kasvava alue, jolla Tikkurila on teknologisesti maailman kärjessä. Sillä on tuotantoa 12 maassa. Vuoden 1996 liikevaihto oli 1 517 Mmk, 11 % konsernin liikevaihdosta. Liikevoitto oli 222 Mmk, joka on 16 % konsernin pääliiketoiminta-alueiden liikevoitosta. Henkilöstön määrä vuoden lopussa oli 1 687.

MUUT

Kemira Fibres Oy on Euroopan kolmanneksi suurin viskoosikuitujen tuottaja, Kemira Metalkat valmistaa pakokaasukatalysaattoreita ja Kemira Safety hengityksensuojaimia. Yhtiöiden tuotantolaitokset ovat pääosin Suomessa. Louhinta- ja ampumatarvikkeita valmistavan Vihtavuori Oy:n osake-enemmistö myytiin Suomen valtiolle vuoden 1997 alussa. Kemira Oy on konsernin emoyhtiö. Näiden yhtiöiden yhteenlaskettu liikevaihto 1996 oli 1 107 Mmk, 8 % konsernin liikevaihdosta. Henkilöstöä oli vuoden lopussa yhteensä 1 279 henkeä.

PÄÄJOHTAJAN KATSAUS

Euroopan kemianteollisuuden kannalta vuosi 1996 muodostui tasaantumisvaiheeksi voimakkaan kasvujakson ja kannattavuuden parantumisen jälkeen. Erityisesti alkuvuoden kasvu oli yllättävän hidasta, mutta vuoden lopulla tapahtui piristymistä, joka jatkuu seuraavalle vuodelle.

Kemira-konsernin tilikauden voitto saavutti uuden ennätyksen. Sen sijaan liikevoitto jäi jälkeä edellisestä vuodesta lähinnä titaanidioksidipigmenttialan kannattavuuden heikentymisen vuoksi. Konsernin muiden ydinliiketoimintojen (Kemira Agro, Kemira Chemicals, Tikkurila) liikevoitto parani edellisestä vuodesta ja kompensoi Kemira Pigmentsin tuloksen heikkenemistä.

Kemira Chemicalsin Pulp & Paper-yksikön tulosta heikensi paperi- ja selluyhtiöiden lama, mutta Industrial Chemicals ja Kemwater tekivät tulosta odotettua paremmin.

Kemira Pigments kärsi maailmanlaajuisesta kasvun hidastumisesta ja hintojen laskusta. Kemiran pigmenttiyksiköistä häiriö tuntui voimakkaimmin Kemira Pigments B.V:ssä Hollannissa, missä tuote markkinoidaan suurimalta osin laminaattipaperin tuottajille. Nämä joutuivat markkinasyistä rajoittamaan omaa tuotantoaan jyrkästi.

Kemira Agro jatkoi toimintaansa vuoden 1996 aikana tasaisesti. EU:n kesannointialan pienennykset ja maailman viljatilanne lisäsivät kasvinravinteiden kysyntää ja paransivat hintatasoa.

Tikkurila kasvatti vuoden aikana strategiansa mukaisesti sävytysjärjestelmänsä maailmanlaajuisesta kattavuudesta laajentamalla Yhdysvaltoihin ja Australiaan. Tikkurilan liiketoiminnan kannattavuus oli vuoden aikana erinomainen.

Konsernin rakennejärjestelyt jatkuivat. Merkittävin päätös oli Vihtavuori Oy:n asteittainen siirtyminen valtion omistukseen. Vihtavuori Oy tulee olemaan osa valtion uutta Suomen Puolustusväline Oy:tä. Päätös kuvastaa osaltaan Kemiran keskittymistä ydinliiketoimintoihin.

Lokakuussa tapahtui Kemira Oy:n yksityistämisen prosessin toinen vaihe. Valtio myi omistamiaan osakkeita 18 miljoonaa kappaletta institutionaalisille sijoittajille ja yksityishenkilöille. Lisäksi Kemira Oy järjesti 8 miljoonan osakkeen uuden institutionaalisille sijoittajille. Valtion omistus laski tämän seurauksena 53,8 %:iin.

Kemiran osakekurssi nousi kertomusvuoden aikana

36 markasta 58 markkaan. Kurssikehitys ylitti HEX-indeksin kehityksen.

Ympäristöasioiden hyvä hoito on tärkeä liiketoiminnan edellytys ja myös mahdollisuus. Kemira on käytännössä hoitanut ympäristöasiansa vähintään alan yleisen kehityksen mukaisesti. Tuorein esimerkki tästä on Kemira Pigmentsin ve-

siensuojeluinvestointi, joka tekee Porin titaanidioksiditehtaat merialueen kannalta käytännöllisesti katsoen haitattomiksi vuodesta 1997 alkaen. Kemira julkaisee auditoidun ympäristöraporttinsa vuosittain ja on saanut siitä kunniamaininnan pohjoismaisten pörssiyritysten kesken tehdyssä vertailussa. Vuosi 1996 on neljäs perättäinen raportoitu vuosi.

Kemira-konserni on kustannusrakenteeltaan terve 1990-luvun alun saaneeruksen ansiosta. Tosin kustannuskilpailukyky vaatii jatkuvaa valppautta ja vertailua tärkeimpiin kilpailijoihin.

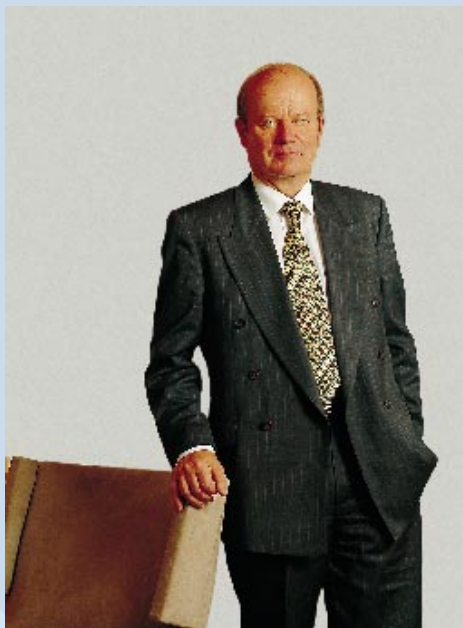
Kemira jatkaa tasapainoista ja samalla vahvempaan taserakenteeseen tähtäävää kasvua. Reaalikasvutavoite on 5 % vuodessa, joka on saavutettavissa omalla kassavirralla rahoitettavilla investoinneilla. Suurempia kerta-harppauksia voidaan harkita, kun omavaraisuus sen sallii.

Konsernin taloudelliset tavoitteet on harkittu uudelleen. Tärkeinä pidetään tavoitteiden asettamista liiketoiminnan kasvuun, kannattavuudelle, oman pääoman tuotolle, rahoitusrakenteelle ja rahoituskuluille suhteutettuina liiketoimintaan.

Kemiran henkilöstömäärä on supistunut voimakkaasti tällä vuosikymmenellä. Sen seurauksena ammattitaidolliset vaatimukset lisääntyvät ja Kemirassa onkin asetettu henkilöstön monitaitoisuus yleiseksi tavoitteeksi. Monitaitoisuus on motivaatiomielessä myönteinen asia, mutta se aiheuttaa tarpeen lisätä koulutusta taitojen saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi. Tälle osa-alueelle joudumme panostamaan jatkossa yhä enemmän.

Vuosi 1996 oli Kemira-konsernille hyvä. Tämä ei olisi ollut mahdollista ilman sidosryhmiemme tukea ja hyväksyntää. Tästä kaikille lämmin kiitos.

Samoin haluan kiittää Kemiran henkilöstöä heidän panoksestaan, joka teki vuodesta menestyksekkään.

Heimo Karinen
Pääjohtaja
Hallituksen puheenjohtaja

HALLITUKSEN KERTOMUS

Vuosi 1996 osoitti, että Kemiran toimitilat pystyivät hyvin tasapainottamaan toisiaan. Neljästä päätoimialasta kolme kehittyi edelleen myönteisesti ja nettorahoituskulut laskivat, mikä kompensoi titaanidioksidipigmenttien heikkoa markkinatilannetta. Tulos ennen veroja kasvoi edellisvuodesta 18 % ja oli 851 Mmk. Tulos verojen jälkeen nousi 12 % ja oli 617 Mmk. Tulos per osake oli 5,1 mk, kun se edellisvuonna oli 4,6 mk. Hallitus ehdottaa vuodelta 1996 jaettavan osingon nostamista 1,60 mk:aan osakkeelta eli yhteensä 206,1 Mmk:aan.

LIKEVAIHTO

Konsernin liikevaihto oli 13 471 Mmk, 1 % suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Kasvuun vaikuttivat lähinnä Euroopan kasvinravinnemarkkinoiden paraneminen edelleen sekä teollisuuskemikaalien myyntimäärien nousu. Konsernin liikevaihdosta noin 78 % syntyi Suomen ulkopuolella.

Suomalaisessa laskentakäytännössä tapahtuneen kehityksen vuoksi liikevaihdon määritelmää on muutettu siten, että muun muassa myyntirahdit ja eräät muut erät sisältyvät kuluihin eivätkä myynnin oikaisueroihin kuten aikaisemmin. Tämä muutos lisää vuoden 1996 liikevaihtoa 980 Mmk:lla. Aikaisempien vuosien liikevaihtoluvut on muunnettu vertailukelpoisiksi. Muutoksella ei ole vaikutusta tuloslukuihin, mutta se pienentää liikevaihdosta prosentteina ilmaistuja lukuja. Selvimmin tämä näkyy Kemira Chemicalsissa, joka myy tuotteensa useimmiten asiakkaille toimitettuina.

Taulukossa sivulla 11 on konsernin liikevaihdon jakautuma eri liiketoimintalueiden kesken.

KEMIRA CHEMICALS

Kemira Chemicalsin liikevaihto nousi 10 % ja oli 3 090 Mmk. Kolmesta strategisesta liiketoimintayksiköstä – Pulp & Paper Chemicals, Kemwater ja Industrial Chemicals – etenkin kaksi jälkimmäistä kasvoi vahvasti. Myös Ruotsin kruunun vahvistuminen kasvatti Kemira Chemicalsin liikevaihtoa. Pulp & Paper Chemicals kärsi sellu- ja paperiteollisuuden vähentyneestä kysynnästä, mutta sen liikevaihtoa lisäsi muurahais-happoliiketoiminnan siirto Industrial Chemicalsista Pulp & Paper Chemical-

Kemira Oy:n hallitus vuonna 1996. Edessä vasemmalta varapuheenjohtaja Timo Mattila ja puheenjohtaja Heimo Karinen, takana Esa Tirkkonen, Leif Ekström, Juhani Kari ja Sten-Olof Hansén.

siin vuoden 1996 alussa.

Kemira Chemicalsin liikevoitto oli 421 Mmk, 11 % edellisvuotista suurempi. Liikevoitto oli 14 % liikevaihdosta eli lähes samaa tasoa kuin vertailukelpoinen luku vuotta aikaisemmin.

Pulp & Paper -yksikössä vetyperoksiditehtaan rakentaminen Helsingborgiin, Ruotsiin etenee suunnitelmien mukaan ja sen on määrä valmistua kesälä 1997. Tislatus peretikkahapon tuotanto käynnistyi Oulussa. Vaasan polyelektrolyyttitehtaan tuotannon laajennus otettiin käyttöön kertomusvuoden alussa. Muurahaishappoliiketoimintaa kehitetään rakentamalla formamidin tuotantolaitos, joka käynnistyy kuluvan vuoden alkupuolella. Laajentaakseen markkinoitaan Kemira Chemicals osti loppuvuodesta Cultor Oy:n rehunsäilöntäliiketoiminnan sekä 50 %:n osuuden SSV-Säilöntä Oy:stä, joka pakkaa rehunsäilöntäaineita.

Kemwaterin toiminta laajeni yritysostoilla ja muilla investoinneilla. Isoon-Britanniaan rakennetaan vedenpuhdistuskemikaaleja valmistava yksikkö, joka käyttää raaka-aineena Suomesta tuotavaa Ferixiä, rakeista ferrosulfaat-

tia. Vastaavanlaiset yksiköt rakennettiin myös Thaimaahan ja Brasiliaan. Kemwater on hankkinut enemmistöosuuden kolmesta romanialaisesta vesikemikaalien tuotantoyhtiöstä. Osakkeiden siirtoihin liittyvät käytännön järjestelyt toteutunevat kevään 1997 aikana. Kemwater laajeni tammikuussa 1997 myös Italiaan ostamalla sikäläisen alan tuottajan Mare S.p.A:n vesikemikaaliliiketoiminnan.

Kemwater rakentaa Helsingborgiin kiinteää polyalumiinikloridia valmistavan tehtaan. Tämän tuotteen avulla Kemwater pääsee uusille markkinoille, joilla nestemäisen tuotteen kuljetus on hankalaa.

Industrial Chemicals -yksikössä fosforihapon markkinatilanne on ollut suotuisa. Myös rehufosfaattien kysyntä on ollut kasvussa. Helsingborgiin on rakenteilla tehdas, jonka tuottamaa natriumperkarbonaattia käytetään ympäristön kannalta neutraalina pesuaineiden raaka-aineena. Sen valmistuksessa käytetään omaa vetyperoksidia.

Kuluvan vuoden alussa Kemira Fine Chemicals Oy, joka valmistaa orgaanisia väliaineita kasvisuojelu-

lääke- ja muulle orgaanisen hienokemianteollisuudelle, siirrettiin Kemira Agrostasta Kemira Chemicalsiin. Yhtiön liikevaihto oli 129 Mmk vuonna 1996.

KEMIRA PIGMENTS

Kemira Pigmentsin liikevaihto laski 7 % ja oli 2 108 Mmk. Laskun syitä olivat alhaiset hinnat ja pienentynyt titaani-dioksidipigmenttien myyntimäärä.

Markkinat alkoivat heiketä jo vuoden 1995 jälkipuoliskolla ja suuntaus jatkui kertomusvuonna sekä hintojen että määrien osalta. Koko vuoden myyntimäärät laskivat 4 % ja hinnat puolestaan putosivat kertomusvuoden kuluessa keskimäärin noin 15 %. Hintojen aleneminen on ollut jyrkempää Euroopassa ja muualla kuin Yhdysvalloissa, missä laskua samana aikana tapahtui yli 8 %.

Kemira Pigmentsin liiketappio oli 21 Mmk, kun liikevoitto edellisvuonna oli 255 Mmk. Liiketappio oli 1 % liikevaihdoista.

Hanke tuotantokapeikkojen poistamiseksi Rotterdamin tehtaalla Hollannissa saatiin päätökseen vuoden lopulla. Samanaikaisesti uudistettiin jälkikäsitteilyosastoa, mikä mahdollistaa monipuolisemman tuotevalikoiman tavoitteena käyttöasteen parantaminen. Porin tehtaalla laajennusprojektia jarrutetaan heikon markkinatilanteen vuoksi ainakin vuodelle, joten sen arvioitu valmistusaika on vuoden 1998 lopulla. Uusi jäteveden neutralointilaitos on parhaillaan koekäytössä; lopullisesti se otetaan käyttöön kuluvaan vuoden puolivä-

lissä. Rotterdamin tehtaalla kuluvaan vuoden tammikuussa tapahtuneella räjähdyksellä ei uskota olevan merkittävää vaikutusta konsernin tulokseen.

Porin tehtaalla on käynnistetty rakennemuutosohjelma, jonka tavoitteena on supistaa vuosikustannuksia noin 100 Mmk:lla vuodesta 1999 alkaen. Myös amerikkalaistehtaalla Savannahissa, Georgiassa toteutettiin säästöohjelma, jolla vuosikustannuksia leikattiin noin 20 Mmk:lla vuodesta 1996 alkaen.

Savannahissa toimivaa Kemira Pigments Inc:iä vastaan vireillä ollut hakemus ryhmäkanteen vahvistamiseksi hylättiin kesäkuussa. Tästä päätöksestä tehty valitus hylättiin heinäkuussa. Kemira Pigments uskoo, että alkuperäinen sille myönteinen päätös kestää myös mahdolliset jatkovalitukset. Tapaus voi myös jatkua yksityisinä kanteina.

KEMIRA AGRO

Kemira Agron liikevaihto kasvoi 3 % ja oli 6 278 Mmk. Kasvinravinnemarkkinat jatkuivat hyvinä, koska maailman viljavarastot olivat edelleen niukat ja Euroopassa lievennettiin kesannointirajoja. Kasvinravinteiden keskimääräiset hinnat olivat hivnen korkeammalla ja myyntimäärät lähes samalla tasolla kuin edellisvuonna. Vuoden vaihteessa useimpien tuotteiden hinnat olivat ennallaan tai hieman edellisvuotisen alapuolella.

Kemira Agron liikevoitto nousi 14 % ja oli 746 Mmk eli 12 % liike-

vaihdoista, mikä osoittaa sekä tuotantotehokkuuden että hintojen parantuneen. Liikevoittoa rasittivat Beneluxmaissa ja Isonsa-Britanniassa sijaitsevien ammoniakkitehtaiden ylimääräiset korjauskustannukset samoin kuin tanskalaisessa yksikössä sattunut tulipalo.

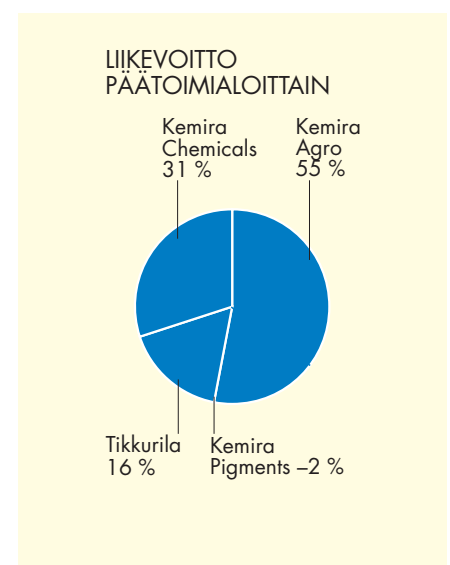
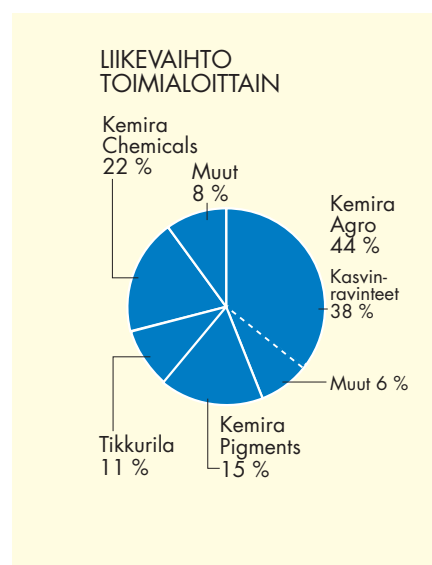
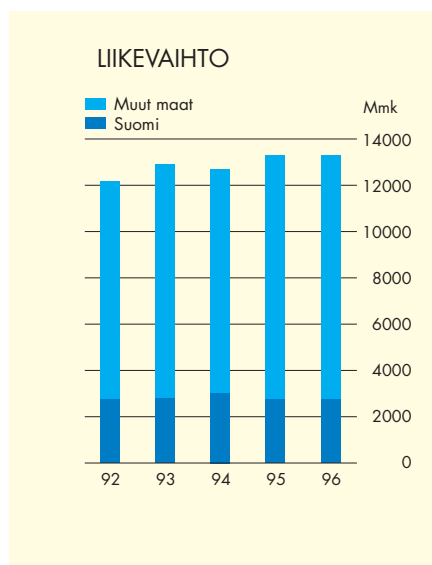
Harjavaltaan valmistui metyleeniureatehdas vuoden toisella puoliskolla. Isonsa-Britanniassa Kemira Ince Ltd otti käyttöön rakennuttamansa ammoniakkin purkutermiinaalin helmikuussa.

TIKKURILA

Tikkurilan liikevaihto kasvoi 8 % ja oli 1 517 Mmk huolimatta siitä, että se luopui eräistä liiketoimintayksiköistä vuosien 1995 ja 1996 aikana. Perinteisten maalien vienti lähimarkkinoille samoin kuin säilytysjärjestelmien vienti eri puolille maailmaa kasvoivat.

Liikevoitto oli 222 Mmk (1995: 144 Mmk) eli 15 % liikevaihdoista. Liikevoitto sisältää liiketoiminnan muita tuotteita yhteensä 65 Mmk (60 Mmk), jotka koostuvat lähinnä sideaineliiketoiminnan ja kiinteistön myynnistä saaduista voitoista. Tikkurila ja ruotsalainen Wilhelm Becker AB myivät sideaineliiketoimintansa siten, että molemmat saivat yhden kolmanneksen osuuden uudesta yhtiöstä.

Säilytyspastatehtaan rakentaminen Suomeen etenee suunnitelmien mukaisesti ja tehtaalla on tarkoitus käynnistyä kesällä 1997. Uutta pastatehdasta rakennetaan myös Philadelphiaan Pennsylvanian osavaltioon Yhdysvaltoihin yhteisyrityksenä McWhorter Technolo-

giesin kanssa. Tehtaan arvioidaan aloittavan toimintansa kesällä 1997. Syksyllä Tikkurila osti sävytyspasta ja valmistavan yhtiön Australiasta.

Vuoden lopulla Tikkurila osti italialaiset yhtiöt Taotek S.p.A:n ja Mather-son S.p.A:n. Taotekin tytäryhtiöistä Corob S.p.A. on maailman johtava kehittyneiden automaattisten sävytyskoneiden toimittaja ja Spetra S.p.A. moniväripinnoitteiden teknologiajohtaja. Matherson valmistaa värikarttoja sekä muuta esittely- ja markkinointiaineistoa. Taotekilla on tytäryhtiöitä myös Yhdysvalloissa, Hongkongissa ja Uruguayssa. Ostettujen yhtiöiden arvioitu liikevaihto oli vuonna 1996 yhteensä 165 Mmk. Yrityskaupan myötä Tikkurilasta tulee maailman johtava kehittyneiden sävytysjärjestelmien toimittaja.

MUUT

Kemira Fibresin liikevaihto laski 21 % ja oli 493 Mmk. Syynä oli viskoosikuidun heikon kysynnän aiheuttama hintojen aleneminen ja myyntimäärien supistuminen. Yhtiössä tehdyillä toimenpiteillä pyritään nostamaan käyttöastetta ja leikkaamaan valmistuskustannuksia edelleen noin 30 Mmk:lla vuodesta 1997 alkaen. Liiketappio oli 58 Mmk (43 Mmk).

Räjähteitä ja ampuatarvikkeita valmistavan Vihtavuoren liikevaihto oli 151 Mmk (169 Mmk). Muutos johtuu urheilu- ja metsästysruutien viennin vähenemisestä ja loushintatarvikkeiden myynnin laskusta. Liikevoitto oli 4 Mmk (18 Mmk).

Vuoden 1997 alussa Kemira myi 50,1 % Vihtavuori Oy:n osakkeista Suomen valtiolle eikä Vihtavuori enää kuulu Kemira-konserniin. Loput osakkeet myydään mahdollisesti jo kuluvana vuonna, mutta viimeistään 2.1.2001. Koko Vihtavuoren osakemyynnin vaikutus sisältyy vuoden 1996 liiketulokseen.

Kemira Metalkatin liikevaihto oli 114 Mmk, 19 % edellisvuotista pienempi. Myyntimäärät pysyivät aikaisemmalla tasolla, mutta myynnin jakautuma muuttui ja keskihinta laski. Liiketappio oli 5 Mmk (3 Mmk).

Kemira Safetyn liikevaihto jatkoi reipasta kasvuaan ja oli 85 Mmk. Nousu oli 10 % ja seurausta uuden suojanamarin myynnin lisääntymisestä. Tutkimuksen ja kehityksen sekä markkinoinnin kustannukset olivat aikaisempaa suuremmat, minkä vuoksi liikevoitto laski 10 Mmk:aan (15 Mmk).

KONSERNIN TULOS

Konsernin tulos rahoituserien jälkeen parani edelleen vaikka liikevoitto laskikin 7 %. Liikevoitto oli 1 248 Mmk (1 337 Mmk) eli 9 % liikevaihdosta. Tulos ennen veroja ja vähemmistöosuutta nousi 851 Mmk:aan (721 Mmk). Nousun taustalla olivat kolmen pääliiketoiminnan jatkuva hyvä tulos, joka pystyi suurimmaksi osaksi tasapainottamaan Kemira Pigmentsin huonoa tulosta, sekä nopeasti alentuneet nettorahoituskustannukset. Myös tulos verojen jälkeen parani ja oli 617 Mmk (552 Mmk). Efektiivinen verokanta kohosi

23 %:sta 27 %:iin. Oman pääoman tuotto prosentti oli 14 % (14 %).

INVESTOINNIT

Konsernin investoinnit kohosivat 1 203 Mmk:aan (927 Mmk). Tämä on 8,9 % liikevaihdosta. Käyttöomaisuuden myynnit olivat 156 Mmk (371 Mmk), joten nettoinvestoinnit olivat 1 047 Mmk eli 7,8 % liikevaihdosta. Ympäristönsuojeluinvestointeihin konserni käytti 186 Mmk. Kaikki tärkeimmät investoinnit on käsitelty edellä olevissa toimialakatsauksissa.

Konserni käytti tutkimukseen ja kehitykseen noin 280 Mmk, joka on noin 2 % liikevaihdosta. Tutkimus ja kehitys on liiketoimintalähtöistä ja tapahtuu operatiivisissa tytäryhtiöissä.

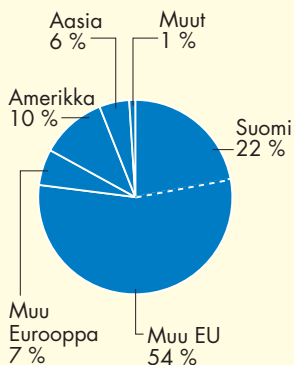
YMPÄRISTÖASIAT

Ympäristönsuojelua pidetään konsernissa tärkeänä ja se on yhä jäsen-tyneempi osa konsernin toimintaa. Auditoitu ympäristöraportti on osa vuosikertomusta (s. 52-59).

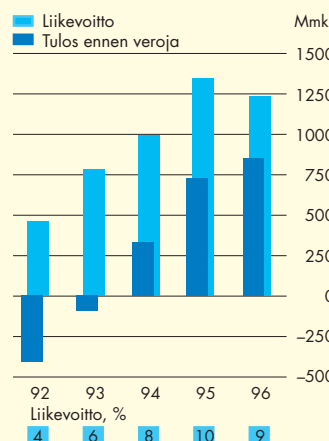
RAHOITUS

Konsernin rahoitustilanne vahvistui edelleen. Korollinen nettovelka aleni yli 500 Mmk:lla ja oli vuoden 1996 lopussa 4 747 Mmk (vuotta aikaisemmin 5 262 Mmk). Lasku oli seurausta lähinnä lokakuisesta osakeannista, joka toi Kemiralle 383 Mmk uutta omaa pääomaa. Kassavirta ennen rahoitusta oli +256 Mmk. Syyt kassavir-

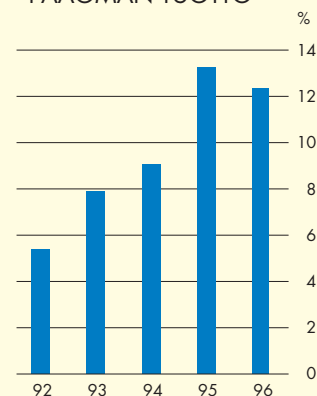
LIKEVAIHTO MAANTIETEELLISESTI

LIKEVOITTO JA TULOS

SIIJOTETUN PÄÄOMAN TUOTTO

ran laskuun edellisen vuoden 1 017 Mmk:sta olivat lähinnä liikepääoman kasvu (+226 Mmk), suuremmat osinnot (+133 Mmk) ja korkeammat nettoinvestoinnit (+492 Mmk). Konsernin vakavaraisuus nousi 5 prosenttiyksikköä ja oli 35 % vuoden lopussa. Velkaantuneisuus (nettovelkojen osuus omasta pääomasta plus nettoveloista) oli 49 %. Maksuvalmius säilyi hyvänä. Likvidit varat olivat vuoden lopussa 1 476 Mmk.

Konserni lyhensi pitkäaikaisia lainoja vuoden aikana yhteensä 2 295 Mmk. Osa lyhennyksistä rahoitettiin huhtikuussa sovitun 350 milj. Saksan markan suuruisen monivaluuttaisen valmiusluottojärjestelyn avulla. Järjestelyssä on mukana seitsemän pankkia ja laina-aika on seitsemän vuotta. Konserni solmi kaksi yhteensä 850 milj. Ruotsin kruunun lainasopimusta vetyperoksiditehtaan rakentamista ja Helsingborgin tehtaiden lunastetun leasingomaisuuden uudelleenrahoitusta varten.

Nettorahoituskulut olivat 397 Mmk (619 Mmk). Lasku aiheutui lähinnä korkotason yleisestä alenemisesta ja pienemmistä koronvaihtosopimusten kertakustannuksista. Kiinteäkorkoisten lainojen osuus korollisten pitkäaikaisten lainojen kokonaissummasta (poisluettuna eläkelainat, joita ei katsota kiinteäkorkoisiksi) oli vuoden lopussa noin 46 %. Valuuttakurssitappiot olivat 3 Mmk ja huomattavasti edellisvuotista (37 Mmk) pienemmät. Korkokate (liikevoitto plus poistot jaettuna nettorahoituskuluilla) oli 5,6.

EMOYHTIÖN TULOS

Emoyhtiön liikevaihto koostuu vain energian myynnistä konserniyhtiöille ja ulkopuolisille Suomessa. Emoyhtiön liikevaihto oli 214 Mmk (208 Mmk). Liiketulos oli -85 Mmk (-54 Mmk). Emoyhtiö kantaa konsernin johdon ja hallinnon kustannukset. Liiketulokseen sisältyy myös lisäeläkesäätiölle maksettu ylimääräinen kannatusmaksu 44 Mmk, jonka jälkeen lisäeläkesäätiöllä ei ole vastuuvajasta.

Emoyhtiön nettorahoitustuotot olivat 55 Mmk, kun edellisenä vuonna nettorahoituskulut olivat 146 Mmk. Tulos ennen veroja ja varauksia oli 294 Mmk (172 Mmk). Emoyhtiön investoinnit olivat 465 Mmk, joka sisältää tytäryhtiöiden oman pääoman korotukset.

HENKILÖSTÖ

Konsernin palveluksessa oli keskimäärin 10 631 henkeä eli 269 vähemmän kuin edellisvuonna. Kokonaismäärästä keskimäärin 4 686 henkeä oli konsernin ulkomaisten yhtiöiden palveluksessa.

Emoyhtiön henkilöstöä oli keskimäärin 139, kuusi vähemmän kuin edellisvuonna.

Konsernin suoriteperusteiset kokonaispalkat olivat 1 878 Mmk (1 865 Mmk) ja emoyhtiön kokonaispalkat 26 Mmk (29 Mmk). Hallintoneuvostolle, hallitusten jäsenille ja toimitusjohtajille maksetut palkat olivat konsernissa 37 Mmk (37 Mmk) ja emoyhtiössä 4 Mmk (4 Mmk).

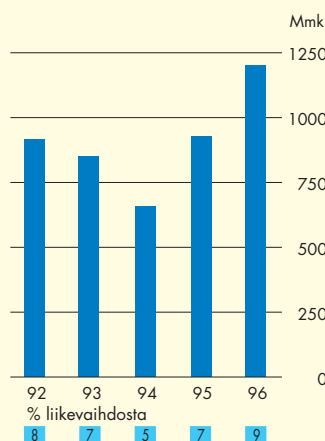
Vuoden aikana seuraavat henkilöt toimivat Kemira Oy:n hallituksessa: Heimo Karinen (puheenjohtaja), Timo Mattila (varapuheenjohtaja), Juhani Kari, Esa Tirkkonen, Leif Ekström ja Sten-Olof Hansén, kaksi viimeainittua ulkopuolisina jäseninä. Kokouksessaan 19.12.1996 hallintoneuvosto valitsi hallitukseen samat kuusi henkilöä 1.1.1997 alkavaksi kaudeksi.

OMISTUS

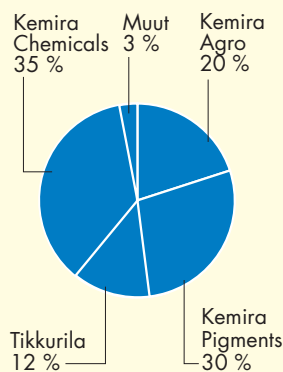
Neljän päätoimialan uusien investointien rahoittamiseksi ylimääräinen yhtiökokous valtuutti 25.9.1996 hallituksen laskemaan liikkeelle kahdeksan miljoonaa uutta osaketta seuraavaan varsinaiseen yhtiökokoukseen mennessä. Suomen valtio päätti lokakuussa pienentää omistusosuuttaan Kemira Oy:stä. Samassa kuussa järjestetyssä annissa Suomen valtio myi yhteensä 18 miljoonaa osaketta, joista kuusi miljoonaa myytiin yksityishenkilöille Suomen osakemarkkinoilla. Samanaikaisesti yhtiö laski liikkeelle yhtiökokouksen valtuutuksen perusteella kahdeksan miljoonaa uutta osaketta, jotka koti- ja ulkomaiset instituutiot merkitsivät. Anti ja myynti otettiin hyvin vastaan ja osakkeiden hinnaksi tuli 49,50 mk/kpl.

Osakeannin ja -myynnin seurauksena Suomen valtion omistusosuus laski 53,8 %:iin. Ulkomaisten institutionaalisten sijoittajien osuus nousi 24,6 %:iin, suomalaisten instituutioiden ja rahastojen osuus 16,2 %:iin ja yksityisten sijoittajien osuus 5,4 %:iin koko osakemäärästä.

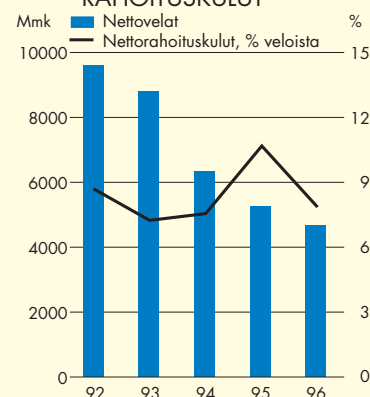
INVESTOINNIT

INVESTOINNIT TOIMIALOITTAIN

NETTOVELAT JA RAHOITUSKULUT

MUUTOKSET KONSERNIRAKENTEESSA

Vuoden aikana perustettiin useita yhtiöitä, kuten edellä olevissa toimialakatsauksissa on kerrottu. Konsernirakenteessa tapahtuneet muutokset esitetään yksityiskohtaisemmin sivulla 31.

TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT

Lähiaikoina sellu- ja paperiteollisuuden seisokit ja tuotannonrajoitukset rajoittavat edelleen alan tarvitsemien kemikaalien myyntiä ja vetyperoksidin hinnat pysyvät alhaalla. Kemikaalien, mukaan lukien vetyperoksidin, kysynnän uskotaan kuitenkin vilkastuvan selluteollisuuden käyttöasteiden kasvaessa myöhemmin vuoden aikana. Vesikemikaaliliiketoiminnassa odotetaan kasvua sen laajentuessa Etelä- ja Itä-Euroopan sekä Kaukoidän markkinoille. Fosforihapon kysynnän uskotaan pysyvän hyvänä ja rehufosfaatit valtaavat markkinoita orgaanisilta rehuilta, mikä hyödyttää Industrial Chemicalsia. Kemira Chemicalsin kannattavuuden vuonna 1997 odotetaan säilyvän hyvänä.

Pettymyksellisen vuoden jälkeen titaanioksidin kysynnän odotetaan paranevan, edellyttäen että talouskasvu jatkuu. Alan teollisuuden joulukuussa 1996 ilmoittamat hinnankorotukset korjaavat niinkään tilannetta, mutta eivät yksin riitä nostamaan Kemira Pigmentsin kannattavuutta tyydyttävälle tasolle. Kemira Pigments jatkaa edelleen kustannusrakenteensa parantamista ja tehtäidensä käyttöasteen tehostamista.

Kemira Agro uskoo kevätkaudesta tulevan tyydyttävä, koska EU on laskeutunut tulevan viljelykauden kesannointivelvoitteen 5 %:iin, kun se viime vuonna oli 10 %. Tämän arvioidaan lisäävän kasvinravinteiden kulutusta muuttamalla prosenttiyksiköllä, mikäli sääolosuhteet pysyvät normaaleina. Euroopan ja muun maailman satotasosta riippuu, kasvavtko viljavarastot. Se voi saada EU:n jatkossa tarkistamaan kesannointipolitiikkaansa viljelykaudelle 1997/1998. Kemira Agron kannattavuuden odotetaan säilyvän hyvänä.

Säilytysjärjestelmien ja -pastojen myynnin kasvun uskotaan jatkuvan. Tähän myötävaikuttaa Taotekin osto ja toiminnan käynnistyminen Yhdysvalloissa ja Australiassa. Pohjoismaisen rakennusteollisuuden odotetaan piristävän kuluvana vuonna, mikä kasvattaisi

myös perinteistä maaliliiketoimintaa. Baltian maiden ja Venäjän kasvavat markkinat ovat edelleen tärkeä kohdealue. Tikkurilan kannattavuuden uskotaan pysyvän hyvänä huolimatta raaka-ainehintojen kallistuspaineesta.

Konsernin rahoituskulujen arvioidaan edelleen laskevan.

Kemira-konsernin näkymät vuodelle 1997 jatkuvat monilta osilta hyvinä. Epävarmuustekijät, jotka liittyvät talouskasvun kehitykseen, paperi- ja selluteollisuuden taantumun keston sekä sääolosuhteisiin, voivat kuitenkin vaikuttaa niihin. Investointien arvioidaan pysyvän suunnilleen vuoden 1996 tasolla, joka riittää kasvun turvaamiseen. Konserni kiinnittää myös jatkossa huomiota tehokkuuden parantamiseen ja kassavirran tuottamiseen taseen edelleen vahvistamiseksi.

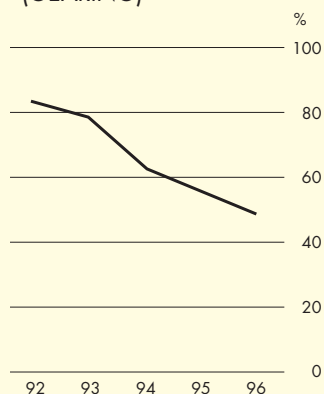
TULOS TOIMIALOITTAIN 1996

Mmk	Liikevaihto	Liikevoitto	Tulos ennen satunnaiseriä
Kemira Chemicals	3 090	421	300
Kemira Pigments	2 108	-21	-132
Kemira Agro	6 278	746	610
Tikkurila	1 517	222	199
Muut*	1 107	-120	-126
Ryhmiä välinen myynti	-629	-	-
Konserni yhteensä	13 471	1 248	851

* Sisältää muun liiketoiminnan, konsernihallinnon sekä eliminoinnit liikevoitosta ja tuloksesta ennen satunnaiseriä.

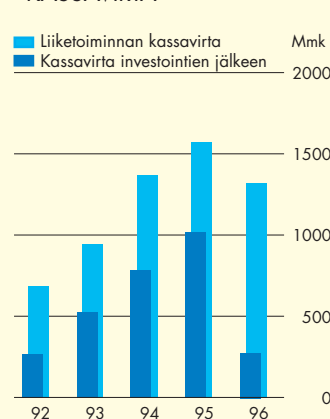
Kaikki tässä katsauksessa esitetyt ennusteet ja arviot perustuvat johdon tämänhetkiseen näkemukseen talouden kehityksestä ja todelliset tulokset voivat olla merkittävästikin erilaiset.

VELKAANTUNEISUUS (GEARING)

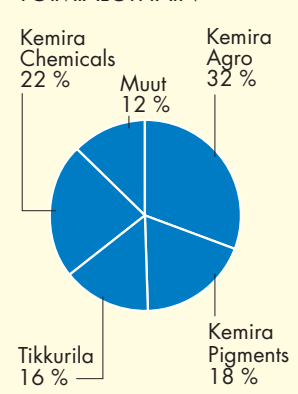

Nettovelkojen osuus omasta pääomasta plus nettoveloista.

KASSAVIRTA

HENKILÖSTÖ TOIMIALOITTAIN

Henkilöstön määrä 31.12.1996 oli 10 420.

OSAKKEET JA OSAKKEENOMISTAJAT

OSAKKEET JA ÄÄNIOIKEUS

Kemira Oy:n osakkeen nimellisarvo on 10 mk ja jokaisella osakkeella on yksi ääni yhtiökokouksessa. Osakkeiden lukumäärä vuoden 1996 alussa oli 120 800 000 kpl ja vuoden lopussa 128 800 000 kpl. Keskimääräinen osakemäärä vuoden aikana oli 122 089 617 kpl. Yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiön osakepääoma voi olla 850 – 3 400 Mmk. Osakepääomaa voidaan muuttaa ilman yhtiöjärjestyksen muutosta näiden rajojen sisällä. Tällä hetkellä Kemira Oy:n osakepääoma on 1 288 Mmk. Kemira Oy:n osakkeet on rekisteröity arvo-osuusrekisteriin.

OSINGONJAKOPOLITIIKKA

Kemiran tavoitteena on jakaa osinkoa, joka on pitkällä aikavälillä kilpailukykyinen sekä suomalaisiin suuryrityksiin että ulkomaisiin kemianalan konserneihin nähden ottaen kuitenkin huomioon yhtiön kulloisenkin tuloksen ja pääoman tarpeen. Yhtiön hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että vuodelta 1996 maksetaan osinkoa 1,60 mk osakkeelta eli 206,08 Mmk, joka vastaa 33,4 %:n osingonmaksua tuloksesta. Jos suomalainen verokanta otetaan huomioon, se vastaa 2,22 mk:n verollista osinkoa. Osingonjaon täsmäytyspäivä on 25.4.1997 ja maksupäivä 6.5.1997.

OSAKEPÄÄOMAN KOROTUS

Kemira Oy:n ylimääräinen yhtiökokous valtuutti 25.9.1996 yhtiön hallituksen korottamaan yhtiön osakepääomaa uusmerkinnällä enintään kahdeksalla miljoonalla osakkeella yhdessä tai useammassa erässä. Valtuutuksessa annettiin hallitukselle oikeus poiketa osakkeenomistajille kuuluvasta etuoikeudesta merkitä osakkeita. Tämä valtuutus oli voimassa 26.9.1996 alkaen seuraavaan varsinaiseen yhtiökokoukseen saakka.

Yhtiökokouksen valtuuttamana Kemira Oy:n hallitus päätti korottaa Kemira Oy:n osakepääomaa suunnatulla annilla. Lokakuussa toteutetussa annissa laskettiin liikkeelle kahdeksan miljoonaa uutta osaketta nimellisarvoltaan 10 mk, joten anti nosti osakepääomaa 80 Mmk:lla 1 288 Mmk:aan. Osakeannissa liikkeellelasketut uudet osakkeet oikeuttavat täyteen osinkoon tili vuodelta 1996. Samanaikaisesti annin kanssa valtio myi 18 miljoonaa kap-

paletta omistamiaan Kemira Oy:n osakkeita kotimaisille ja ulkomaisille sijoittajille, jolloin valtion omistisuusosuus yhtiössä laski 72,3 %:sta 53,8 %:iin. Yksityishenkilöiden osuus kasvoi noin 1 %:n tasolta lähes 6 %:iin. Ulkomaisen instituutioiden omistisuusosuus nousi 25 %:n tasolle ja kotimaisten instituutioiden puolestaan 16 %:iin. Osakkeen hinnaksi osakemyynissä ja -annissa tuli 49,50 mk osakelta.

Kemira Oy:n hallituksella ei ole tällä hetkellä valtuuksia korottaa yhtiön osakepääomaa.

LISTAUS JA KAUPANKÄYNTI

Kemira Oy:n osakkeet on listattu Helsingin Arvopaperipörssissä 10.11.1994 alkaen. Helsingin lisäksi osakkeella käydään kauppaa Lontoon Arvopaperipörssin SEAQ-kaupankäyntijärjestelmässä. Kemira on mukana myös Yhdysvalloissa PORTAL-järjestelmässä. Yhdysvalloissa Kemiran osakkeet on laskettu liikkeelle 144A-säätönsä perusteella, jolloin kaupankäynti on luvallista vain tämän sääntönsä sallimille instituutiolle. Yhdysvalloissa Kemiran osakkeilla voidaan käydä kauppaa myös ADS-osakkeiden muodossa. Yksi ADS-osake vastaa kahta Kemiran osaketta.

HINTA JA VOLYYMI

Kemiran osakkeen kurssi vahvistui vuoden 1996 aikana Helsingin Arvopaperipörssissä 53 %, kun HEX-indeksi nousi 42 %. Osakkeen ylin hinta oli 60 mk ja alin 36 mk. Vuoden lopussa osakkeen hinta oli 58,30 mk. Osakkeen vuoden 1996 verotusarvo on 41 mk. Osakkeen vaihto oli Hel-

singin Arvopaperipörssissä yhteensä 33 276 437 kpl ja markkamääräinen vaihto 1 594 Mmk. Lontoon Arvopaperipörssin SEAQ-järjestelmässä osakkeen vaihto oli 28 124 951 kpl, mikä vuoden keskimääräisenä käyttäen tekee markkamääräiseksi vaihdoksi 1 347 Mmk. Osakekannan markkina-arvo vuoden 1996 lopussa oli 7,5 mrd mk.

JOHDON OPTIOLAINA JA OSAKKEENOMISTUS

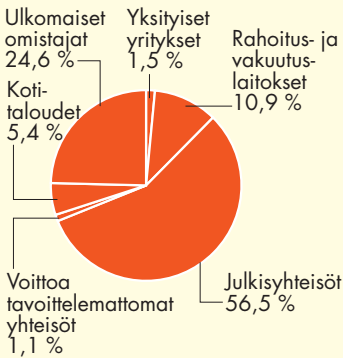
Kemira Oy:n yhtiökokous päätti 26.4.1995 ottaa optiolainan Kemira-konsernin johtoon kuuluvilta henkilöiltä. Merkityn optiolainan määrä on 640 000 mk. Kemira Oy:n palveluksessa oleva hallituksen jäsen oli oikeutettu merkitsemään optiolainaa enintään 80 000 mk:n arvosta. Laina-aika on viisi vuotta alkaen 2.5.1995, korko 6 % ja emissio-kurssi 100 %. Optiolaina antaa johdolle oikeuden merkitä yhtiön osakkeita enintään 1 280 000 kpl 1.12.1998 – 31.1.2002 välisenä aikana hintaan 40 mk/osake. Nämä merkinnät voivat nostaa yhtiön osakepääomaa enintään 12,8 Mmk:lla. Lainantaja ei voi luovuttaa optiolainaa kolmannelle osapuolelle ennen 1.12.1998.

Yhtiön hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenet omistivat vuoden lopussa 8 690 kpl Kemira Oy:n osakkeita. Tämä on 0,007 % yhtiön osakkeista ja äänivallasta. Kemira Oy:n osakkeisiin oikeuttavaa optiolainaa Kemira Oy:n hallituksen jäsenet ovat merkinneet 260 000 mk:lla, joka vastaa 520 000 optiota. Nämä optiot oikeuttavat merkitsemään 520 000 osaketta. Optiolaina mukaan lukien hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenillä on 0,41 % yhtiön äänivallasta.

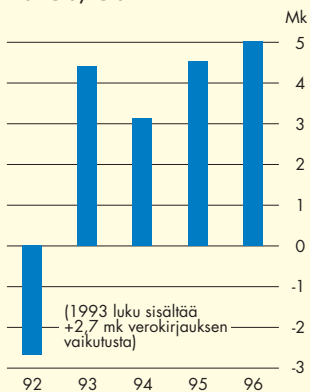
OMISTUKSEN JAKAUTUMINEN OSAKEMÄÄRÄN SUHTEESSA 31.12.1996

Osakkeiden lukumäärä	Osakkeenomistajien lukumäärä	% osakkeenomistajista	Osakkeet kpl	% osakkeista ja äänistä
1 – 50	1 573	10,20	66 446	0,05
51 – 100	2 481	16,09	234 601	0,18
101 – 1000	9 442	61,22	4 095 763	3,18
1001 – 5000	1 753	11,36	2 721 623	2,11
5001 – 10000	66	0,43	509 669	0,40
10001 – 100000	77	0,50	2 603 663	2,02
100001 – 500000	19	0,12	3 743 860	2,91
500001 – 1000000	7	0,04	4 914 200	3,82
yli 1000000	6	0,04	78 171 760	60,69
Yhteensä	15 424	100,00	97 061 585	75,36
Hallintarekisterit			31 738 415	24,64
Kaikki yhteensä			128 800 000	100,00

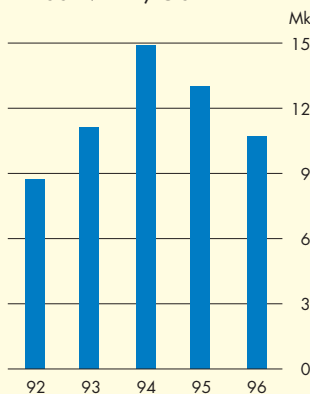
OMISTAJAJAKAUMA 31.12.1996

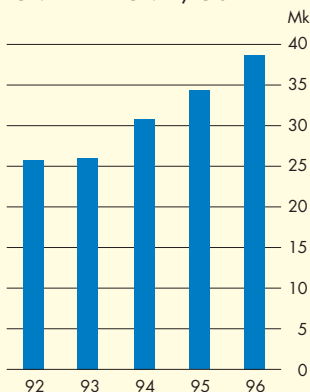
TULOS/OSAKE

KASSAVIRTA/OSAKE

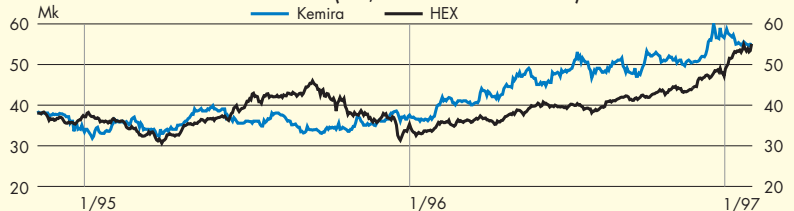
OMA PÄÄOMA/OSAKE

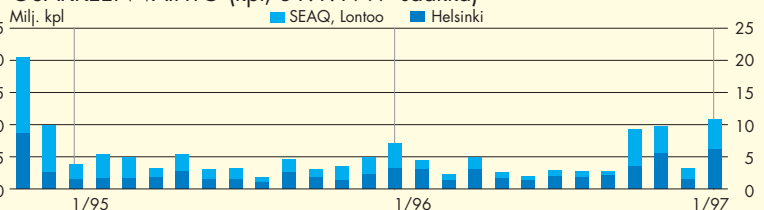
SUURIMMAT OMISTAJAT 31.12.1996

Omistaja	Kpl	% osakkeista ja äänistä
1. Suomen valtio	69 279 760	53,80
2. Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	2 600 000	2,02
3. Keskinäinen vakuutusyhtiö Eläke-Varma	2 269 500	1,76
4. Vakuutusosakeyhtiö Pohjola	1 780 000	1,38
5. Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi	1 215 000	0,94
6. Teollisuusvakuutus Oy	1 009 500	0,78
7. Kuntien eläkevakuutus	963 000	0,75
8. Vakuutusosakeyhtiö Sampo	850 000	0,66
9. Henkivakuutusosakeyhtiö Nova	699 200	0,54
10. Henkivakuutusosakeyhtiö Salama	680 000	0,53
11. Keskinäinen Vakuutusyhtiö Kaleva	625 000	0,49
12. Eläkesäätiö Neliapiila s.r.	577 000	0,45
13. Vakuutusosakeyhtiö Eläke-Sampo	520 000	0,40
14. Keskeytysvakuutusosakeyhtiö Otso	425 000	0,33
15. Vakuutusosakeyhtiö Yritys-Sampo	350 000	0,27
16. Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Tapiola	300 000	0,23
17. Kirkon keskusrahasto	284 100	0,22
18. Keskinäinen Vakuutusyhtiö Tapiola	275 000	0,21
19. Neste-konsernin yhteiseläkesäätiö s.r.	206 000	0,16
20. SITRA Suomen Itsenäisyyden Juhlarahasto	177 600	0,14
21. PT:n Eläkesäätiö s.r.	176 600	0,14
22. Suomen kulttuurirahasto	155 000	0,12
23. Osuuspankkien Eläkesäätiö	155 000	0,12
24. Osuuspankkien Eläkekassa	155 000	0,12
25. Yleisradion eläkesäätiö s.r.	145 500	0,11
26. Keskinäinen yhtiö Yrittäjäinvakuutus - Fennia	140 760	0,11
27. Sijoitusrahasto Merita Nordia	140 000	0,11
28. Enso Oy:n eläkesäätiö	139 000	0,11
29. Sijoitusrahasto Merita Fennia	138 200	0,11
30. Liikesivistysrahaston kannatusyhdistys r.y.	135 100	0,10
31. Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Tapiola	130 000	0,10
32. Alfred Berg Finland	116 000	0,09
33. Suomen Punainen Risti	98 000	0,08
34. Eläkevakuutusosakeyhtiö Verdandi	92 000	0,07
35. Kemira Chemicals Oy:n eläkesäätiö s.r.	92 000	0,07
36. Onninen-sijoitus Oy	89 000	0,07
37. Sijoitusrahasto Merita Foresta	89 000	0,07
38. Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä	81 000	0,06
39. Henkivakuutusosakeyhtiö Stella	78 400	0,06
40. Sijoitusrahasto Evli-Select	77 500	0,06
41. Rautaruukin työntekijäin eläkesäätiö	76 000	0,06
42. Tapiola yritysten henkivakuutus Oy	70 000	0,05
43. Suomen Vientiliitto Oy	60 200	0,05
44. Sijoitusrahasto Investa-Osake	60 000	0,05
45. Metalliteollisuuden keskusliitto - MET r.y.	60 000	0,05
46. Unsa Oy	59 000	0,05
47. Merimieseläkekassa	57 300	0,04
48. ABB eläkesäätiö s.r.	47 800	0,04
49. Teollisuuden ja työnantajain keskusliitto r.y.	46 200	0,04
50. Treviso Aktiefond Finland	44 500	0,03
Hallintarekisterit	31 738 415	24,64
Muut yhteensä	8 971 865	6,96
Kaikki yhteensä	128 800 000	100

OSAKKEEN KURSSIKEHITYS (mk, 31.1.1997 saakka)

OSAKKEEN VAIHTO (kpl, 31.1.1997 saakka)

KONSERNIN TUNNUSLUVUT

OSAKEKOHTAISET TUNNUSLUVUT

	1996	1995	1994	1993	1992
OSAKEKOHTAISET TUNNUSLUVUT ¹⁾					
Tulos / osake, mk ²⁾	5,1	4,6	3,1	4,4	-2,7
Kokonaistulos / osake, mk ²⁾	5,1	4,6	2,5	1,8	-3,4
Operatiivinen kassavirta / osake, mk	10,7	13,0	14,9	11,1	8,7
Osinko / osake, mk ³⁾	1,6	1,5	0,4	-	-
Osinkosuhte ³⁾	31,4	32,8	12,9	-	-
Efektiivinen osinkotuotto / osake, % ³⁾	2,7	4,1	1,2	-	-
Oma pääoma / osake, mk	38,8	34,3	30,8	26,1	25,1
Hinta / tulos per osake (P/E)	11,4	8,0	11,0	-	-
Hinta / oma pääoma per osake	1,5	1,1	1,1	-	-
Hinta / kassavirta per osake	5,4	2,8	2,3	-	-
Osingonjako, Mmk ³⁾	206,1	181,2	48,3	-	-

OSAKKEEN VAIHTO JA KAUPANKÄYNTI

Osakkeen hinta, ylin mk	60,0	39,9	38,5	-	-
Osakkeen hinta, alin mk	36,0	31,5	33,0	-	-
Osakkeen hinta, keskimäärin mk	47,9	35,8	37,8	-	-
Osakkeen hinta vuoden lopussa mk	58,3	36,7	34,1	-	-
Osakkeen vaihto (1000) kpl, Helsinki	33 276	22 480	11 432	-	-
Osuus osakekannasta, %	27	19	12	-	-
Osakkeen vaihto (1000) kpl, SEAQ	28 125	24 503	18 824	-	-
Osuus osakekannasta, %	23	20	20	-	-
Osakekannan markkina-arvo kauden lopussa, Mmk	7 509	4 409	4 107	-	-

OSAKEPÄÄOMAN KOROTUKSET ¹⁾

Keskimääräinen osakemäärä (1000)	122 090	120 800	91 877	85 175	78 800
Osakkeiden lukumäärä vuoden lopussa (1000)	128 800	120 800	120 800	87 300	78 800
Osakeannit – osakkeiden lisäykset (1000)	8 000	-	33 500	8 500	-
Osakepääoma, Mmk	1 288	1 208	1 208	873	788
Osakeannit – osakepääoman lisäykset, Mmk	80	-	335	85	-

1) Otaen huomioon nimellisarvon muutos 200 markasta 10 markkaan vuonna 1994.

2) 1993 tulos / osake sisältää +2,7 mk / osake verokirjauksen vaikutusta.

3) Osinko vuodelta 1996 on hallituksen ehdotus osingoksi.

TALOUDELLISTA KEHITYSTÄ KUVAAVAT TUNNUSLUVUT

	1996	1995	1994	1993	1992
TULOSLASKELMA JA KANNATTAVUUS					
Liikevaihto, Mmk	13 471	13 284	12 690	12 903	12 187
Ulkomaantoiminta, Mmk	10 488	10 635	9 998	10 261	9 586
Myynti Suomessa, %	22	20	22	21	22
Vienti Suomesta, %	24	25	23	20	18
Ulkomaantoiminta, %	54	55	55	59	60
Liikevoitto, Mmk	1 248	1 337	988	782	457
% liikevaihdosta	9	10	8	6	4
Rahoituskulut (netto), Mmk	397	619	587	681	823
% liikevaihdosta	3	5	5	5	7
Korkokate	6	4	3	3	2
Tulos ennen satunnaisia eriä, Mmk	851	718	402	101	-366
% liikevaihdosta	6	5	3	1	-3
Satunnaiset tuotot ja kulut, Mmk	-	3	-74	-196	-46
Tulos ennen veroja ja vähemmistöosuutta, Mmk	851	721	327	-95	-412
% liikevaihdosta	6	5	3	-1	-3
Tilikauden tulos, Mmk	617	552	228	149	-264
Sijoitetun pääoman tuotto-%	12	13	9	8	5
Oman pääoman tuotto-% *)	14	14	10	17	-10
KASSAVIRTA					
Liiketoiminnan kassavirta, Mmk	1 303	1 572	1 371	944	685
Käyttöomaisuuden myynnit, Mmk	156	371	73	432	500
Investoinnit, Mmk	1 203	927	657	850	915
% liikevaihdosta	9	7	5	7	8
Kassavirta investointien jälkeen, Mmk	256	1 016	787	526	270
TASE JA VAKAVARISUUS					
Käyttöomaisuus ja muut pitkäaikaiset sijoitukset, Mmk	8 119	7 803	8 212	9 114	9 912
Oma pääoma, Mmk	4 997	4 146	3 722	2 274	1 977
Vieras pääoma, Mmk	9 520	9 606	10 560	13 724	14 837
Taseen loppusumma, Mmk	14 550	13 772	14 294	16 005	16 845
Nettovelat, Mmk	4 747	5 262	6 347	8 810	9 588
Omavaraisuusaste, %	35	30	26	14	12
Velkaantuneisuus (gearing), %	49	56	63	79	83
HENKILÖKUNTA					
Henkilökunta keskimäärin josta Suomessa	10 631 5 945	10 900 6 125	11 156 6 141	11 446 6 294	12 648 6 684
VALUUTTAKURSSIT					
Tärkeimmät valuuttakurssit (31.12.)					
USD	4,6439	4,3586	4,7432	5,7845	5,2370
GBP	7,8690	6,7410	7,4090	8,5540	7,9360
NLG	2,6624	2,7185	2,7337	2,9812	2,8883
SEK	0,6748	0,6546	0,6358	0,6945	0,7386
DKK	0,7809	0,7862	0,7794	0,8549	0,8392
BEF	0,1449	0,1482	0,1490	0,1602	0,1578

*) Verokirjauksen vaikutus vuoden 1993 oman pääoman tuotto-%:n on 11 prosenttiyksikköä.

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Tulos / osake (EPS)	=	$\frac{\text{Tulos ennen satunnaiseriä +/- vähemmistön osuus} - \text{tilikauden verot}}{\text{Keskimääräinen osakeantioikaistu osakemäärä}}$
Kokonaistulos / osake	=	$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Keskimääräinen osakeantioikaistu osakemäärä}}$
Liiketoiminnan kassavirta	=	Kassavirta liiketoiminnasta, liikepääoman muutoksen ja osingonmaksun jälkeen ennen investointeja
Operatiivinen kassavirta / osake	=	$\frac{\text{Liiketoiminnan kassavirta}}{\text{Keskimääräinen osakeantioikaistu osakemäärä}}$
Osinko / osake	=	$\frac{\text{Tilikaudelta jaettu osinko}}{\text{Osakkeiden lukumäärä vuoden lopussa}}$
Osinkosuhte	=	$\frac{\text{Osinko per osake}}{\text{Tulos per osake}} \times 100$
Efektiiivinen osinkotuotto / osake	=	$\frac{\text{Osinko per osake}}{\text{Pörssikurssi 31.12.}} \times 100$
Oma pääoma / osake	=	$\frac{\text{Oma pääoma vuoden lopussa}}{\text{Osakkeiden lukumäärä vuoden lopussa}}$
Osakkeen hinta keskimäärin	=	$\frac{\text{Osakkeen vaihto mk vuodessa}}{\text{Osakkeen vaihto kpl vuodessa}}$
Osakkeen hinta vuoden lopussa	=	Viimeisen kaupankäyntipäivän mukainen osakkeen kaupankäyntimäärillä painotettu keskimääräinen
Hinta / tulos per osake (P/E)	=	$\frac{\text{Osakkeen hinta vuoden lopussa}}{\text{Tulos per osake (EPS)}}$
Hinta / oma pääoma per osake	=	$\frac{\text{Osakkeen hinta vuoden lopussa}}{\text{Oma pääoma per osake}}$
Hinta / kassavirta per osake	=	$\frac{\text{Osakkeen hinta vuoden lopussa}}{\text{Operatiivinen kassavirta per osake}}$
Osakkeiden vaihdon kehitys	=	Kauden aikana vaihdettujen osakkeiden lukumäärä sekä sen suhteellinen osuus osakesarjan kokonaismäärän painotetusta keskiarvosta kauden aikana
Nettovelat	=	Korollinen vieras pääoma – rahat ja pankkisaamiset – lyhytaikaiset sijoitukset
Omavaraisuusaste, %	=	$\frac{\text{Oma pääoma} + \text{vähemmistön osuus}}{\text{Taseen loppusumma} - \text{saadut ennakot}} \times 100$
Velkaantuneisuus (gearing), %	=	$\frac{\text{Nettovelat}}{\text{Oma pääoma} + \text{vähemmistön osuus} + \text{nettovelat}} \times 100$
Korkokate	=	$\frac{\text{Liikevoitto} + \text{poistot}}{\text{Nettorahoituskulut}}$
Sijoitetun pääoman tuotto-% (ROI)	=	$\frac{\text{Tulos ennen satunnaiseriä} + \text{korkokulut ja muut rahoituskulut}}{\text{Taseen loppusumma} - \text{korottomat velat (keskimäärin)}} \times 100$
Oman pääoman tuotto-% (ROE)	=	$\frac{\text{Tulos ennen satunnaiseriä} - \text{tilikauden verot} +/- \text{satunnaiserien verovaikutus}}{\text{Oma pääoma} + \text{vähemmistön osuus (keskimäärin)}} \times 100$

KONSERNIN TULOSLASKELMA

Mmk (paitsi tulos / osake, mk)	Viite	1.1. – 31.12.	
		1996	1995
Liikevaihto	1	13 471,2	13 284,2
Liiketoiminnan muut tuotot	2	292,4	168,9
Kulut	3,4	-11 521,3	-11 097,4
Poistot	5	-994,6	-1 018,9
Liikevoitto		1 247,7	1 336,8
Rahoitustuotot ja -kulut	6	-397,1	-618,7
Voitto ennen satunnaiseriä, veroja ja vähemmistöosuutta		850,6	718,1
Satunnaiset tuotot ja kulut	7	-	2,8
Voitto ennen veroja ja vähemmistöosuutta		850,6	720,9
Välittömät verot	8	-228,8	-168,9
Tilikauden voitto ennen vähemmistöosuutta		621,8	552,0
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta		-5,2	0,3
Tilikauden voitto		616,6	552,3
Tulos / osake, mk	9	5,1	4,6

KONSERNIN TASE

Mmk	Viite	31.12.	
		1996	1995
VASTAAVAA			
KÄYTTÖMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SJOITUKSET	10		
Aineettomat hyödykkeet			
Aineettomat oikeudet		16,2	11,7
Liikearvo		28,0	14,5
Konserniliikearvo		48,5	41,1
Muut pitkävaikutteiset menot		57,3	55,3
		150,0	122,6
Aineelliset hyödykkeet			
Maa- ja vesialueet		578,8	576,7
Rakennukset ja rakennelmat		1 820,8	1 786,5
Koneet ja kalusto		4 369,1	4 316,8
Muut aineelliset hyödykkeet		194,1	195,3
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		584,0	466,0
		7 546,8	7 341,3
Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset			
Osakkuusyrittösoyakkeet ja -osuudet	17	223,9	188,9
Muut osakkeet ja osuudet	17	57,7	59,3
Lainasaamiset		140,8	91,3
		422,4	339,5
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS			
Vaihto-omaisuus			
Aineet ja tarvikkeet		960,5	955,1
Keskeneräiset tuotteet		151,4	117,8
Valmiit tuotteet		1 274,5	1 158,2
Ennakkomaksut		13,8	9,6
		2 400,2	2 240,7
Saamiset	11		
Myyntisaamiset		2 044,9	1 945,8
Lainasaamiset		91,2	82,3
Siirtosaamiset		229,3	200,3
Muut saamiset		188,5	228,8
		2 553,9	2 457,2
Rahoitusomaisuusarvopaperit			
Lyhytaikaiset sijoitukset ja muut arvopaperit		1 193,7	975,8
		1 193,7	975,8
Rahat ja pankkisaamiset		282,5	295,3
Vastaavaa yhteensä		14 549,5	13 772,4

Mmk	Viite	31.12.	
		1996	1995
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA	12, 13		
Sidottu oma pääoma			
Osakepääoma		1 288,0	1 208,0
Vararahasto		1 531,7	1 235,7
Arvonkorotusrahasto		69,3	69,3
Sidottu oma pääoma yhteensä		2 889,0	2 513,0
Vapaa oma pääoma			
Kertyneet tulokset		1 491,5	1 080,8
Tilikauden voitto		616,6	552,3
Vapaa oma pääoma yhteensä		2 108,1	1 633,1
Oma pääoma yhteensä		4 997,1	4 146,1
VÄHEMMISTÖOSUUS		32,0	19,9
VIERAS PÄÄOMA	13, 14		
Pitkäaikainen			
Joukkovelkakirjalainat		49,0	65,1
Lainat rahoituslaitoksilta		1 935,8	1 075,4
Eläkelainat		2 456,4	2 527,4
Eläkevastuvelat		81,1	117,0
Pakolliset varaukset, pitkäaikaiset		592,9	527,1
Muut pitkäaikaiset velat		452,9	1 015,3
		5 568,1	5 327,3
Lyhytaikainen			
Rahoitusvekselit		3,3	0,2
Rahoituslaitoslainojen lyhennyserät		312,1	1 031,3
Muiden pitkäaikaisten lainojen lyhennyserät		62,1	53,5
Eläkelainojen lyhennyserät		34,8	22,8
Muut korolliset lyhytaikaiset velat		916,5	741,8
Saadut ennakot		144,5	80,1
Ostovelat		1 215,0	1 099,4
Siirtovelat		999,7	1 060,2
Muut lyhytaikaiset velat		264,3	189,8
		3 952,3	4 279,1
Vieras pääoma yhteensä		9 520,4	9 606,4
Vastattavaa yhteensä		14 549,5	13 772,4

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA

Mmk	1996	1995
LIKETOIMINTA		
Tulorahoitus		
Liikevoitto	1 247,7	1 336,8
Oikaisut liikevoittoon *)	-157,8	-179,7
Poistot	994,6	1 018,9
Rahoitustuotot ja -kulut	-415,8	-611,1
Satunnaiset erät	-	-30,5
Osingot	-181,2	-48,3
Verot	-144,3	-99,5
Tulorahoitus yhteensä	1 343,2	1 386,6
Käyttöpääoman muutos		
Vaihto-omaisuus	-159,5	-190,6
Lyhytaikaiset liikesaamiset	-74,8	263,6
Korottomat lyhytaikaiset velat	194,1	112,3
Käyttöpääoman muutos yhteensä	-40,2	185,3
LIKETOIMINNAN KASSAVIRTA	1 303,0	1 571,9
INVESTOINNIT		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-1 203,0	-926,6
Käyttöomaisuuden myynnit	156,1	371,2
Investoinnit yhteensä	-1 046,9	-555,4
KASSAVIRTA ENNEN RAHOITUSTA	256,1	1 016,5
RAHOITUS		
Pitkäaikaisten lainasaamisten lisäys (-)	-50,7	-46,0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-552,4	-1 286,2
Lyhytaikaisen rahoituksen lisäys (+)	155,8	337,6
Osakepääoman korotus	383,4	-
Muut	12,9	13,9
Rahoitus yhteensä	-51,0	-980,7
Likvidien varojen lisäys/vähennys	205,1	35,8
Likvidit varat 31.12.	1 476,2	1 271,1
Likvidit varat 1.1.	1 271,1	1 235,3
Likvidien varojen lisäys/vähennys	205,1	35,8

*) Ei kassaperusteiset erät liikevoitossa (esim. osakkuusyhtiöiden tulokset) sekä käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot.

Rahoituslaskelman erät eivät ole suoraan johdettavissa taseesta mm. konsernirakenteessa ja valuuttakursseissa tapahtuneiden muutosten takia.

TILINPÄÄTÖKSEN LAADINTAPERIAATTEET

LASKENTAPERIAATTEET

Suomen kirjanpitolaki mahdollistaa konsernitilinpäätöksen osalta sellaisten laskentaperiaatteiden noudattamisen, jotka täyttävät kaikilta olennaisilta osiltaan kansainvälisen kirjanpitoikäytännön (International Accounting Standards, IAS) vaatimukset. Kemira-konsernin tilinpäätökset on laadittu lain mahdollistamia yhtenäisiä laskentaperiaatteita noudattaen. Konsernituloslaskelma ja -tase täyttävät kaikilta olennaisilta osiltaan IAS:n vaatimukset.

Tilinpäätös on laadittu Suomen markoissa ja perustuu alkuperäisiin hankintamenoihin. Niitä on eräissä tapauksissa aikaisempina vuosina korjattu käyttöomaisuuden osalta arvonkorotuksilla.

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAADINTAMENETELMÄ

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiön lisäksi kaikki ne yhtiöt, joissa emoyhtiöllä on omistuksensa perusteella suoraan tai tytäryhtiöidensä kanssa yli puolet äänivallasta. Eräät asunto- ja kiinteistöyhtiöt, captive-vakuutusyhtiöt sekä yhtiöt, joilla ei ole ollut toimintaa tilikauden aikana, on jätetty konsernitilinpäätöksen ulkopuolelle. Näiden yhtiöiden vaikutus konsernin tulokseen ja omaan pääomaan on laskettu pääomaosuusmenetelmän mukaisesti niissä tapauksissa, joissa sillä on katsottu olevan merkitystä. Vuoden aikana hankitut tai perustetut tytäryhtiöt on otettu mukaan hankinta- tai perustamishetkestä lähtien. Myydyt yhtiöt ovat mukana tuloslaskelmassa myyntihetken saakka.

Kaikki konserniyhtiöiden väliset liiketapahtumat on eliminoitu. Keskinäinen osakeomistus on eliminoitu hankintamenomenetelmällä. Tytäryhtiöosakkeiden hankintahinnan ja tytäryhtiöiden hankintahetken netto-omaisuuden välinen erotus esitetään konserniaktiivana, jonka poistoaika on aktiivan vaikutusaika, kuitenkin enintään 10 vuotta. Vähemmistön osuus tuloksesta ja omasta pääomasta on erotettu omaksi eräkseen.

Osakkuusyhtiöllä tarkoitetaan yhtiötä, joissa konsernin omistusosuus on 20–50 %. Osakkuusyhtiöt on yhdistelty konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmän mukaisesti. Osuus osakkuusyhtiöiden tilikauden tuloksesta on laskettu konsernin omistuksen mukaisesti ja esitetään muissa liiketoiminnan tuotoissa ja kuluissa. Sellaiset yhteisyritykset, jotka omistetaan tasaosuuksin toisen omistajan kanssa ja joissa äänivalta ja johtamistavastuu jakaantuu tasan osakkaiden kesken, on yhdistelty konsernitilinpäätökseen omistusosuuden mukaan. Muut yhtiöt (konsernin äänivalta vähemmän kuin 20 %) esitetään taseessa hankintamenosta ja saadut osingot esitetään tuloslaskelmassa.

VALUUTTAMÄÄRÄISET ERÄT JA VALUUTTA- JA KORKOJOHDANNAISSOPIMUKSET

Kukin konserniyhtiö muuntaa omassa kirjanpidossaan päivittäiset valuuttamääräiset liiketapahtumat tapahtumapäivän kurssia käyttäen kirjanpitovaluutukseen. Tilinpäätöksissä valuutta-

määräiset saamiset ja velat arvostetaan käyttäen tilinpäätöspäivän valuuttakursseja. Normaaliin liiketoimintaan liittyvät kurssierot käsitellään myyntien ja ostojen oikaisuina. Rahoitukseen ja konsernin kokonaisposition suojaamiseen liittyvät kurssierot esitetään rahoituksen kurssieroissa.

Valuutta- ja korkoriskien kattamiseksi tehdyt johdannaissopimukset kirjataan tuloslaskelmaan samanaikaisesti suojatun sitoumuksen kanssa. Ne johdannaissopimukset, joilla ei ole suojauskohdetta, on tilinpäätöksessä arvostettu varovaisuuden periaatteen mukaan markkinahintaan. Valuuttatermiinien arvomuutokset kirjataan tuloslaskelmaan siten, että korkojen osuus jaksetaan korkotuotoiksi ja -kuluiksi, ja valuuttakurssierot kirjataan tulokseen silloin, kun myös niillä suojattu erä on kirjattu tilinpäätöksessä tulosvaikutteisesti.

Konsernitilinpäätöksissä ulkomaisten tytäryhtiöiden tuloslaskelmat on vuoden 1995 alusta lähtien muunnettu Suomen markoiksi tilikauden keskimääräisiä kurssia ja taseet tilinpäätöspäivän valuuttakursseja käyttäen. Aikaisempina vuosina myös tuloslaskelmat muunnettiin Suomen markoiksi tilinpäätöspäivän kurssia käyttäen. Kurssiero, joka syntyy tuloslaskelman ja taseen kääntämisestä eri kurssilla, kirjataan vapaaseen omaan pääomaan.

Tytäryhtiöiden valuuttamääräisiä omia pääomia suojataan vuoden 1996 alusta lukien kurssimuutoksilta ns. equity hedging -menetelmän mukaisesti pitkäaikaisilla valuuttamääräisillä lainoilla sekä termiini- ja valuutanvaihtosopimuksilla. Tällaisten lainojen ja johdannaissopimusten kurssivoitot ja -tappiot on kohdistettu konsernitilinpäätöksessä tytäryhtiöiden viimeisten vahvistettujen taseiden mukaisten omien pääomien muuntamisesta syntyneitä kurssieroja vastaan. Aikaisempina vuosina suojausaste oli alempi koska silloin suojattiin vain tytäryhtiön hankintahetken omaa pääomaa siltä osin kuin osakehankinnan rahoitus on tapahtunut vieraalla pääomalla. Muut oman pääoman muuntoerot esitetään vapaan oman pääoman lisäyksenä ja vähennyksenä.

Tilinpäätöspäivän valuuttakurssit on esitetty sivulla 15.

ELÄKEJÄRJESTELYT

Konsernilla on erilaisia eläkejärjestelyjä kunkin toimintamaan paikallisten olojen ja käytäntöjen mukaisesti. Eläkejärjestelyt on yleensä hoidettu erillisissä eläkesäätiöissä tai eläkevakuutusyhtiöissä. Eläkekulut perustuvat eläkevastuulaskelmiin ja kirjataan tulosvaikutteisesti.

Emoyhtiön eläkejärjestelyt on hoidettu erillisissä eläkesäätiöissä. Eläkesäätiöiden vastuuvajaukset on emoyhtiön tilinpäätöksessä esitetty arvostuserissä ja pitkäaikaisessa vieraassa pääomassa.

LIKEVAIHTO

Liikevaihto sisältää vuodesta 1996 alkaen myytyjen tuotteiden ja toimitettujen palveluiden kokonaislaskutusarvon, josta on vähennetty oikaisuereinä myynnin välilliset verot, alennukset ja myyntisaamisten kurssierot. Aikaisemmin myynnin oikaisuereinä esitetyt myyntirahdit, provisiot, kuljetusvakuutukset sekä luotto-tappiot esitetään nyt kuluissa. Muutos johtuu suomalaisen laskentakäytännön kehitymisestä, ennakoituista muutoksista Suomen kirjanpitolainsäädäntöön sekä EU:n säännöksistä. Myös aikaisempien vuosien liikevaihto on laskettu uuden määritelmän mukaan. Muutoksen vaikutus vuosien 1996 ja 1995 liikevaihtoihin on esitetty konsernin liitetiedoissa.

SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT

Satunnaiset tuotot ja kulut koostuvat varsinaisen liiketoiminnan kannalta poikkeuksellisista eristä, kuten tehtaiden lakkauttamisista ja toiminnan uudelleenjärjestämisistä aiheutuneista poikkeuksellisen suurista kertaluonteisista menoista sekä kokonaisten liiketoimintojen myynneistä syntyneistä tuotoista ja kuluista.

Liiketoimintaan liittyvät luonteeltaan toistuvat tuotot ja kulut, esimerkiksi käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot sisältyvät eriin, jotka esitetään ennen liikevoittoa.

Emoyhtiön satunnaisiin eriin on kirjattu myös saadut ja annetut konserniavustukset.

VÄLITTÖMÄT VEROT

Konsernituloslaskelman verot sisältävät kunkin yhtiön verotettavaan tulokseen perustuvat välittömät verot, jotka on laskettu paikallisten verosäännösten mukaan sekä vapaaehtoiseen varauksiin liittyvän laskennallisen verovelan muutoksen. Laskennallinen verovelka on kirjattu pitkäaikaisiin velkoihin, kuitenkin ottaen huomioon kunakin vuonna verotuksessa vähennettävissä olevat vahvistetut tappiot siinä määrin kuin yhtiö uskoo pystyvänsä niitä hyödyntämään lähitulevaisuudessa. Verovelkaa laskettaessa on käytetty tilinpäätöksen laatimishetkellä voimassa olevaa verokantaa.

Emoyhtiön tuloslaskelman verot sisältävät verotettavan tuloksen perusteella lasketut välittömät verot. Emoyhtiön tilinpäätöksessä vapaaehtoiset varaukset esitetään täysimääräisinä taseessa, eikä niihin sisältyvää laskennallista verovelkaa ole käsitelty velkana.

TUTKIMUS- JA KEHITYSMENOT

Tutkimustoiminnan menot kirjataan kuluksi. Kehitysmenot kirjataan myös kuluksi, paitsi sellaiset merkittävät projektit, joista on tehty investointipäätökset. Ne aktivoidaan. Aktivoidut kehitysmenot esitetään erässä "muut pitkävaikutteiset menot" ja poistetaan vaikutusaikanaan, korkeintaan kuitenkin 5 vuodessa.

KÄYTTÖOMAISUUS JA POISTOT

Käyttöomaisuus esitetään taseessa suunnitelman mukaisissa jäännösarvoissaan. Suunnitelman mukaiset jäännösarvot on laskettu vähentämällä alkuperäisestä hankintamenosta tai eräissä tapauksissa arvonorotuksella korotetuista arvoista kumulatiiviset poistot.

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu kohteiden taloudellisen käyttöiän mukaisina tasapoistoina alkuperäisestä hankintahinnasta tai arvonorotuksella korotetusta arvosta. Konsernin laskentaperiaatteiden mukaiset poistoajat ovat seuraavat:

koneet ja kalusto	3–15 vuotta
rakennukset ja rakennelmat	25 vuotta
muut pitkävaikutteiset menot	5–10 vuotta

Korkomenoja ei yleensä ole aktivoitu käyttöomaisuuden hankintameno, paitsi Yhdysvalloissa. Poikkeuksellisesti kuitenkin voidaan korkokulut, jotka liittyvät suuren käyttöomaisuusinvestoinnin rahoitukseen, aktivoida osana käyttöomaisuuden hankintamenoa jos Kemira Oy:n hallitus niin päättää.

Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot sisältyvät joko liiketoiminnan tuottoihin ja kuluihin tai satunnaisiin eriin tapahtuman luonteesta riippuen.

LEASING

Leasingmaksut on käsitelty vuokratuloina, paitsi rahoitusleasingosimusten osalta, joissa leasingomaisuus esitetään osana konsernin käyttöomaisuutta ja leasingvelka pitkäaikaisissa veloissa. Rahoitusleasingosimusten osalta tuloslaskelmassa esitetään vuokratulujen asemasta leasingomaisuuden poistot ja velasta aiheutuneet korkokulut.

VAIHTO-OMAISUUDEN ARVOSTUS

Vaihto-omaisuus on arvostettu fifo-periaatteen mukaan lasketuun hankintamenoon tai sitä alempanaan todennäköiseen luovutushintaan. Todennäköinen luovutushinta on hinta, joka vaihto-omaisuushyödykkeestä myytäessä saadaan vähennettynä myyntikustannuksilla. Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden hankintameno sisältää osuuden valmistuksen välillistä kustannuksista.

ARVOPAPERIT JA MUUT LYHYTAIKAISET SIOITUKSET

Arvopaperit ja muut lyhytaikaiset sijoitukset ovat osa konsernin kassanhallintavaroja. Ne on taseessa arvostettu hankintamenoon tai sitä alempanaan markkinahintaan.

KONSERNIN LIITETIEDOT

TULOSLASKELMA (Mmk)	1996	1995
1. LIIKEVAIHTO		
Liikevaihto toimialoittain		
Kemira Chemicals	3 090,5	2 809,4
Kemira Pigments	2 107,8	2 278,5
Kemira Agro	6 277,9	6 122,8
Tikkurila	1 517,3	1 408,0
Muut	1 107,0	1 258,7
Toimialojen välinen liikevaihto	-629,3	-593,2
Liikevaihto yhteensä	13 471,2	13 284,2

Liikevaihdon jakauma markkina-alueittain, % liikevaihdosta

Suomi	22	22
Muut Euroopan yhteisön maat	54	55
Muu Eurooppa	7	6
Pohjois- ja Etelä-Amerikka	10	11
Aasia	6	5
Muut maat	1	1
Yhteensä	100	100

Liikevaihdon määritelmää muutettiin siten, että eräät erät kuten myyntirahdit, jotka on aikaisemmin käsitelty myynnin oikaisuerinä, ovat nyt kuluja. Muutos kasvattaa vuoden 1996 liikevaihtoa yhteensä 979,5 Mmk. Vuoden 1995 liikevaihto uuden määrittelyn mukaan on 13 284,2 Mmk, kun se aikaisemman laskentakäytännön mukaan oli 12 352,0 Mmk. Liikevoitto ei muutu, mutta liikevoiton osuus liikevaihdosta uuden määrittelyn mukaan on 9,3 % (1995: 10,1 %), kun se aikaisemmalla tavalla laskettuna olisi ollut 10,0 % (1995: 10,8 %).

2. LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT

Käyttöomaisuuden myyntivoitot *)	83,2	80,3
Romun ja jätteen myynti	2,2	3,0
Osuus osakkuusyhtiöiden voitosta	36,7	35,5
Vakuutuskorvaukset **)	114,6	4,5
Royalty- ja lisenssituotot	4,7	0,5
Vuokratuotot	10,2	7,1
Muut liiketoiminnan tuotot	40,8	38,0
Yhteensä	292,4	168,9

*) Käyttöomaisuuden myyntivoitot sisältävät v. 1996 mm. Kemira Water Treatment Inc:n myynnin, Tikkurilan sideaineliiketoimintojen ja erään kiinteistön myyntivoitot. Vuonna 1995 ne sisältävät muun ohessa Polymers-liiketoiminnan ja Kemira Fibresin lankalinjan luovutuksiin liittyvät myyntivoitot.

***) Vakuutuskorvaukset sisältävät keskeytysvakuutuskorvauksia, joita vastaavat kulut ovat tuloslaskelman kuluriveillä.

3. KULUT

Aineet ja tarvikkeet		
Ostot tilikauden aikana	5 928,2	6 147,1
Aine- ja tarvikevarastojen muutos	26,1	-37,3
Valmisteverastojen muutos	-85,9	-228,5
Valmistus omaan käyttöön *)	-50,1	-55,4
Ulkopuoliset palvelut	657,3	715,0
Henkilöstökulut	2 397,6	2 401,7
Vuokrat	167,7	125,6
Osuus osakkuusyhtiöiden tappiosta	12,4	9,5
Käyttöomaisuuden myyntitappiot	4,4	3,2
Muut kulut	2 463,6	2 016,5
Yhteensä	11 521,3	11 097,4

*) Valmistus omaan käyttöön sisältää lähinnä käyttöomaisuushankintoihin kohdistuvia palkka- ja henkilömenoja sekä varastosta otettuja aineita ja tarvikkeita.

KONSERNIN LIITETIEDOT**TULOSLASKELMA (Mmk)****1996****1995****4. HENKILÖSTÖKULUT JA HENKILÖSTÖMÄÄRÄ**

Hallintoneuvoston, hallitusten ja toimitusjohtajien palkat *)	36,8	36,8
Muut palkat	1 841,1	1 828,3
Eläkekulut	190,3	206,0
Muut henkilöstösivukulut	329,4	330,6
Henkilöstökulut tuloslaskelmassa	2 397,6	2 401,7
Luontoisetujen raha-arvo	13,7	14,4
Yhteensä	2 411,3	2 416,1

*) Johdon tulospalkkiot olivat vuonna 1996 2,5 Mmk ja vuonna 1995 1,2 Mmk.

Johdon eläkesitoumukset

Vaikka konserniyhtiöiden eläkesitoumukset vaihtelevat yhtiökohtaisesti, on kunkin yhtiön johdolla samat eläke-etuudet kuin yhtiön muulla vakituisella henkilökunnalla. Tikkurila Oy:n toimitusjohtajan osalta noudatetaan kuitenkin emoyhtiön eläkesäännöksiä ja Viljavuuspalvelu Oy:n toimitusjohtajan eläkeikä on alennettu 65 vuodesta 63 vuoteen.

Henkilökunta

Henkilökunta keskimäärin	10 631	10 900
Henkilökunta vuoden lopussa	10 420	10 516
Henkilökunta Suomessa keskimäärin	5 945	6 125
Henkilökunta Suomen ulkopuolella keskimäärin	4 686	4 775
Yhteensä	10 631	10 900

5. POISTOT

Suunnitelman mukaiset poistot		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	2,7	3,3
Liikearvo	1,8	3,9
Konserniliikearvo	10,1	18,7
Muut pitkävaikutteiset menot	15,9	14,0
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset ja rakennelmat	119,4	152,8
Koneet ja kalusto	825,0	806,9
Muut aineelliset hyödykkeet	19,7	19,3
Poistot yhteensä	994,6	1 018,9

Poistoihin sisältyy vuonna 1995 n. 53 Mmk normaalin suunnitelman ylittäviä, saneerauksiin ja uudelleenorganisointeihin liittyviä poistoja.

6. RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT

Rahoitustuotot ja -kulut		
Osinkotuotot	2,9	7,7
Korkotuotot pitkäaikaisista sijoituksista	3,2	0,9
Muut korkotuotot	91,2	151,1
Muut rahoitustuotot	1,5	4,7
Kurssierot	-2,5	-37,1
Korkokulut	-477,0	-704,0
Leasing -sopimuksen lunastuksesta johtuvat kulut	-	-29,0
Muut rahoituskulut	-16,4	-13,0
Yhteensä	-397,1	-618,7
Nettorahoituskulut liikevaihdosta %	2,9	4,7
Nettokorot liikevaihdosta %	2,8	4,2
Kurssierot		
Realisoituneet	-21,3	-29,3
Realisoitumattomat	18,8	-7,8
Yhteensä	-2,5	-37,1

KONSERNIN LIITETIEDOT**TULOSLASKELMA (Mmk)****1996****1995**

Kemira Kemi AB lunasti tammikuussa 1996 Helsingborgin tehtaita koskevan rahoitusleasing-sopimuksen. Lunastamisesta aiheutui kertaluontoisena rahoituskustannuksena 29 Mmk, joka on kirjattu kuluksi jo vuonna 1995. Lunastus ei aiheuttanut muutoksia konsernin taserakenteeseen, koska leasing on Kemira-konsernin laskentaperiaatteiden mukaisesti sisällynyt jo konsernin käyttöomaisuuteen ja velkoihin.

Aktivoidut korkokulut olivat 1,0 miljoonaa markkaa (1995 1,1 Mmk).

Lainojen ja valuuttajohdannaisten kurssieroja on kohdistettu ulkomaisten tytäryhtiöiden omien pääomien muuntamisesta syntyneitä kurssieroja vastaan ns. equity hedging -menetelmän mukaisesti. Vuonna 1996 tällaiset kurssitappiot olivat 51,1 Mmk (vuonna 1995 kurssivoitot 6,0 Mmk).

7. SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT

Satunnaiset tuotot		
Käyttöomaisuuden ja liiketoiminnan myyntivoitot	-	199,2
Yhteensä	-	199,2
Satunnaiset kulut		
Tehtaiden lopettamis- ja uudelleenjärjestelykulut	-	31,0
Osakepoistot ja käyttöomaisuuden arvonalennukset	-	165,4
Yhteensä	-	196,4
Satunnaiset tuotot ja kulut yhteensä	-	2,8

8. VÄLITTÖMÄT VEROT

Välittömät verot kuluvalta vuodelta	-144,2	-90,4
Välittömät verot edelliseltä vuodelta	-0,1	-9,1
Laskennallisen verovelan muutos	-84,5	-69,4
Yhteensä	-228,8	-168,9

Satunnaisiin eriin liittyviä laskennallisia veroja ei ollut vuonna 1996. Vuonna 1995 ne olivat 0,7 Mmk.

9. TULOS / OSAKE

Tulos ennen satunnaisia eriä ja veroja	850,6	718,1
Vähemmistön osuus	-5,2	0,3
Tilikauden verot	-228,8	-168,9
Satunnaisten erien verovaikutus	-	0,7
Tulos	616,6	550,2
Keskimääräinen osakemäärä	122 089 617	120 800 000
Tulos ennen satunnaisia eriä/osake, mk	5,1	4,6

TASE**10. KÄYTTÖMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIIJOITUKSET**

Aineettomat oikeudet		
Hankintameno vuoden alussa	117,8	116,7
Lisäykset	7,8	4,2
Vähennykset	-0,4	-1,1
Kurssierot	1,5	-2,0
Hankintameno vuoden lopussa	126,7	117,8
Kertyneet poistot vuoden lopussa	-110,5	-106,1
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	16,2	11,7
Liikearvo		
Hankintameno vuoden alussa	33,7	32,5
Lisäykset	15,0	2,2
Kurssierot	1,7	-1,0
Hankintameno vuoden lopussa	50,4	33,7
Kertyneet poistot vuoden lopussa	-22,4	-19,2
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	28,0	14,5

KONSERNIN LIITETIEDOT**TASE (Mmk)**

	1996	1995
Konserniliikearvo		
Hankintameno vuoden alussa	273,6	281,4
Lisäykset	17,2	1,4
Vähennykset	-1,9	-3,8
Kurssierot	9,2	-5,4
Hankintameno vuoden lopussa	298,1	273,6
Kertyneet poistot vuoden lopussa	-249,6	-232,5
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	48,5	41,1
Muut pitkävaikutteiset menot		
Hankintameno vuoden alussa	226,2	212,8
Lisäykset	17,3	14,7
Vähennykset	-1,4	-0,5
Kurssierot	2,4	-0,8
Hankintameno vuoden lopussa	244,5	226,2
Kertyneet poistot vuoden lopussa	-187,2	-170,9
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	57,3	55,3
Maa- ja vesialueet		
Hankintameno vuoden alussa	576,7	584,7
Lisäykset	4,5	0,9
Vähennykset	-14,1	-9,7
Kurssierot	11,7	0,8
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	578,8	576,7
Rakennukset ja rakennelmat		
Hankintameno vuoden alussa	3 163,6	3 165,1
Lisäykset	149,5	75,0
Vähennykset	-33,8	-57,1
Kurssierot	37,3	-19,4
Hankintameno vuoden lopussa	3 316,6	3 163,6
Kertyneet poistot vuoden lopussa	-1 495,8	-1 377,1
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	1 820,8	1 786,5
Koneet ja kalusto		
Hankintameno vuoden alussa	11 699,0	11 689,6
Lisäykset	775,7	536,3
Vähennykset	-155,2	-326,5
Kurssierot	267,7	-200,4
Hankintameno vuoden lopussa	12 587,2	11 699,0
Kertyneet poistot vuoden lopussa	-8 218,1	-7 382,2
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	4 369,1	4 316,8
Muut aineelliset hyödykkeet		
Hankintameno vuoden alussa	443,8	438,8
Lisäykset	24,8	11,0
Vähennykset	-11,0	-5,4
Kurssierot	2,8	-0,6
Hankintameno vuoden lopussa	460,4	443,8
Kertyneet poistot vuoden lopussa	-266,3	-248,5
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	194,1	195,3
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		
Hankintameno vuoden alussa	466,0	191,1
Muutos	105,6	278,9
Kurssierot	12,4	-4,0
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	584,0	466,0

KONSERNIN LIITETIEDOT

TASE (Mmk)

	1996	1995
Osakkeet ja osuudet osakkuusyhtiöissä		
Kirjanpitoarvo vuoden alussa	188,9	208,0
Osuus osakkuusyhtiöiden tuloksesta	24,3	25,9
Lisäykset	35,6	0,3
Vähennykset	-11,4	-14,4
Siirrot	-14,8	-13,7
Kurssierot ja muut muutokset	1,3	-17,2
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	223,9	188,9
Muut osakkeet ja osuudet		
Kirjanpitoarvo vuoden alussa	59,3	53,5
Lisäykset	2,7	0,9
Vähennykset	-0,8	-2,7
Siirrot	-4,3	8,4
Kurssierot	0,8	-0,8
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	57,7	59,3

Osakkeiden ja osuuksien erittely on esitetty liitetietokohdassa 17.

11. SAAMISET

Saamiset osakkuusyhtiöiltä		
Myyntisaamiset osakkuusyhtiöiltä	25,9	14,1
Lainasaamiset osakkuusyhtiöiltä	76,2	20,0
Muut saamiset osakkuusyhtiöiltä	3,2	0,9
Rahallainat emoyhtiön ja tytäryhtiöiden johdolle	0,1	0,1
Saamiset, jotka erääntyvät maksettavaksi yhden vuoden tai sitä pitemmän ajan kuluttua		
Lainasaamiset	-	16,9
Siirtosaamiset	-	0,1
Muut saamiset	3,5	26,3
Yhteensä	3,5	43,3

12. OMA PÄÄOMA

Osakepääoma vuoden alussa	1 208,0	1 208,0
Osakepääoman korotus	80,0	-
Osakepääoma vuoden lopussa	1 288,0	1 208,0
Vararahasto vuoden alussa	1 235,6	1 225,1
Emissiovoitto	303,4	-
Siirto voittovaroista	5,4	10,6
Siirto voittovarioihin	-9,5	-0,4
Muu muutos	-3,2	0,4
Vararahasto vuoden lopussa	1 531,7	1 235,7
Arvonkorotusrahasto vuoden alussa	69,3	72,6
Siirto voittovaroista	0,1	0,3
Siirto voittovarioihin	-	-3,6
Muu muutos	-0,1	-
Arvonkorotusrahasto vuoden lopussa	69,3	69,3
Sidottu oma pääoma vuoden lopussa	2 889,0	2 513,0
Vapaa oma pääoma vuoden alussa	1 633,1	1 216,4
Tilikauden tulos	616,6	552,3
Osingonjako	-181,2	-48,3
Kurssierot ja muuntoerot	40,4	-58,7
Siirto sidotusta omasta pääomasta	9,5	3,9
Siirto sidottuun omaan pääomaan	-5,5	-10,8
Muut muutokset	-4,8	-21,7
Vapaa oma pääoma vuoden lopussa	2 108,1	1 633,1
Oma pääoma yhteensä vuoden lopussa	4 997,1	4 146,1

Emoyhtiön osingonjakoa rajoittava konsernin vapaa oma pääoma on vuonna 1996 1 376,4 Mmk ja vuonna 1995 946,2 Mmk, joka saadaan kun vapaasta omasta pääomasta vähennetään omaan pääomaan siirretty osuus vapaaehtoisista varauksista.

KONSERNIN LIITETIEDOT**TASE** (Mmk)

1996

1995

13. VAPAAEHTOISET VARAUKSET

Konsernitilinpäätöksessä on erillisyhtiöiden vapaaehtoiset varaukset jaettu omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan, joka sisältyy pakollisiin varauksiin.

Vapaaehtoiset varaukset konserniyhtiöiden taseissa ovat seuraavat:

Kertynyt poistoero	938,7	822,6
Siirtymävaraus	74,4	115,6
Muut vapaaehtoiset varaukset	0,9	7,5
Yhteensä	1 014,0	945,7
Oman pääoman osuus	731,7	686,9
Laskennallisen verovelan osuus	282,3	258,8
Yhteensä	1 014,0	945,7
Vapaaehtoisten varausten muutos (lisäys=+, vähennys= -)		
Kertynyt poistoero	116,1	177,4
Siirtymävaraus	-41,2	-65,0
Muut varaukset	-6,6	-2,4
Yhteensä	68,3	110,0

14. VIERAS PÄÄOMA**Pitkäaikaisen vieraan pääoman erääntyminen**

Erääntymisajat		
1998 (1997)	77,7	358,7
1999 (1998)	500,7	143,8
2000 (1999)	756,6	248,4
2001 (2000)	396,8	542,4
2002 (2001) tai sen jälkeen	3 162,3	3 389,9
Yhteensä	4 894,1	4 683,2
Eläkevastuuvelat	81,1	117,0
Pakolliset varaukset, pitkäaikaiset	592,9	527,1
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	5 568,1	5 327,3

Velat, jotka erääntyvät viiden vuoden tai sitä pitemmän ajan kuluttua

Rahalaitoslainat	589,7	15,2
Eläkelainat	2 350,6	2 443,2
Muut pitkäaikaiset velat	222,0	931,5
Yhteensä	3 162,3	3 389,9

Eläkevastuuvelat

Eläkesäätiöiden vastuuvajaukset	8,0	75,7
Muut eläkevastuut	73,1	41,3
Yhteensä	81,1	117,0

Pakolliset varaukset

Laskennallinen verovelka	405,7	317,0
Varaus uudelleenjärjestelyjä varten	119,6	140,2
Muut kuluvaraukset	67,6	69,9
Yhteensä	592,9	527,1

Pakolliset varaukset ovat eriä, joiden arvioidaan erääntyvän maksettavaksi aikaisintaan vuoden kuluttua. Lyhytaikaiset kuluvaraukset (92,0 Mmk vuonna 1996 ja 140,1 Mmk vuonna 1995) sisältyvät siirtovelkoihin. Suomalaisten konserniyhtiöiden vapaaehtoisiin varauksiin liittyvät laskennalliset verovelat olivat 282,3 Mmk vuonna 1996 ja 258,8 Mmk vuonna 1995.

Debenttuuri- ja muut joukkovelkakirjalainat

Laina	Lainan valuutta	
1988-1997	FIM	2,1
1993-1998	FIM	63,0
Yhteensä		65,1

KONSERNIN LIITETIEDOT

TASE (Mmk)

	1996	1995
Pitkäaikaisten lainojen valuuttajakauma (%)		
FIM	46	44
SEK	15	15
BEF	8	9
USD	10	8
DKK	6	8
GBP	8	6
NLG	4	4
DEM	2	2
Muut	1	4
Yhteensä	100	100

Muihin pitkäaikaisiin velkoihin sisältyy johdolle annettu optiolaina, 0,6 miljoonaa markkaa, josta on tarkempi selvitys sivulla 12.

Yhtiöllä ei ole vaihtovelkakirjalainoja.

Velat osakkuusyhtiöille

Ostovelat osakkuusyhtiöille	5,8	7,8
Muut lyhytaikaiset velat osakkuusyhtiöille	3,3	3,3

Lyhytaikainen vieras pääoma

Korottomat velat	2 623,6	2 429,5
Pitkäaikaisten lainojen seuraavan vuoden lyhennykset	409,0	1 107,6
Muut korolliset velat	919,7	742,0
Yhteensä	3 952,3	4 279,1

Nettovelat

Korollinen pitkäaikainen vieras pääoma	4 894,1	4 683,2
Korollinen lyhytaikainen vieras pääoma	1 328,8	1 849,5
Lyhytaikaiset sijoitukset	-1 193,7	-975,8
Rahat ja pankkisaamiset	-282,5	-295,3
Yhteensä	4 746,7	5 261,6

15. VAKUUDET JA VASTUUSITOUMUKSET

Vakuudet

Taseen velkoihin sisältyvät kiinnelainat, joiden vakuutena kiinnityksiä	775,2 992,0	1 047,4 1 141,3

Vastuusitoumukset

Annetut pantit		
Omien sitoumusten puolesta	62,9	52,0
Muiden puolesta	25,0	91,0
Takaukset		
Osakkuusyhtiöiden puolesta	104,0	116,5
Muiden puolesta	53,1	52,0
Leasingvastuut *)	42,0	37,5
Muut vastuut		
Osakkuusyhtiöiden puolesta	0,3	28,6
Muiden puolesta	5,7	46,3

*) Tulevina vuosina on sitouduttu maksamaan leasingvuokria kaikkiaan 100,4 Mmk.

Oikeudenkäynnit

Laajaan kansainväliseen liiketoimintaansa liittyen konserni on vastaajana tai kantajana useissa oikeudenkäynneissä. Vuonna 1994 Kemira Pigments Oy:n yhdysvaltalaisista tytäryhtiötä, Kemira Pigments Inc:ia (entinen Kemira Inc.) vastaan Savannahissa, Georgian osavaltiossa sijaitsevassa Chathamien piirikunnan osavaltio-oikeudessa tehtiin hakemus joukkokanteen (class action) vahvistamiseksi kaikkien tehtaan mahdollisten ilmapäästöjen kantoalueen asukkaiden puolesta perusteilla, jonka hakemuksen mukaan titaanidioksiditehtaan läheisyys olisi alentanut kiinteän omaisuuden arvoa. Eri vahinkojen korvaamiseksi esitettyjen määrittelemättömien vaatimusten lisäksi kantajat vaativat rangaistuksenluonteisia 60 miljoonan USD:n vahingonkorvauksia (punitive damages). Asiaa käsittelevä tuomari päätti kesäkuussa 1996, että kannetta Kemira Pigments Inc:ia vastaan ei voida vahvistaa joukkokanteeksi. Heinäkuussa 1996 Georgian valitustuomioistuimien hylkäsi kantajien valituksen päätöksestä. Kemira Pigments Inc. uskoo, että ensimmäinen päätös sen puolesta tulee kestäväksi muissakin valituksissa. Yksittäisten kanteiden mahdollisuutta ei kuitenkaan tässä vaiheessa voida poissulkea.

Konserni ei odota minkään tällä hetkellä vireillä olevan oikeudenkäynnin yksin tai yhdessä muiden kanssa heikentävän merkittävästi konsernin taloudellista asemaa tai toiminnan tulosta.

KONSERNIN LIITETIEDOT

(Mmk)

16. RAHOITUSRISKIEN HALLINTA

Konsernilla on keskitetty rahoitusriskiä hallinta. Koska konsernin Suomen ulkopuolisesta tuotannosta suuri osa myydään Suomen ulkopuolelle, on valuuttariski Suomen markkaan nähden rajoittunut vieniin Suomesta ja ulkomaisten yhtiöiden tuloksen muuntamiseen Suomen markkoiksi. Tuonti Suomeen pienentää tätä riskiä osittain. Avoimeksi jäävää positiota suojataan valikoiden. Konserni pyrkii suojautumaan taseriskiltä siten, että taseen valuuttamääräiset velat pyritään pitämään tasapainossa valutoittain taseen omaisuuserien kanssa. Tytäryhtiöiden valuuttamääräisiä omia pääomia suojataan kurssimuutoksilta ns. equity-menetelmän mukaisesti pitkäaikaisilla valuuttamääräisillä lainoilla sekä termiini- ja valuutanvaihtosopimuksilla.

Konserni suojautuu nettomääräiseltä korkoriskiltään erityyppisin lainoin ja sijoituksin sekä käyttämällä korkoinstrumentteja. Johdannaisinstrumenttien vastapuoliin liittyvien luottoriskiä hallinta perustuu kullekin vastapuolelle määriteltyyn enimmäisriskiin, joka on riippuvainen kunkin vastapuolen pitkäaikaisesta luottokelpoisuudesta. Konserni hajauttaa varainhankintariskinsä hankkimalla rahoitusta eri lähteistä eri markkinoilla.

Rahoitusinstrumentit 31.12.1996	Nimellisarvo	Käypä arvo
Valuuttasopimukset		
Valuuttatermiinisopimukset	2 731,0	109,2
joista tulevia valuuttavirtoja suojaa	744,9	87,4
Valuutanvaihtosopimukset	2 607,9	-37,3
Korkosopimukset		
Koronvaihtosopimukset	3 281,0	-89,4
Korkocap- ja -floorsopimukset		
Ostetut	106,5	-2,0
Asetetut	53,2	-1,6
Korkotermiinisopimukset	18 500,8	10,6
joista avoinna	1 671,2	2,9
Obligaatiotermiinisopimukset	1 300,0	0,7
joista avoinna	-	-

Rahoitusinstrumenttien nimellisarvot eivät välttämättä vastaa osapuolten vaihtamia rahasuorituksia eivätkä siten yksinään tarkasteltuina anna kuvaa konsernin riskiasemasta.

Sopimusten käypä arvo perustuu raportointipäivän markkinahintaan niiltä osin kuin sopimukset ovat julkisen kaupankäynnin kohteena. Muut sopimukset on arvostettu niistä aiheutuvien kassavirtojen nykyarvoon ja optioiden osalta arvonmääritysmalleihin.

17. KONSERNIN OSAKKEET JA OSUDET

	Omistus- osuus %	Osakkeiden kirjanpitoarvo Mmk	
Osakkuusyhtiöt *)			
Aluminium Sulphate Co of Egypt, S.A.E.	Egypti	26	17,6
Alufluor AB	Ruotsi	50	23,4
A/S Ammonia	Tanska	33	2,3
Cobelaz S.A.	Belgia	100	1,6
AS Dual Agro Kemikaalid	Viro	40	0,1
Oy Finnrock Ab	Suomi	20	0,3
IFK I/S	Tanska	50	0,7
Jain Kemira Fertilizers Pvt Ltd	Intia	45	0,0
Kemax B.V.	Hollanti	50	0,0
Kemira Algérie S.A.	Algeria	40	0,1
Kemira-Ube, Ltd	Japani	50	19,0
Kemira Trading Oy	Suomi	100	2,9
Kemwater Brazil S.A.	Brasilia	40	4,2
Vakuutusosakeyhtiö Tulenvara	Suomi	100	6,4
McWhorter Technologies AB	Ruotsi	33	23,9
Nord Kaolin Co. / Norplex Inc.	Yhdysvallat	20	4,7
Oy Polargas Ab	Suomi	30	73,5
SECO S.A.	Ranska	50	10,9
SSV Säilöntä Oy	Suomi	50	6,7
Spruce Insurance Ltd.	Irlanti	100	23,9
Superstar Fertilizers Co. Ltd	Thaimaa	46	1,7
AS Raales	Viro	42	0,0
Yhteensä			223,9

*) Sisältää myös sellaiset kokonaan omistetut yhtiöt, jotka on konsolidoitu pääomaosuusmenetelmän mukaisesti. Kiinteistö- ja asunto-osakkeet sisältyvät muihin osakkeisiin.

KONSERNIN LIITETIEDOT

(Mmk)

		Omistus- osuus %	Osakkeiden kirjanpitoarvo Mmk
Muut osakkeet ja osuudet			
Ekokem Oy Ab	Suomi	3	1,1
Hage Co. Ltd	Unkari		0,7
Peder P. Hedegaard A/S	Tanska	5	7,4
Primex Ltd	Barbados	7	2,3
Thomas Jourdan PLC	Iso-Britannia	19	7,8
Vierumäen Kuntokylä Oy	Suomi	8	1,8
Kemira Oy:n omistamat muut osakkeet			17,8
Muut osakkeet ja osuudet			18,8
Yhteensä			57,7
Konsernin osakkeet ja osuudet yhteensä			281,6

18. MUUTOKSET KONSERNIRAKENTEESSA 1996

Konserniyhtiöiden ostot ja myynnit sekä perustetut uudet tytäryhtiöt

- Kemira Chemicals Inc:n yhdysvaltalainen tytäryhtiö Kemira Water Treatment Inc. myytiin helmikuussa 1996.
- Tikkurila perusti Viroon AS Tikkurila Industrial Coatings -nimisen yhtiön.
- Kemira Kemi AB:n osakkuusyhtiöstä Kemipol Sp. z.o.o:sta tuli vuoden aikana tytäryhtiö (omistusosuus 51%).
- Kemira Color N.V:n nimi muutettiin BAK Benelux N.V:ksi ja se siirtyi Becker Acroma Kemira Ltd:n omistukseen. Tikkurila Ltd omistaa 50% Becker Acroma Kemira Ltd:stä.
- Kemira Kemi AB hankki enemmistön (55%) Kemwater Christal S.A:sta Romaniasta. Yhtiö omistaa Alchim S.R.L. ja Societatea Comerciala Chimbis S.A. -nimiset yhtiöt.
- Tikkurila osti sävytyspataliiketoiminnan Fernz Australia Limitediltä ja perusti uuden yhtiön Tikkurila Pty:n Australiaan.
- Tikkurila Oy perusti Tikkurila Inc:n Yhdysvaltoihin.
- Tikkurila Oy perusti neljä uutta yhtiötä: Tikkurila Paints Oy:n, Tikkurila Coatings Oy:n, Tikkurila CPS Oy:n ja Tikkurila Services Oy:n, joille Tikkurila Oy:n liiketoiminta yhtiöitettiin vuoden 1997 alusta lähtien.
- Tikkurila osti Taotek S.p.A. -nimisen yhtiön Italiasta ja sen tytäryhtiöt Corob S.p.A:n, Spetra S.r.l:n, Corob S.A:n, Taotek North America Inc:n ja Taotek Asia Ltd:n. Tikkurila osti myös italialaisen Matherson S.p.A. -nimisen yhtiön.
- Kemira Chemicalsin osakkuusyhtiöistä Kemwater (Thailand) Ltd. ja AS Kemivesi tuli vuoden aikana tytäryhtiöt.
- Kemira Metalkat Oy:n osakkuusyhtiöstä Convertitori Catalitici Europa S.r.l:stä tuli tytäryhtiö.
- Kemira Coatings Ltd:n omistusosuus Industrial Coatings Northern Ltd:ssä muuttui 100 %:sta 75 %:iin.
- Kemira Coatings Ltd:n omistusosuus Industrial Coatings Western Ltd:ssä muuttui 100 %:sta 75 %:iin.
- Kemira Coatings Ltd:n omistusosuus Southern Coatings and Services Ltd:ssä muuttui 75 %:sta 65 %:iin.
- Kemira Coatings Ltd:n omistusosuus Universal Surface Coatings Ltd:ssä muuttui 45 %:sta 100 %:iin.
- Tikkurila Oy myi 25 % AS Baltic Colorista (AS Eesti Värivistä), ja omistusosuudeksi jäi 50 %.

Tytäryhtiöiden omistusten muutokset konsernin sisällä

- Elokuussa Kemira Chem Holding B.V. myi Kemira Papierchemikalien GmbH:n Kemira Chemidet Industriechemikalien GmbH:lle. Tämän jälkeen Kemira Papierchemikalien GmbH fuusioitiin Kemira Chemidet Industriechemikalien GmbH:hon. Yhtiö siirrettiin Kemira Chemicals Oy:n omistukseen ja sen nimeä ollaan muuttamassa Kemira Chemie GmbH:ksi.
- Kemira Kemi (UK) Ltd. siirrettiin Kemira Kemi AB:n omistuksesta Kemira Chemicals Oy:n omistukseen ja sen nimi muutettiin Kemira Chemicals (UK) Ltd:ksi.
- Kemira Agro Services S.A. sulautettiin Kemira S.A:han 31.12.1996.
- Kemira Color Europe B.V.-konserni siirtyi Tikkurila Oy:n omistukseen Kemira Coatings Ltd:n omistuksesta.
- Kemira Finance B.V. siirtyi Kemira Oy:n omistuksesta Kemira Pigments Holding B.V:n omistukseen.

Nimenmuutokset

- Tikkurilan yhteisyrityksen AS Eesti Värvin nimi on muutettu AS Baltic Coloriksi.
- Kemira Chem Holding B.V:n tytäryhtiö Kemira Peroxides B.V. nimettiin Kemira Chemicals B.V:ksi.
- Kemira Kereskedelmi KFT nimettiin Kemira Pigments Kereskedelmi KFT:ksi.
- Tikkurilan yhteisyritys A/S Latvijas Krasasin nimi on muutettu A/S Baltic Coloriksi.
- Macpherson Industrial Coatings Ltd:n nimi on muutettu Industrial Coatings Eastern Ltd:ksi.

EMOYHTIÖN TILINPÄÄTÖS

EMOYHTIÖN TULOSLASKELMA

Mmk	Viite	1.1. - 31.12.	
		1996	1995
Liikevaihto	1	213,8	208,0
Liiketoiminnan muut tuotot	2	5,6	2,9
Kulut	3,4	-293,6	-253,4
Poistot	5	-10,9	-11,2
Liikevoitto		-85,1	-53,7
Rahoitustuotot ja -kulut	6	55,4	-145,7
Tulos ennen satunnaiseriä, varauksia ja veroja		-29,7	-199,4
Satunnaiset tuotot ja kulut	7	323,8	371,6
Tulos ennen varauksia ja veroja		294,1	172,2
Poistoeron vähennys	5	10,1	5,7
Muiden varauksien muutokset	8	-	49,0
Välittömät verot	9	-82,7	-59,6
Tilikauden tulos		221,5	167,3

EMOYHTIÖN RAHOITUSLASKELMA

Mmk		1996	1995
LIKETOIMINTA			
Tulorahoitus			
Liikevoitto		-85,1	-53,7
Poistot		10,9	11,2
Rahoitustuotot ja -kulut		34,8	-118,8
Satunnaiset erät		323,7	371,6
Osingot		-181,2	-48,3
Verot		-46,8	-37,7
Tulorahoitus yhteensä		56,3	124,3
Käyttöpääoman muutos			
Lyhytaikaiset liikesaamiset		-158,9	217,1
Korottomat lyhytaikaiset velat		34,6	114,2
Käyttöpääoman muutos yhteensä		-124,3	331,3
LIKETOIMINNAN KASSAVIRTA		-68,0	455,6
INVESTOINNIT			
Käyttöomaisuusinvestoinnit		-464,6	-77,3
Käyttöomaisuuden myynnit		358,4	1,2
Investoinnit yhteensä		-106,2	-76,1
KASSAVIRTA ENNEN RAHOITUSTA		-174,2	379,5
RAHOITUS			
Pitkäaikaisten lainasaamisten vähennys (+), lisäys (-)		-1 258,5	1,2
Pitkäaikaisten lainojen lisäys (+), vähennys (-)		1 060,9	-636,4
Lyhytaikaisen rahoituksen lisäys (+)		517,1	87,8
Osakepääoman korotus		383,4	-
Muut		-0,7	-0,7
Rahoitus yhteensä		702,2	-548,1
Likvidien varojen lisäys/vähennys		528,0	-168,6
Likvidit varat 31.12.		1 569,2	1 041,2
Likvidit varat 1.1.		1 041,2	1 209,8
Likvidien varojen lisäys/vähennys		528,0	-168,6

EMOYHTIÖN TASE

Mmk	Viite	31.12.	
		1996	1995
VASTAAVAA			
KÄYTTÖMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SJOITUKSET			
Aineettomat hyödykkeet	10		
Aineettomat oikeudet		1,1	1,0
Muut pitkävaikutteiset menot		0,8	1,3
		1,9	2,3
Aineelliset hyödykkeet			
Maa- ja vesialueet		16,2	16,2
Rakennukset ja rakennelmat		112,1	117,7
Koneet ja kalusto		14,4	17,1
Muut aineelliset hyödykkeet		0,7	0,8
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		0,3	0,0
		143,7	151,8
Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset			
Tytäryhtiöosakkeet	17	2 419,8	2 316,1
Muut osakkeet ja osuudet	17	18,3	18,1
Lainasaamiset		2 256,4	997,9
		4 694,5	3 332,1
ARVOSTUSERÄT	11	10,0	45,3
SAAMISET	12		
Myyntisaamiset		20,3	16,4
Ennakkomaksut		0,6	1,2
Lainasaamiset		79,4	66,1
Siirtosaamiset		745,3	566,4
Muut saamiset		0,0	2,7
		845,6	652,8
Rahoitusomaisuusarvopaperit			
Lyhytaikaiset sijoitukset ja muut arvopaperit		1 535,4	1 038,7
		1 535,4	1 038,7
Rahat ja pankkisaamiset		33,8	2,5
Vastaavaa yhteensä		7 264,9	5 225,5
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA			
Sidottu oma pääoma	13		
Osakepääoma		1 288,0	1 208,0
Vararahasto		1 503,4	1 200,0
Sidottu oma pääoma yhteensä		2 791,4	2 408,0
Vapaa oma pääoma			
Kertyneet tulokset		692,9	707,4
Tilikauden tulos		221,5	167,3
Vapaa oma pääoma yhteensä		914,4	874,7
Oma pääoma yhteensä		3 705,8	3 282,7
VARAUKSET			
Kertynyt poistoero	14	11,7	21,8
Muut vapaaehtoiset varaukset	14	55,0	55,0
Vapaaehtoiset varaukset yhteensä		66,7	76,8
VIERAS PÄÄOMA	15		
Pitkäaikainen			
Joukkovelkakirjalainat		49,0	65,1
Lainat rahoituslaitoksilta		1 260,6	123,2
Eläkelainat		453,7	484,0
Eläkevastuuvelat		10,0	45,3
Muut pitkäaikaiset velat		0,6	0,6
		1 773,9	718,2
Lyhytaikainen			
Lainat rahoituslaitoksilta		459,9	483,6
Muiden pitkäaikaisten velkojen lyhennyserät		54,3	84,3
Muut korolliset lyhytaikaiset velat		839,3	285,2
Ostovelat		23,7	23,6
Siirtovelat		340,3	269,9
Muut korottomat lyhytaikaiset velat		1,0	1,2
		1 718,5	1 147,8
Vastattavaa yhteensä		7 264,9	5 225,5

EMOYHTIÖN LIITETIEDOT
TULOSLASKELMA (Mmk)

	1996	1995
1. LIIKEVAIHTO		
Liikevaihto	213,8	208,0

Liikevaihto koostuu sähkön myynnistä konsernin suomalaisille tytäryhtiöille ja konsernin ulkopuolelle Suomessa.

2. LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT

Käyttöomaisuuden myyntivoitot	0,4	0,8
Muut liiketoiminnan tuotot	5,2	2,1
Yhteensä	5,6	2,9

3. KULUT

Aineet ja tarvikkeet		
Ostot tilikauden aikana	184,1	185,6
Ulkopuoliset palvelut	13,0	11,3
Henkilöstökulut	72,9	32,4
Vuokrat	14,0	15,3
Käyttöomaisuuden myyntitappiot	0,3	2,7
Muut kulut ja kulujen hyvitykset	9,3	6,1
Kulut yhteensä	293,6	253,4

4. HENKILÖSTÖKULUT JA HENKILÖSTÖMÄÄRÄ

Hallintoneuvoston, hallitusten ja toimitusjohtajien palkat *)	4,0	3,6
Muut palkat	22,3	24,9
Eläkekulut	43,2	1,3
Muut henkilösivukulut	3,4	2,6
Henkilöstökulut tuloslaskelmassa	72,9	32,4
Luontoisetujen raha-arvo	0,6	0,6
Yhteensä	73,5	33,0

*) joista johdon tulospalkkioita 0,4 Mmk vuonna 1996 ja 0,1 Mmk vuonna 1995.

Eläkekulut sisältävät vuonna 1996 lisäläkesäätiön ylimääräisen kannatusmaksun 43,5 Mmk, jolla lisäläkesäätiön vastuuvelka on katettu.

Johdon eläkesitoumukset

Yhtiön johdon kanssa ei ole tehty muusta vakituisesta henkilökunnasta poikkeavia eläkesitoumuksia.

Henkilökunta

Henkilökunta keskimäärin	139	145
Henkilökunta vuoden lopussa	135	140

5. POISTOT

Suunnitelman mukaiset poistot		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	0,3	0,4
Muut pitkävaikutteiset menot	0,6	0,7
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset ja rakennelmat	5,5	5,5
Koneet ja kalusto	4,4	4,5
Muut aineelliset hyödykkeet	0,1	0,1
Poistot yhteensä	10,9	11,2

Poistoeron vähennys

Aineettomat oikeudet	0,2	-
Muut pitkävaikutteiset menot	0,5	-
Rakennukset ja rakennelmat	5,5	2,2
Koneet ja kalusto	3,8	3,4
Muut aineelliset hyödykkeet	0,1	0,1
Yhteensä	10,1	5,7

6. RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT

Rahoitustuotot ja -kulut		
Osinkotuotot konserniyhtiöiltä	3,9	7,8
Osinkotuotot muilta	2,2	0,7
Osinkotuottojen veronhyvitykset	1,6	2,8
Korkotuotot pitkäaikaisista sijoituksista konserniyhtiöiltä	111,6	75,0
Korkotuotot pitkäaikaisista sijoituksista muilta	-	-
Korkotuotot lyhytaikaisista sijoituksista konserniyhtiöiltä	49,9	17,9
Korkotuotot lyhytaikaisista sijoituksista muilta	52,3	113,8
Muut rahoitustuotot konserniyhtiöiltä	1,5	2,0
Kurssierot	21,1	-55,2
Korkokulut konserniyhtiöille	-22,1	-27,7
Korkokulut muille	-160,1	-279,9
Muut rahoituskulut	-6,5	-2,9
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	55,4	-145,7

Kurssierot

Realisoituneet	0,5	-28,3
Realisoitumattomat	20,6	-26,9
Kurssierot yhteensä	21,1	-55,2

1996 1995

7. SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT

Satunnaiset tuotot		
Saadut konserniavustukset	574,4	459,8
Satunnaiset kulut		
Annetut konserniavustukset	-149,3	-88,2
Osakkeiden arvonalennus	-101,3	-
Satunnaiset tuotot ja kulut yhteensä	323,8	371,6

8. VAPAAEHTOISTEN VARAUSTEN MUUTOS

Poistoeron vähennys	10,1	5,7
Siirtymävarauksen vähennys	-	49,0
Yhteensä	10,1	54,7

9. VÄLITTÖMÄT VEROT

Välittömät verot kuluvalta vuodelta	82,5	57,5
Välittömät verot aikaisemmilta vuosilta	0,2	1,6
Muut verot ja veronluontoiset menot	-	0,5
Yhteensä	82,7	59,6

TASE (Mmk)

10. KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET

Aineettomat oikeudet		
Hankintameno vuoden alussa	4,6	4,4
Lisäykset	0,4	0,2
Vähennykset	-2,2	-
Hankintameno vuoden lopussa	2,8	4,6
Kertyneet poistot vuoden lopussa	-1,7	-3,6
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	1,1	1,0

Muut pitkävaikutteiset menot

Hankintameno vuoden alussa	28,5	28,1
Lisäykset	-	0,5
Vähennykset	-21,6	-
Hankintameno vuoden lopussa	6,9	28,6
Kertyneet poistot vuoden lopussa	-6,1	-27,3
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	0,8	1,3

Maa- ja vesialueet

Hankintameno	16,2	16,2
Kirjanpitoarvo	16,2	16,2

Rakennukset ja rakennelmat

Hankintameno vuoden alussa	167,8	167,8
Kertyneet poistot vuoden lopussa	-55,7	-50,1
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	112,1	117,7

Koneet ja kalusto

Hankintameno vuoden alussa	80,7	79,3
Lisäykset	2,0	4,2
Vähennykset	-29,3	-2,8
Hankintameno vuoden lopussa	53,4	80,7
Kertyneet poistot vuoden lopussa	-39,0	-63,6
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	14,4	17,1

Koneiden ja laitteiden kirjanpitoarvo 31.12.1996 oli 0,8 Mmk ja 31.12.1995 1,1 Mmk.

Muut aineelliset hyödykkeet

Hankintameno vuoden alussa	2,8	2,8
Kertyneet poistot vuoden lopussa	-2,1	-2,0
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	0,7	0,8

Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat

Hankintameno vuoden alussa	-	-
Muutos vuoden aikana	0,3	-
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	0,3	-

Tytäryhtiöosakkeet

Kirjanpitoarvo vuoden alussa	2 316,1	2 243,8
Lisäykset	461,5	72,4
Vähennykset	-256,5	-0,1
Poistot	-101,3	-
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	2 419,8	2 316,1

Muut osakkeet ja osuudet

Kirjanpitoarvo vuoden alussa	18,1	18,0
Lisäykset	0,4	0,1
Vähennykset	-0,2	-
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	18,3	18,1

EMOYHTIÖN LIITETIEDOT

TASE (Mmk)

	1996	1995
Käyttöomaisuuteen kuuluvien kiinteistöjen ja arvopapereiden verotusarvot		
Maa- ja vesialueet	3,2	3,9
Rakennukset ja rakennelmat	84,4	85,3
Tytäryhtiöosakkeet	2 479,1	2 479,7
Muut osakkeet ja osuudet	33,1	28,2

Siltä osin kuin osakkeille ja osuuksille ei ole vahvistettu verotusarvoja, on esitetty kirjanpitoarvot.

Käyttöomaisuuden arvonorotukset

Maa-alueet	3,5	3,5
Rakennukset	30,0	30,0

11. ARVOSTUSERÄT

Eläkevastuuvelka vuoden alussa	45,3	23,8
Lisäys	-	21,5
Vähennys	-35,3	-
Kirjanpitoarvo vuoden lopussa	10,0	45,3

Eläkevastuuvelan vähennys vuonna 1996 johtuu lisäeläkesäätien ylimääräisestä kannatusmaksusta.

12. SAAMISET**Saamiset konserni- ja osakkuusyrityksiltä**

Myyntisaamiset konserniyrityksiltä	18,0	14,4
Myyntisaamiset osakkuusyrityksiltä	1,9	1,4
Pitkäaikaiset lainasaamiset konserniyrityksiltä	2 256,3	997,6
Muut saamiset konserniyrityksiltä	1 368,3	842,9

Rahalainat yhtiön johdolle

	-	-
Saamiset, jotka erääntyvät maksettavaksi yhden vuoden tai sitä pitemmän ajan kuluttua	-	-

13. OMA PÄÄOMA

Osakepääoma vuoden alussa	1 208,0	1 208,0
Osakepääoman korotus	80,0	-
Osakepääoma vuoden lopussa	1 288,0	1 208,0
Vararahasto vuoden alussa	1 200,0	1 200,0
Emissiovoitto	303,4	-
Vararahasto vuoden lopussa	1 503,4	1 200,0
Sidottu oma pääoma vuoden lopussa	2 791,4	2 408,0
Vapaa oma pääoma vuoden alussa	874,8	756,4
Tilikauden tulos	221,5	167,3
Osingonjako	-181,2	-48,3
Lahjoitukset	-0,7	-0,7
Vapaa oma pääoma vuoden lopussa	914,4	874,7
Oma pääoma yhteensä vuoden lopussa	3 705,8	3 282,7

14. KERTYNYT POISTOERO JA MUUT VAPAAEHTOISET VARAUKSET**Vapaaehtoiset varaukset**

Kertynyt poistoero käyttöomaisuuserittäin		
Rakennukset ja rakennelmat	3,8	9,3
Koneet ja kalusto	8,1	11,9
Muut aineelliset hyödykkeet	0,5	0,6
Aineettomat oikeudet	-0,2	0,0
Muut pitkävaikutteiset menot	-0,5	0,0
Yhteensä	11,7	21,8
Muut vapaaehtoiset varaukset		
Siirtymävaraus	55,0	55,0
Vapaaehtoiset varaukset yhteensä	66,7	76,8

Vapaaehtoisten varausten muutos

Vapaaehtoiset varaukset vuoden alussa	76,8	131,5
Varausten muutos tuloslaskelmassa	-10,1	-54,7
Vapaaehtoiset varaukset vuoden lopussa	66,7	76,8

15. VIERAS PÄÄOMA

1996 1995

Pitkäaikaisen vieraan pääoman erääntyminen

Erääntymisajat		
1998 (1997)	-10,3	14,0
1999 (1998)	442,2	55,5
2000 (1999)	85,5	117,8
2001 (2000)	218,3	2,3
2002 (2001) ja sen jälkeen	1 028,2	483,3
Yhteensä	1 763,9	672,9
Eläkevastuuvelat	10,0	45,3
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	1 773,9	718,2

Velat, jotka erääntyvät viiden vuoden tai sitä pitemmän ajan kuluttua

Eläkelainat	453,6	483,3
Muut pitkäaikaiset velat	574,6	-
Yhteensä	1 028,2	483,3

Eläkevastuuvelat

Eläkesäätiöiden vastuuvajaukset	0,5	36,4
Muut eläkevastuut	9,5	8,9
Yhteensä	10,0	45,3

Debenttuuri- ja muut joukkovelkakirjalainat

Laina	1988-1997	Lainan valuutta		
4/88/052	1988-1997	FIM	-	2,1
8300	1993-1998	FIM	49,0	63,0
Yhteensä			49,0	65,1

Muihin pitkäaikaisiin velkoihin sisältyy johdolle annettu optilaina, 0,6 Mmk, josta on tarkempi selvitys sivulla 12.

Yhtiöllä ei ole vaihtovelkakirjalainoja.

Velat konserni- ja osakkuusyrityksille

Siirtovelat konserniyrityksille	194,9	182,7
Ostovelat konserniyrityksille	0,6	0,6
Muut lyhytaikaiset velat konserniyrityksille	714,6	298,2

Lyhytaikainen vieras pääoma

Korottomat velat	365,0	294,7
Pitkäaikaisien lainojen seuraavan vuoden lyhennykset	54,3	388,5
Muut korolliset lyhytaikaiset velat	1 299,2	464,6
Yhteensä	1 718,5	1 147,8

16. VASTUUSITOUKSET**Annetut pantit**

Konserniyritysten puolesta	65,0	45,0

Takaukset

Konserniyhtiöiden puolesta lainoista	1 629,1	2 252,4
Konserniyhtiöiden puolesta leasing-sopimuksista	301,9	916,1
Konserniyhtiöiden puolesta muista sitoumuksista	150,3	536,9
Osakkuusyritysten puolesta	94,5	116,5
Muiden puolesta	14,0	29,5
Yhteensä	2 189,8	3 851,4

Kiinnitykset

Kiinnelainat	6,5	34,1
Lainojen vakuutena kiinnityksiä	30,0	50,0

Letter of Comfort -vastuusitoumukset *)

Konserniyhtiöiden puolesta luotoista	27,4	59,3
Konserniyhtiöiden puolesta leasing-sopimuksista	40,2	39,6
Konserniyhtiöiden puolesta muista sitoumuksista (swap-sopimukset ja valuuttakaupat)	-	38,2
Yhteensä	67,6	137,1

*) Letter of Comfort -vastuusitoumukset eivät muodosta juridista takausta.

Rahoitusinstrumenttien nimellisarvot ja markkina-arvot sisältyvät konsernin liitetietoihin.

EMOYHTIÖN LIITETIEDOT
TASE

17. KEMIRA OY:N OSAKKEET JA OSUDET

		Tilikauden tulos *) Mmk	Osakkeiden lukumäärä	Omistusosuus kaikista osakkeista %	Osakkeiden nimellisarvo miljoonaa	Osakkeiden kirjanpitoarvo Mmk
Tytäryhtiöosakkeet						
Kemira Agro Oy	Suomi	610	7 900 000	100	FIM 790	800,0
Kemira Chemicals Oy	Suomi	300	4 011 000	100	FIM 401	401,1
Kemira Fibres Oy	Suomi	-65	1 540 000	100	FIM 154	154,0
Kemira Pigments Holding B.V.	Hollanti		80 000	18**)	NLG 80	155,1
Kemira Metalkat Oy	Suomi	-8	400 000	100	FIM 40	102,0
Kemira Pigments Oy	Suomi	-132	4 922 500	100	FIM 492	502,3
Kemira Safety Oy	Suomi	9	150 000	100	FIM 15	15,1
Tikkurila Oy	Suomi	199	1 024 998	100	FIM 205	230,2
Vihtavuori Oy	Suomi	2	50 000	100	FIM 50	51,3
Spruce Insurance Ltd	Irlanti	3	50 000	100	FIM 5	5,0
Vakuutusosakeyhtiö Tulenvara	Suomi	1	50 648	100	FIM 5	3,7
Tytäryhtiöosakkeet yhteensä						2 419,8
Muut osakkeet ja osuudet						
Ekokem Oy Ab	Suomi		250	1	FIM 1	0,5
Forcit Oy	Suomi		7 614	15	FIM 1	1,7
Innopoli Oy	Suomi		6 667	1	FIM 1	0,7
Liikkeenjohdon koulutuskeskus	Suomi		3	2	FIM 0	0,2
Tahkoluodon Polttoöljy Oy	Suomi		135	7	FIM 0	0,1
Teollisuuden Voima Oy	Suomi		13 278 464	2	FIM 13	13,4
Asunto- ja kiinteistöyhtiöiden osakkeet						1,0
Puhelinyhteisöjen osakkeet						0,1
Muut osakkeet ja osuudet						0,6
Muut osakkeet ja osuudet yhteensä						18,3
Kemira Oy:n osakkeet ja osuudet yhteensä						2 438,1

*) Tilikauden tulos ennen satunnaiseriä, varauksia ja veroja. Mikäli tytäryhtiö muodostaa alakonsernin, tulos on alakonsernin vastaava tulos. Täydellinen lista konserniyhtiöistä sisältyy Kemira Oy:n viralliseen tilinpäätökseen.

**) Konsernin omistusosuus on 100 %.

HALLITUKSEN EHDOTUS VOITTOVAROJEN KÄYTÖSTÄ

Kemira Oy:n tilivuoden 1996 voitto oli 221 490 041 markkaa ja vapaa oma pääoma 31.12.1996 oli 914 363 355 markkaa. Konsernin vapaa oma pääoma oli 2 108 176 000 markkaa. Emoyhtiön osinjonjakoa rajoittava konsernin vapaa oma pääoma oli 1 376 451 000 markkaa, joka saadaan kun konsernitaseen vapaasta omasta pääomasta vähennetään omaan pääomaan siirretty osuus vapaaehtoisista varauksista.

Yhtiökokoukselle ehdotetaan, että tilivuodelta jaetaan osinkoa 16 % vuoden päättyessä rekisteröidylle osakepääomalle 1 288 000 000 markalle eli 206 080 000 markkaa. Hallituksen käytettäväksi yleishyödyllisiin tai siihen rinnastettaviin tarkoituksiin (muun muassa lahjoituksiin Kemira Oy:n säätiölle) ehdotetaan varattavaksi 2 500 000 markkaa.

Helsingissä 17. helmikuuta 1997

Heimo Karinen

Timo Mattila

Juhani Kari

Esa Tirkkonen

Leif Ekström

Sten-Olof Hansén

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Kemira Oy:n osakkeenomistajille

Olemme tarkastaneet Kemira Oy:n kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon vuodelta 1996. Hallituksen ja toimitusjohtajan laatima tilinpäätös sisältää toimintakertomuksen sekä konsernin ja emoyhtiön tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot. Suorittamamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon tilinpäätöksestä ja yhtiön hallinnosta.

Tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, ettei tilinpäätös sisällä olennaisia virheitä tai puutteita. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty hallintoneuvoston ja hallituksen sekä toimitusjohtajan toiminnan lainmukaisuutta osakeyhtiölain säännösten perusteella.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös on laadittu kirjanpitolaisten ja tilinpäätöksen laatimista koskevien muiden säännösten ja määräysten mukaisesti. Tilinpäätös antaa kirjanpitolaisten tarkoitetulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tilinpäätös konsernitilinpäätöksineen voidaan vahvistaa sekä vastuuvapaus myöntää emoyhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilivuodelta. Hallituksen esitys taseen mukaisen vapaan oman pääoman käsittelystä on osakeyhtiölain mukainen.

Olemme perehtyneet tilikauden aikana julkistettuihin osavuositarkastuksiin. Käsityksemme mukaan osavuositarkastukset on laadittu niitä koskevien säännösten mukaisesti.

Helsinki 18. helmikuuta 1997

KPMG WIDERI OY AB
Hannu Niilekselä
KHT

HALLINTONEUVOSTON LAUSUNTO

Kemira Oy:n hallintoneuvosto on käsitellyt yhtiön vuoden 1996 tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen sekä perehtynyt tilintarkastuskertomukseen tänään pitämässään kokouksessa.

Vuoden 1997 varsinaiselle yhtiökokoukselle hallintoneuvosto toteaa lausuntonaan, että yhtiön hallintoa on hoidettu hyvin ja että hallintoneuvostolla ei ole Kemira

Oy:n vuoden 1996 tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen johdosta mitään huomautettavaa. Hallintoneuvosto ehdottaa, että tilinpäätös ja konsernitilinpäätös vahvistetaan ja että vastuuvapaus myönnetään hallitukselle, toimitusjohtajalle ja varatoimitusjohtajille. Hallintoneuvosto yhtyy hallituksen ehdotukseen voittovarojen käyttämisestä.

Helsingissä 20. helmikuuta 1997

Timo Kalli

Hanna Markkula-Kivisilta

Esko Jokiniemi

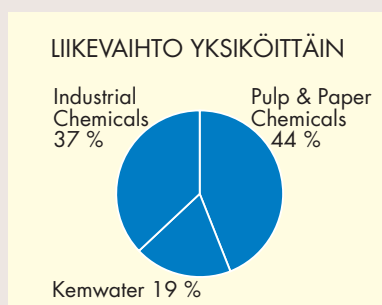
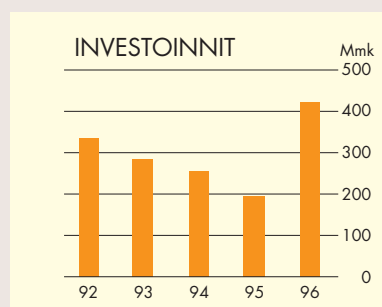
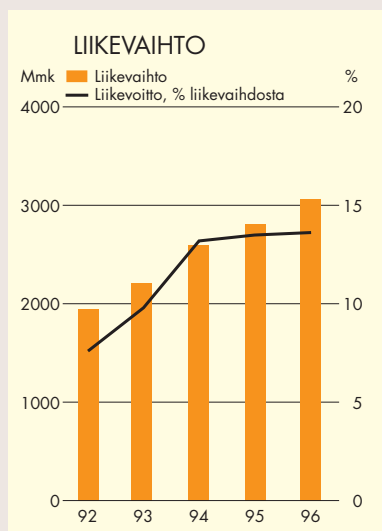
Suvi-Anne Siimes

Heikki A. Ollila

Max Arhippainen

Risto Ranki

KEMIRA CHEMICALS

JOHTO

Toimitusjohtaja: Yrjö Sipilä
Toimitusjohtajan varamies:
Carsten Olsson
Pulp & Paper Chemicals:
Juhani Lindholm
Kemwater: Kjell Stendahl
Industrial Chemicals:
Ingvar Pettersson

Yrjö Sipilä

Juoma- ja jäteveden puhdistukseen joudutaan maailmalla kiinnittämään yhä enemmän huomiota, mikä lisää Kemira Chemicalsin tuotteiden kysyntää.

LIKEVAIHTO JA TULOS

Vuosi 1996 oli Kemira Chemicalsille myönteinen kasvun vuosi. Liikevaihto nousi 10 % ja oli 3 090 Mmk (1995: 2 809 Mmk). Liikevoitto kasvoi 11 % ja oli 421 Mmk (379 Mmk). Myynnin kasvuun vaikuttivat erityisesti fosforihapon ja rehufosfaattien hyvä kysyntä sekä Ruotsin kruunun vahvistuminen. Ruotsalaisen Kemira Kemi AB:n

myynti oli noin puolet koko Kemira Chemicals-konsernin myynnistä.

Kasvusta vastasivat erityisesti Industrial Chemicals ja Kemwater-yksiköt. Kaikki kolme tuloyksikköä paransivat tulostaan ja liikevaihtoaan, vaikka Pulp & Paper Chemicals jäikin tavoitteestaan. Se kärsi vuoden aikana jatku-
neesta metsäteollisuustuotteiden heikosta kysynnästä, joka heijastui myös kemikaalitoimituksiin.

KEMIRA CHEMICALS

Mmk	1996	1995
Liikevaihto	3 090	2 809
Kulut	-2 419	-2 205
Poistot	-250	-225
Liikevoitto	421	379
Rahoituserät	-121	-163
Tulos ennen satunnaisia eriä	300	216
Sijoitettu pääoma (keskimäärin)	2 465	2 407
Sijoitetun pääoman tuotto-%	18	16
Investoinnit	426	195
Henkilöstö (keskimäärin)	2 283	2 251

Kun verrataan liiketoimintayksikköjen liikevaihtoja edelliseen vuoteen, on otettava huomioon, että muurahaishapoliiketoiminnasta vastaava Formics-yksikkö (liikevaihto 145 Mmk) siirrettiin vuoden 1996 alussa Industrial Chemicalsista Pulp & Paper Chemicals -yksikköön. Pulp & Paper Chemicalsin liikevaihto nousi 17 % ja oli 1 459 Mmk. Kemwaterin liikevaihto kasvoi 17 % ja oli 611 Mmk. Industrial Chemicalsin liikevaihto oli 1 213 Mmk, joka oli edellisvuoden tasoa.

MARKKINAT

Pulp & Paper Chemicals. Sellu- ja paperiteollisuuden väliaikaiseksi ennustettu ja alkuvuoteen ajoittunut laskusuhdanne jatkui odottamatta koko vuoden. Vuoden alkupuoliskolla tilanne oli vaikein sellun ja hienopaperin osalta. Kesästä alkaen tilanne kuitenkin parani lievästi.

Selluteollisuuden seisokit olivat Suomessa ja Ruotsissa keskimäärin yli kuu-kauden mittaisia. Pitkät seisokit vähensivät kemikaalien kysyntää samassa suhteessa. Selluteollisuuden kannattavuuden heikkeneminen puolestaan siirsi hintapainetta raaka-aineisiin, myös kemikaaleihin. Tämä vaikutti erityisesti vetyperoksidin kilpailutilanteeseen. Kasvavien kulutusnäkömien perusteella tehdyt investoinnit aiheuttivat ylitarjontatilanteen, joka vuoden loppupuolella vaikutti dramaattisesti vetyperoksidin hintatasoon. Vuonna 1996, pitkän kasvukauden jälkeen, vetyperoksidin kulutus Euroopassa jäi edellisen vuoden tasolle.

Paperiteollisuuden suhdanne- ja hintakehitys vaihteli jonkin verran paperilaaduittain. Paperin tuotantomäärät vaikuttavat taas erityisesti erikoiskemikaalien kysyntään ja kilpailutilanteeseen.

Kemwater. Vesikemikaalien markkinat ovat kehittyneet tasaisesti vuonna 1996. Suuria muutoksia ei ole tapahtunut. Bulkkituotteissa, esimerkiksi rautasuoloissa, kilpailu on ollut kireää ylikapasiteetin vuoksi. Uusien tuotetyyppien, kuten erilaisten polyalumiinisulojen, kysyntä on ollut nousussa ja ne ovat syrjäyttäneet bulkkituotteita.

Keskisessä Itä-Euroopassa juomaveden puhdistuskemikaalien markkinat ovat kehittyneet suotuisasti ja jäteveden käsittely on alkamassa. Nämä molemmat lisäävät Kemwaterin tuotteiden

kysyntää.

Aasian ja Etelä-Amerikan kehittyvät valtiot tarvitsevat lisää vedenkäsittelykemikaaleja tulevaisuudessa. Kemwater on jo etabloitunut Thaimaahan ja Brasiliaan ja etsii lisäksi aktiivisesti uusia mahdollisuuksia.

Industrial Chemicals. Vuosi 1996 oli liiketoimintayksikkö Industrial Chemicalsille erinomainen. Kemphos-yksikkö on lisännyt esipuhdistetun fosforihapon tuotantoa investoinnin valmistuttua Siilinjärvellä. Hapon kysyntä on ollut hyvä, mikä on pitänyt hinnan vakaina.

Pesuainefosfaattien näkymät ovat tällä hetkellä paremmat kuin vuosiin, koska pesuaineiden valmistajat ovat osittain palaamassa takaisin fosfaattien käyttöön. Myös kuluttajat ovat tietoisempia fosfaattien hyvistä ominaisuuksista.

Rehufosfaattien kysyntää lisäsi nautakarjan BSE-taudista käyty keskustelu, erityisesti Ison-Britannian markkinoilla. Lähivuosien markkinavaikutuksia on kuitenkin vielä vaikea arvioida. Selkeänä vaarana voidaan nähdä rehufosfaattien mahdollinen ylikapasiteetti.

Kalsiumkloridin myynti teiden pölynsidontaan kärsi sateisesta alkukesästä Pohjoismaissa. Hollannin Delfzijlin tehdasta ei päästy täysin hyödyntämään tuotantovaikeuksien vuoksi.

LIIKETOIMINNAN KEHITTÄMINEN

Pulp & Paper Chemicals. Kemira Chemicalsin ja koko Kemira-konsernin suurin investointi, vetyperoksiditehtaan rakennusprojekti Helsingborgissa, Ruotsissa eteni suunnitelmien mukaan ja tuotanto aloitetaan vuoden 1997 puolivälissä. Vuodenvaihteessa 1996/1997 valmistui peretikkahappotehdas Ouluun. Tehdas valmistaa tislattua peretikkahappoa lähes ensimmäisenä maailmassa. Tämän uutuustuotteen avulla voidaan kohtuullisin kustannuksin parantaa kloorittoman sellun laatua, erityisesti sen vaaleutta. Vuoden alkupuolella käynnistyi polyelektrolyyttien kolmas tuotantolinja Vaasassa. Tuotteet, Fennopol-polyelektrolyytit, ovat pääasiassa paperiteollisuuden erikoiskemikaaleja.

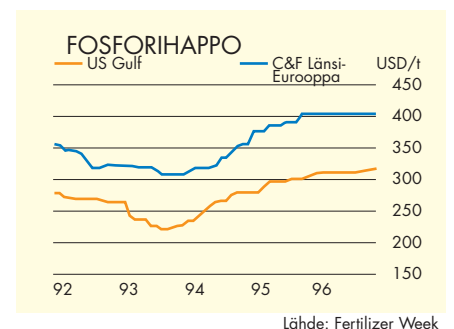
Vuoden alussa Pulp & Paper Chemicalsiin siirtynyt Formics-yksikköä kehitettiin voimakkaasti, ja Ouluun valmistuu vuoden 1997 alkupuolella formamidin tuotantolaitos. Kemira Chemi-

cals osti Valio Oy:ltä käyttöoikeuden AIV-tuotemerkkiin. Vuoden lopussa ostettiin Cultor Oy:n tuorerehun säilöntä-aineliiketoiminta sekä 50 % SSV-Säilöntä Oy:n osakkeista. SSV-Säilöntä pakkaa rehunsäilöntäaineita. Nämä kaupat selkeyttävät huomattavasti tuotteen jakelutietä tuottajalta asiakkaalle.

Kemwater. Liiketoimintayksikön laajeneminen eri puolille maailmaa jatkui valitun strategian mukaisesti yritysostojen ja investointien kautta. Vuoden lopulla ostettiin enemmistö kolmesta romanialaisesta vesikemikaaliyhtiöstä ja vuoden 1997 alussa vesikemikaaliyritys Italiasta. Näin kasvatettiin markkinaosuutta uusilla alueilla Euroopassa.

Isoon-Britanniaan rakennetaan toimipiste, joka liuottaa Suomesta tuotavaa Ferix-raetta. Samankaltaiset liuotusasetat valmistuivat Thaimaahan ja Brasiliaan. Helsingborgiin, Ruotsiin, päätettiin rakentaa kiinteän polyalumiinikloridin valmistuslaitos. Kiinteä polyalumiinikloridi sekä Ferix-rae mahdollistavat asiakkaiden entistä paremman palvelun myös alueilla, jonne liuostuotteita on logistisista syistä hankala toimittaa.

Industrial Chemicals. Liiketoimintayksikkö sai valmiiksi natriumperkarbonaatin kehitystyönsä ja Helsingborgiin rakennetaan ensimmäinen tuotantolaitos. Natriumperkarbonaattia käytetään pesuaineiden valmistuksessa. Sen molemmat pääraaka-aineet, vetyperoksidi ja sooda, ovat pesutuloksen kannalta hyödyllisiä ja lisäksi ympäristöystävällisiä. Sekä natriumperkarbonaatti että aiemmin mainittu peretikkahappo ovat vetyperoksidin jatkojalosteita.

HENKILÖSTÖ

Kemira Chemicalsin henkilöstön määrä vuoden lopussa oli 2 225 eli samaa tasoa kuin edellisvuonna.

Vuonna 1997 Kemira Chemicalsin henkilökunta lisääntyy merkittävästi jo soviittujen yritysostojen (150) ja Kokkolan tehtaiden siirron (300) sekä Kemira Fine Chemicals Oy:n liittämisen (140) vaikutuksesta.

TUTKIMUS JA TUOTEKEHITYS

Tutkimus ja tuotekehitys ovat Kemira Chemicalsin kasvun tärkeimpiä osatekijöitä. Tutkimukseen suunnattuja varoja lisättiin edellisvuodesta 14 %. Tuloksia on syntynyt: natriumperkarbonaatti-, peretikkahappo- ja formamidi-investoinnit perustuvat omaan tutkimustyöhön. Kukin liiketoimintayksikkö vastaa omasta tutkimuksestaan ja asiakaskuntansa ongelmien ratkaisusta.

Kemwaterin tärkeimmät kohteet uusien tuotteiden ohella ovat raskasmetallien poisto ja jätevesilietteen kierrätys. Pulp & Paper Chemicals keskittyy vetyperoksidin ja muurahaishapon jatkojalosteisiin, valkaisuun ja paperiteollisuuden

erikoiskemikaaleihin. Industrial Chemicalsin tärkeimmät kohteet ovat fosforihapon, kalsiumkloridin ja rehu-fosfaattien jatkojalostus ja käyttösovel-lukset.

Kemira Chemicals keskittyy valitse-mansa strategian mukaisesti kasvu-alueisiinsa: sellu- ja paperiteollisuuden kemikaaleihin, vedenpuhdistuskemikaaleihin sekä valikoituihin teollisuuskemikaaleihin.

TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT

Sellu- ja paperiteollisuuden suhdanteiden ennustaminen on viime aikoina ollut epäkiitollista. Nämä suhdanteet kuitenkin vaikuttavat Pulp & Paper Chemicals -yksikön toimintaan. Vuoden 1997 oletetaan olevan hitaan kasvun aikaa, mutta nopea suhdannekäännö ylöspäin on myös mahdollinen. Kemira Chemicalsin yksittäisistä tuotteista merkittävin on vetyperoksidi, jonka kysynnän kehittyminen ja sen myötä ylikapasiteetin poistuminen näkyy tuloksessa. Vetyperoksidille odotetaan vahvaa kasvua lähivuosina selluteollisuuden kapasiteetin käyttöasteen nousun johdosta. Samanaikaisesti ympäristöystävällinen

vetyperoksidi myös korvaa muita valkaisu-kemikaaleja tämänhetkisen alhaisen hintatasonsa vuoksi.

Vedenpuhdistuskemikaalien kysyntä on melko vakaata Pohjoismaiden ja Espanjan markkinoilla. Pidemmällä näkemällä kasvua odotetaan Kemwaterin uusista tehtaista erityisesti Itä-Euroopassa ja Euroopan ulkopuolisissa maissa.

Industrial Chemicalsin fosforihapon maailmanlaajuinen kysyntä pitäneen hapon hinnan vakaana tai jopa nousevana. Rehu-fosfaattien kysyntää piristää luujauhon korvaaminen rehu-fosfaateilla. Kalsiumkloridin kysynnän uskotaan pysyvän vakaana.

Rehu-fosfaattien kysyntä oli kertomusvuonna vilkasta. Kemira Chemicals käyttää niiden raaka-aineena raskasmetalleista puhdasta Siilinjärven apatiittia.

KEMIRA PIGMENTS

KEMIRA PIGMENTS

Mmk	1996	1995
Liikevaihto	2 108	2 279
Kulut	-1 889	-1 818
Poistot	-240	-206
Liikevoitto	-21	255
Rahoituserät	-111	-103
Tulos ennen satunnaisia eriä	-132	152
Sijoitettu pääoma (keskimäärin)	2 445	2 333
Sijoitetun pääoman tuotto-%	-1	11
Investoinnit	358	360
Henkilöstö (keskimäärin)	1 939	1 971

Kemira Pigmentsin titaanidioksidipigmenttejä käytetään muun muassa paperin, muovin ja painovärien valmistuksessa.

LIKEVAIHTO JA TULOS

Kemira Pigmentsin liikevaihto oli 2 108 Mmk, joka on 7 % edellisvuotista (2 279 Mmk) pienempi. Liikevaihdon lasku johtui tuotehintojen jyrkästä alenemisesta ja edellisvuotista pienemmästä myyntimäärästä.

Liiketulos painui tappiolliseksi ja oli -21 Mmk (+255 Mmk).

MARKKINATILANNE

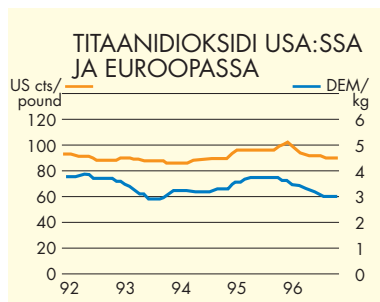
Markkinatilanne vuonna 1996 oli erittäin vaikea. Titaanidioksidin kysynnän kasvu alkoi heiketä jo vuoden 1995 lopussa eikä kysyntä kasvanut vuoden 1996 aikana lainkaan. Samanaikaisesti käynnissä olevat ja osittain jo valmistuneet titaanidioksidintuottajien kapasiteetin laajennusohjelmat johtivat kysynnän ja tarjonnan tasapainon järkkymiseen. Siitä oli seurauksena rajua hintojen lasku ja kiristynyt kilpailu markkinaosuuksista. Maailman titaanidioksidimarkkinoilla oli vuoden 1996 lopussa merkittävää ylikapasiteettia kysyntään nähden. Sen poistuminen edellyttää talouskasvun elpymistä maailman johtavissa teollisuusmaissa ja/tai jo olemassaolevan kapasiteetin sulkemista.

Titaanipitoisuudeltaan korkeiden malmien (kuten rutiili) saatavuuden vaikeutuminen vuonna 1995 johti näiden raaka-aineiden merkittävään hinnannousuun vuodelle 1996. Sen sijaan titaanipitoisuudeltaan alhaisten malmien (kuten ilmeniitti) hinta on pysynyt entisellään. Kemira Pigments käyttää kloridiprosesseissaan rutiilia ja muita korkean titaanipitoisuuden malmeja ja sulfaattiprosesseissaan ilmeniittiä ja titaanikuonaa.

Titaanidioksidialan vaikeaan markkinatilanteeseen ovat Kemira Pigments ja muut tuottajat vastanneet voimakkaasti toimenpitein. Alalla on ryhdytty erilaisiin kustannussäästöohjelmiin, suljettu kapasiteettia, lykätty kapasiteetin kasvattamista sekä ilmoitettu hintojen korotuksista.

ASIAKKAAT JA MARKKINOINTI

Kemira Pigmentsin laajaan asiakaskuntaan kuuluu useita suuria kansainvälisiä maali-, paperi- ja muovikonserneja. Kemira Pigmentsin asiakaskunta on perinteisesti painottunut paperiteollisuuden enemmän kuin kilpailijoiden.

Lähde: ICIS-LOR

Kemira Pigmentsillä on maailmanlaajuinen myyntiverkosto. Myynnistä yli 95 % tulee Suomen ulkopuolelta ja kertomusvuonna Kemira Pigmentsin tuotteita myytiin noin 100 maahan.

MARKKINAT JA KILPAILIJAT

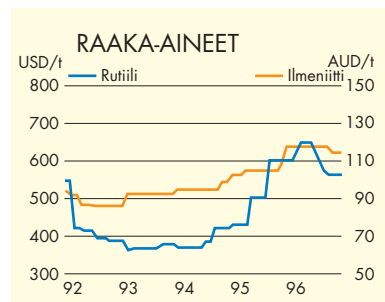
Titaanidioksidin kysynnän maailmanmarkkinoilla arvioidaan olleen vuonna 1996 noin 3,4 miljoonaa tonnia. Titaanidioksidin kysyntä kasvaa BKT:ta heijastaen ja pitkällä aikavälillä sen kasvu on ollut noin 3 % vuodessa. Noin kaksi kolmasosaa koko maailman titaanidioksidin kysynnästä tulee Pohjois-Amerikasta ja Euroopasta. Vuonna 1996 Kemira Pigmentsin myynnistä noin puolet oli Pohjois-Amerikkaan ja yli kolmannes Eurooppaan. Seuraavaksi tärkeimmät markkina-alueet olivat Etelä-Amerikka ja Aasia.

Kemira Pigmentsin tärkeimmät kilpailijat ovat maailman neljä suurinta titaanidioksidipigmenttien tuottajaa – Du Pont (Yhdysvallat), Tiioxide (ICI, Iso-Britannia), SCM Chemicals (Yhdysvallat) ja Kronos (NL Industries, Yhdysvallat). Kemira Pigments on maailman viidenneksi suurin titaanidioksidipigmenttien tuottaja, jonka tuotantokapasiteetti on 291 000 tonnia vuodessa. Maailman kaikkien titaanidioksidintuottajien yhteenlasketun nimelliskapasiteetin arvioidaan olevan noin neljä miljoonaa tonnia vuodessa.

TUOTANTO

Kemira Pigmentsillä on kolme tuotantolaitosta, jotka sijaitsevat Savannahissa Yhdysvaltojen Georgiassa, Porissa ja Rotterdamissa Hollannissa. Näiden laitosten tuotantokapasiteetit ovat 145 000, 90 000 ja 56 000 tonnia.

Titaanidioksidipigmenttejä voidaan valmistaa kahdella tavalla, sulfaatti- tai kloridimenetelmällä. Kemira Pigments käyttää molempia. Tällä hetkellä noin puolet tuotantokapasiteetista eli osa

Lähde: Industrial Minerals

Savannahin tehtaasta sekä Rotterdamin tehdas käyttää kloridimenetelmää, ja puolet eli Porin tehdas ja osa Savannahin tehtaasta käyttää sulfaattimenetelmää.

Kuluvan vuoden tammikuussa Rotterdamin tehtailla tapahtui räjähdysonnettomuus, jossa yksi työntekijä menehtyi ja joka katkaisi tuotannon osassa tehdasta. Katkon aikana toimitetaan tuotetta varastosta tai Kemira Pigmentsin muilta tehtailta ja näin ollen vaikutus Kemira Pigments -konsernin tulokseen on suhteellisen vähäinen.

LIIKETOIMINNAN KEHITTÄMINEN

Kemira Pigmentsin Porin tehtailla aloitettiin vuoden 1997 alussa merkittävä rakennemuutosohjelma. Sisäistä tehokkuutta parantamalla pyritään Porin tehtaiden kilpailukykyyn ja kannattavuuden parantamiseen. Tavoitteena on vuoteen 1996 verrattuna lähes 100 Mmk:n vuotuiset kustannussäästöt vuodesta 1999 alkaen. Vastaavanlainen, mutta henkilöstövaikutuksiltaan pienempi kannattavuuden parantamisohjelma toteutettiin Kemira Pigmentsin Savannahin tehtailla syysyllä 1996. Tämän ohjelman ansiosta arvioidaan saavutetun noin 20 Mmk:n pysyvät vuotuiset kustannussäästöt vuoteen 1995 verrattuna.

Kemira Pigmentsin uudistusprojekti Rotterdamin tehtailla valmistui. Tämän projektin myötä saadaan kattavampi tuotevalikoima laajemmalle asiakaskunnalle ja myös edellytykset tehtaan käyttöasteen nostamiselle paranevat. Projekti johti myös vuotuisen tuotantokapasiteetin kasvuun 11 000 tonnilla.

Kemira Pigmentsin Porin tehtailla meneillään olevan tuotantokapeikkojen poistoprojektin valmistumista jarrutettiin markkinatilanteen vuoksi. Projekti valmistuu vuoden 1998 loppuun mennessä eli vuotta alunperin suunniteltua myöhemmin. Projektiin sisältyvän, ympäristönsuojelua parantavan jätevesien puhdistamon laitteita päästiin koeajamaan vuoden lopulla. Puhdistamo mahdollistaa vesistö päästöjen käytännöllisesti katsottuna haitattoman tason Porin tehtailla.

Porin tehtailla käytössä olevalle ympäristöasioiden hallintajärjestelmälle myönnettiin ISO 14 001 -sertifikaatti.

Kemira Pigments panostaa voimakkaasti tutkimukseen ja kehitykseen. Sillä on tutkimuskeskus Porissa ja Savannahissa sekä paperintestauslaboratorio

Rotterdamien tehtaiden tuotantoa uudistettiin, jotta tuotevalikoimaa ja sen myötä asiakaskuntaa voitiin laajentaa.

Porissa. Tutkimuksen ja kehityksen erityisalueet ovat kloriditeknologian edelleen kehittäminen sekä uusien titaanidioksidipigmenttilaatujen kehittäminen maali-, paperi- ja muoviteollisuudelle, edullisempi tuotantotekniikka, parempi-laatuiset tuotteet, uudet käyttökohteet ja päästöjen puhdistaminen.

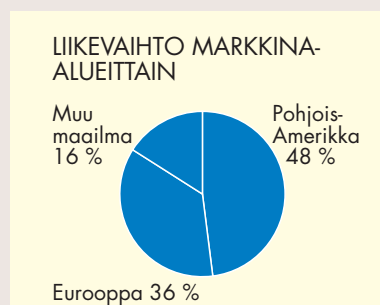
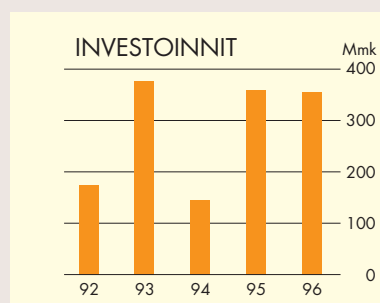
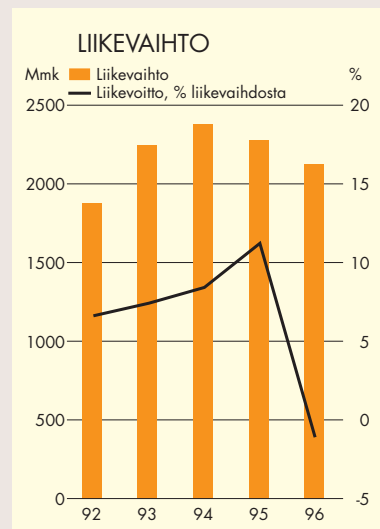
Kemira Pigmentsin investoinnit vuonna 1996 olivat yhteensä 358 Mmk.

Kemira Pigmentsin palveluksessa oleva henkilöstö väheni noin 70 hengellä vuoden 1996 kuluessa. Vuoden 1996 lopussa henkilöstön kokonaismäärä oli 1884. Tulosparannusohjelman myötä henkilöstön määrä tulee kuluvana ja seuraavana vuotena laskemaan Porin tehtaiden osalta.

TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT

Vuoden 1997 markkinanäkymät ovat hieman edellisvuotista paremmat. Kerptomusvuoden alusta ovat kaikki maailman merkittävimmät titaanidioksidintuottajat Kemira Pigments mukaan lukien ilmoittaneet hinnankorotuksista. Nämä hinnankorotukset eivät kuitenkaan paranna riittävästi Kemira Pigments-konsernin kannattavuutta, vaan Porin tehtaiden kannattavuuden parantamisohjelman edellyttämät toimenpiteet ovat välttämättömiä. Näillä toimenpiteillä pyritään Kemira Pigments-konsernin tulos palauttamaan hyväksyttävälle tasolle.

Taloudellisen tuloksen ei odoteta paranevan vielä vuonna 1997. Vaikeasta markkinatilanteesta huolimatta pitkän tähtäyksen näkymät titaanidioksiditoimialalla ovat edelleen hyvät.

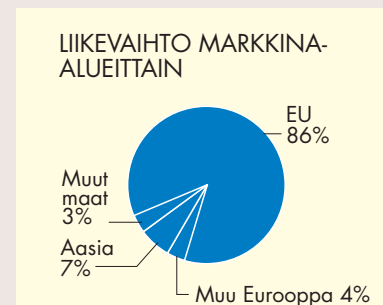
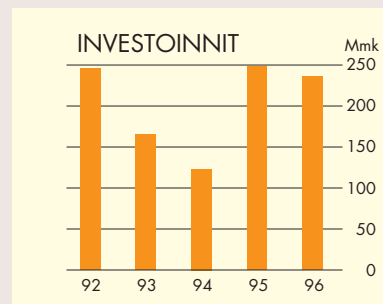
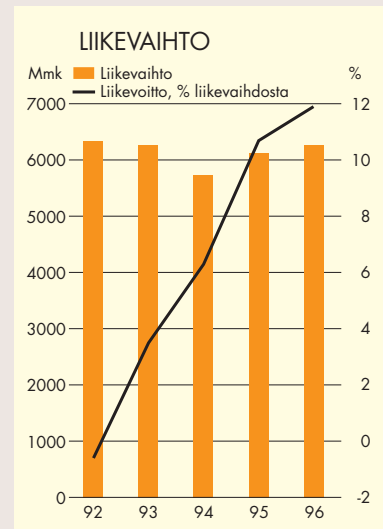
JOHTO

Toimitusjohtaja: 31.1.1997 saakka Kari Autio, 1.2.1997 alkaen Risto Keränen
 Savannahin tehdas: Risto Ojala
 Porin tehdas: Eero Sipilä
 Rotterdamin tehdas: Seppo Matikainen

Risto Keränen

KEMIRA AGRO

JOHTO

Toimitusjohtaja: Tauno Pihlava
 Varatoimitusjohtaja: Rauno Valkonen
 Agriculture: Timo Lainto
 Horticulture: Henri Cambier
 Process Chemicals: André Detiège
 Agro Ventures: Frits Visser

Tauno Pihlava

LIKEVAIHTO JA TULOS

Kemira Agron liikevaihto oli 6 278 Mmk, joka on 3 % edellisvuotista (6 123 Mmk) suurempi. Vientihintojen vahvistuminen ja Euroopan myynnin painottuminen parempikatteisiin tuotteisiin merkisivät liikevoiton kasvamista 746 Mmk:aan (655 Mmk). Nousu oli 14 %.

MARKKINATILANNE

Maailman hälyttävän pienet viljavarastot ovat lisänneet viljantuotantoa eri puolilla maailmaa. Edellisvuodesta noussut tuotanto ei riittänyt vielä kasvatamaan varastoja merkittävästi, mutta tuotannon muuttunut suunta romahdutti vehnän hinnan lähemmäs edellisvuosien tasoa.

EU:n alueella kesannointiprosenttia päätettiin edelleen laskea 5 %:iin tulevalle satokaudelle. Tämä päätös yhdessä kuluneen vuoden hyvän viljasadon kanssa korjannee Euroopan viljapulan, mikä merkinnee suurempia kesannointipinta-aloja tulevina vuosina.

Typen käyttö kasvoi edelleen Euroopassa lievästi, noin 1 %:n. Tuontimäärät ovat tasoittumassa, mutta samalla keskittymässä voimakkaasti venäläiseen alkuperään.

Kasvinravinteiden hintakehitys tasaantui. Hinnat Manner-Euroopassa olivat syyskaudella lievästi edellisvuotta alhaisempia, koska kysyntä heikkeni varastotilojen puutteen vuoksi.

LIKETOIMINTAYKSIKÖT

Agriculture. Liiketoimintayksikön strategiset kasvualueet ovat Venäjä, Baltia ja muut Itä-Euroopan maat sekä Kaukoit. Näillä alueilla myynti kehittyi merkittävästi.

KEMIRA AGRO

Mmk	1996	1995
Liikevaihto	6 278	6 123
Kulut	-5 179	-5 044
Poistot	-353	-424
Liikevoitto	746	655
Rahotuserät	-136	-160
Tulos ennen satunnaisia eriä	610	495
Sijoitettu pääoma (keskimäärin)	3 537	3 877
Sijoitetun pääoman tuotto-%	21	18
Investoinnit	236	249
Henkilöstö (keskimäärin)	3 415	3 475

Maailman viljavarastot ovat edelleen niukat, joten viljan viljely koko maailman mittakaavassa lisääntyy.

kaliumnitraatin osalta osoittivat selvää kasvua.

Oman tuotemerkin, Kemira Grow-How'n, alla tuotiin markkinoille useita vesiliukoisia ja hidasiukoisia tuotteita ja tuoteperheitä.

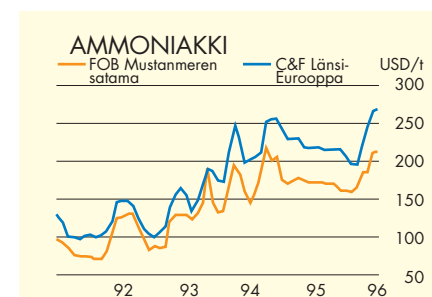
Harjavallan tehtailla käynnistettiin omaan taitotietoon perustuva jatkuva toiminen metyleeniureaprosessi. Dubaissa sijaitseva Union Kemira -yhtiö rakensi uuden suspensiolannoitetehtaan.

Process Chemicals. Prosessikemikaalien myynnissä heijastui yleinen eurooppalainen kemianteollisuuden tilan-

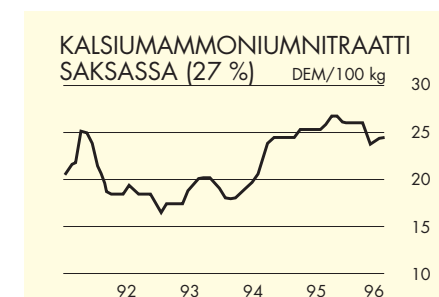
ne eivätkä myyntimäärät kasvanee merkittävästi. Sen sijaan jakeluverkostoa Euroopan alueella laajennettiin.

Useita neuvotteluja pitkäaikaisten sopimusten solmimiseksi on käynnistetty. Merkittävin investointiprojekti on hiilidioksidin nesteytyslaitoksen rakentaminen Tertreen, Belgiaan.

Kemira Fine Chemicals Oy. Kemira Fine Chemicalsin toiminta erillisenä yhtiönä käynnistyi hyvin. Yhtiö teki merkittävät uudet sopimukset kasvinsuojeluaineisiin tarvittavien tehoaineiden rahtityötuotannosta Rhône Poulenc Agron ja American Cyanamidin kanssa. Kar-

Lähde: Ferteccon

Lähde: Ferteccon

boksiinin kauppa Venäjälle jatkui hyvällä tasolla.

Dow Chemical Co. päätti vetäytyä erikoispolymeerihankeestaan ja perui pitkäaikaisen rahtityösopimuksen.

Kemira Fine Chemicalsin tutkimuksessa keskityttiin rahtityöhankeiden soveltamiseen tehtaalle ja uusien valokemikaalien tuotannossa tarvittavien intermediaattien kehittämiseen.

Kemira Fine Chemicals Oy myytiin vuoden vaihteessa Kemira Chemicals Oy:lle.

Agro Ventures. Vuoden alkupuolella perustettiin uusi strateginen liiketoimintayksikkö Agro Ventures. Sen vastuulla on tutkimus- ja kehitystyön lisäksi kehittää Kemira Agron taitotietoon ja kokemukseen perustuvia kokonaan uusia liiketoimintoja. Liiketoimintayksikkö on käynnistänyt toimintansa tutkimalla mahdollisuuksia hyödyntää Kemira Agron hallinnassa olevia kaliumin ioninvaihtoon ja melamiinin tuotantoon liittyviä teknologioita.

TOIMINTA TULOSYKSIKÖITTÄIN

Kemira Agro Suomi. Liikevaihto oli 2 171 Mmk, joka merkitsi 11 %:n nousua. Liikevoitto parani myös ja oli hyvin tyydyttävä. Tähän vaikutti erityisesti lähi- ja kaukoviennin kasvu sekä Fine Chemicals, mutta kaikki Suomen yksiköt paransivat tulostaan edellisvuodesta.

Kotimaan kasvinravinteiden toimitusmäärät pysyivät edellisvuoden tasolla. Näkyvin muutos Suomen toiminnassa oli koko peltoalannoitavalikoiman uudistaminen vastaamaan EU:n ympäristö- ja ravinnetasovaatimuksia.

Harjavallan uusi metyleeniureayksikkö tuottaa hidasiukoista typpiraakaainetta pääasiassa puutarha- ja metsälannoitteiden valmistukseen.

Kemira Agro Tanska. Liikevaihto aleni 5 % ja oli 1 676 DKK (1 329 Mmk). Syynä negatiiviseen kehitykseen oli elokuussa Frederician tehtaalla sattunut lannoitepalo, joka aiheutti runsaan kuukauden seisokin. Seisokkia hyödynnettiin myös turvallisuutta lisäävillä investointi- ja koulutustoimilla vastaavanlaisten onnettomuuksien välttämiseksi tulevaisuudessa. Koko Tanskan typpilannoitetalikoima muutettiin rikkiä sisältäväksi. Tämä vaikutti positiivisesti Kemira Agro Tanskan markkina-asemaan. Rehufosfaatin kehitysinvestointi valmistui vuoden lopussa. Kemira

Agro Danmarkin toimitusjohtaja on Keld Berg Poulsen.

Kemira Agro Iso-Britannia. Myynti oli 196 milj. GBP (1 405 Mmk), jossa nousua oli 1 %. Liikevoitto sensijaan kasvoi enemmän, mikä kuvaa kevään selvästi edellisvuotta korkeampaa hintatasoa. Kesän kuluessa tuli markkinoille runsaasti halpaa venäläistä ammoniumnitraattia, mikä on osaltaan vaikuttanut markkinoihin. Ammoniakkihuollon turvaamiseksi valmistui keväällä uusi ammoniakkin tuontiterminaali. Incen tehtaat saivat keväällä Golden Award -palkinnon turvallisuudesta ja hyvinhoituksesta toiminnasta kemianteollisuudessa. Kemira Agro UK:n toimitusjohtaja on John B. Davies.

Kemira Agro Hollanti. Myynti oli 513 milj. NLG (1 396 Mmk), joka on samaa tasoa kuin viime vuonna. Toiminnan kannattavuutta heikensi pitkittynyt korjausseisokki ammoniakki- ja typpihappotehtailla. Loppuvuonna kysyntä läntisessä Manner-Euroopassa hidastui. Hyvän viljasadon täyttämät varastot ja viljan laskeva hintataso jarruttivat kasvinravinteiden myyntiä (monissa tapauksissa käytetään samoja varastoja sekä viljan että kasvinravinteiden säilytykseen). Sekä Rozenburgissa että Pernisissä on tehty prosessien päästöjä pienentäviä investointeja. Kemira Agro Hollandin toimitusjohtaja on Jean-Luc Bovens.

Kemira Agro Belgia. Liikevaihto kasvoi 12 % ja oli 7 926 milj. BEF (1 176 Mmk). Osin tähän vaikutti välitysmyyntin kasvu, mutta vuoden 1995 lopussa käynnistyneen typpihappotehtaan ansiosta myös rakeistuslaitoksen käyntiaste nousi. Tämä vaikutti myönteisesti myös tulokseen. Loppuvuoden markkinoita Belgiassa hidasti sama ilmiö kuin Hollannissakin, varastotilojen puute. Acide Carbonique Pur -yhtiön kanssa solmittu sopimus hiilidioksidin nesteytyslaitoksen rakentamisesta merkitsee tulevaisuudessa Tertren mahdollisuuksien tehokkaampaa hyväksikäyttöä. Kemira Agro Belgiumin toimitusjohtaja on Vincent Reuter.

LIIKETOIMINNAN KEHITTÄMINEN

Kemira Agron investoinnit painottuivat kustannustehokkuuden ja ympäristön suojelelun parantamiseen sekä erikoistuotteiden tuotantovalmiuksien luomiseen.

Syksyllä muodostettiin uusi tulosityk-

Puutarhatuotteiden myynti kasvoi erityisesti Itä-Euroopassa. Kemira Grow-How -tuotteisiin kuuluu muun muassa erikoislannoitteita vihannesten viljelyyn.

sikkö, Agro Global, Euroopan ulkopuolisten tuotannollisten toimipaikkojen perustamiseksi. Agro Globalin pääkohdealue on Kaukoitää. Vastaava kehitysvastuu Venäjän ja Itä-Euroopan osalta on Agro Suomen kyseisten alueiden kaupallisilla organisaatioilla.

HENKILÖSTÖ

Henkilökunnan määrä vuoden 1996 lopussa oli 3 345 (3 328). Heistä työskenteli Suomessa 1 437, Tanskassa 570, Hollannissa 388, Belgiassa 372 ja Isossa-Britanniassa 519. Kokolan tehtaiden siirto Kemira Chemicalsille vähentää Kemira Agron henkilöstöä 300:lla kuluvana vuonna.

TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT

Maailman viljavarastojen pienuus ja tehdyt maatalousratkaisut merkitsevät edelleen kasvavaa tuotantoa maataloudessa maailmanlaajuisesti. Viljan hintatason lasku rajoittaa kuitenkin viljelykäsytön otettavaa lisäpinta-alaa esimerkiksi Pohjois-Amerikassa. Viljapulaan löytyy nopeitakin alueellisia ratkaisuja, kuten Euroopassa hyvän sadon jälkeen yhä aleneva kesannointivelvoite, joka vuonna 1997 on 5 %. Länsi-Euroopan ulkopuolella maatalou-

den kasvavat tuotanto-odotukset merkitsevät lisää kysyntää kasvinravinteille.

Euroopan unionissa saatetaan tulevaisuudessa jälleen kiristää kesannointivelvoitteita paikallisen tuotannon säätelyksi. Viime vuosien positiivinen kehitys on käynnistänyt lannoiteteollisuudessa lukuisia tuotantokapeikkojen poistoprojekteja, jotka alkavat olla täysin hyödynnettävissä. Vaikka typpituotteiden tuonti on tasaantumassa, mitään yhtäkkistä vähenemistä ei ole näköpiirissä. Siten kilpailu Euroopan markkinoilla on kiristymässä ja suotuisan kehityksen huippu lannoiteteollisuudessa on saavutettu.

Kemira Agro jatkaa kilpailukykyänsä parantamista tehokkaalla kustannusten hallinnalla ja kehittämällä tuotteita asiakkaiden tarpeiden mukaisesti. Samalla kuitenkin suunnataan voimavaroja niin Itä-Eurooppaan kuin Kaukoitäänkin uusien kotimarkkinoiden synnyttämiseksi maatalouden kehitys- ja kasvualueilla.

TIKKURILA

TIKKURILA

Mmk	1996	1995
Liikevaihto	1 517	1 408
Kulut	-1 233	-1 197
Poistot	-62	-67
Liikevoitto	222	144
Rahoituserät	-23	-26
Tulos ennen satunnaisia eriä	199	118
Sijoitettu pääoma (keskimäärin)	1 013	1 022
Sijoitetun pääoman tuotto-%	22	15
Investoinnit	146	60
Henkilöstö (keskimäärin)	1 520	1 585

Latvian kansallis-ooppera on maalattu Riiassa toimivan Baltic Colorin valmistamalla silikaattimaalilla.

LIKEVAIHTO JA TULOS

Tikkurila-konsernin liikevaihto kasvoi 8 % vuonna 1996 ja oli 1 517 Mmk (1995: 1 408 Mmk). Kasvua tapahtui kaikilla konsernin pääliiketoiminta-alueilla. Emoyhtiö Tikkurila Oy:n liikevaihto oli 1 032 Mmk (883 Mmk). Ulkomaantoimintojen osuus Tikkurila-konsernin liikevaihdosta oli 65 %.

Tikkurila-konsernin liikevoitto oli 222 Mmk (144 Mmk) ja 15 % liikevaihdosta. Lukuun sisältyy liiketoiminnan muita tuottoja yhteensä 65 Mmk

(60 Mmk). Liikevoiton huomattavaan kasvuun on vaikuttanut keskittyminen kapeammalle osaamisalueelle sekä luopuminen toiminnoista, jotka eivät kuuluneet pääliiketoiminta-alueisiin. Lisäksi liikevoiton kasvu on saavutettu tehostamalla toimintaa, jolloin kustannukset eivät ole nousseet samassa suhteessa.

MARKKINATILANNE

Tikkurila-konsernin pääliiketoiminta-alueet ovat sävytysjärjestelmät, kauppa- ja rakennusmaalit sekä teollisuusmaalit.

Sävytysjärjestelmät ovat edelleenkin Tikkurilan liiketoiminnan kansainvälisin ja voimakkaimmin kasvava alue. Vuodenvaihteessa 1996–97 Tikkurila Oy hankki omistukseensa italialaiset yritykset Taotek S.p.A:n ja Matherson S.p.A:n. Näiden yritysostojen jälkeen Tikkurila on maailman johtava kehittyneiden sävytysjärjestelmien toimittaja.

Sävytyspastoja Tikkurila valmistaa Suomessa, Hollannissa, Australiassa ja Etelä-Afrikan tasavallassa. Vuoden 1997 aikana käynnistetään tuotanto Yhdysvalloissa. Australiassa siirrytään kesällä 1997 lisenssivalmistuksesta omaan tuotantoon uudessa tehtaassa.

Sävytysjärjestelmien myynti kasvoi edelleen voimakkaasti vuoden 1996 aikana. Etelä-Amerikassa sävytyksen hyödyntäminen lisääntyy nopeasti. Myös Lähi-idässä on jo alettu sävyttää maaleja, ja Aasiassa läpimurto on tapahtumassa. Tikkurila-konsernin sävytysjärjestelmiä tai niiden osia on myyty jo lähes sataan maahan.

Kertomusvuonna konsernin sävytysosaamista alettiin markkinoida myös maali-teollisuuden ulkopuolelle, muun muassa nahkateollisuuteen.

Kauppa- ja rakennusmaaleja Tikkurila-konserni markkinoi pääasiassa Pohjoismaihin, Suomen lähialueille sekä Itä-Euroopan maihin. Tuotantoa on Suomessa, Virossa, Latviassa ja Venäjällä.

Suomessa maalin kulutus oli vuonna 1996 edellisen vuoden tasolla, ja Tikkurila säilytti markkina-asemansa kauppa- ja rakennusmaalimarkkinoilla.

Venäjällä myynti ylitti odotukset. Tikkurilan jälleenmyyntiverkosto kattaa jo merkittävimmän osan Venäjän alueesta. Baltiassa Baltic Color on saavuttanut sille asetetut kovat tavoitteet ja noussut alueen markkinajohtajaksi.

Tikkurila on teollisuusmaalien sävytysjärjestelmien edelläkävijä ja johtava toimittaja koko maailmassa.

Ruotsissa markkinatilanne oli vaikea, mutta kauppa- ja rakennusmaalien myynti vastasi odotuksia.

Tikkurila-konsernin teollisuusmaalien markkina-alueena on koko Eurooppa sekä Kaakkois-Aasia, jonne myydään erityisesti puuteollisuudelle kehitettyjä pintakäsittelyaineita. Konsernin vahvimpia alueita ovat korroosionesto, puun pintakäsittely sekä coil coating -pinnoitus. Teollisuusmaaleja Tikkurila valmistaa Suomessa, Isonsa-Britanniassa, Hollannissa ja Belgiassa.

Teollisuuden elpymisen vuoden 1996 aikana vaikutti myönteisesti Tikkurilan metalliteollisuusmaalien myyntiin Suomessa. Puuteollisuuden kokonaismarkkinat pysyivät ennallaan.

Baltiassa Tikkurila vahvisti edelleen asemiaan teollisuusmaalien toimittajana, etenkin puuteollisuudessa. Teollisuusmaalien myynti kasvoi voimakkaasti myös Venäjällä, Puolassa ja Unkarissa. Hyvään menestykseen on vaikuttanut Tikkurilan vankka osaaminen myös teollisuusmaalien sävytyksessä.

Ruotsissa myynti ylitti odotukset, ja Isonsa-Britanniassa markkina-asema vahvistui erityisesti raskaassa korroosionestossa. Hollannin teollisuusmaali-tehtaan tuotantovolyymit kasvoivat. Puuteollisuustuotteiden myynti Kaukoidässä kehittyi myönteisesti.

Teollisuusasiakkaiden ympäristötietoisuus on lisääntynyt nopeasti. Tikkuri-

la markkinoi aktiivisesti vesiohenteisia ja UV-kovettuvia teollisuusmaaleja, ja niiden osuus myynnistä kasvoi vuonna 1996.

INVESTOINNIT

Vuodenvaihteessa 1996–97 Tikkurila osti italialaisyrietykset Taotekin ja Mathersonin. Taotekin tytäryhtiöstä Corob on maailman johtava automaattisten sävytyskoneiden toimittaja ja Spetra moniväripinnoitteiden teknologiajohtaja. Matherson valmistaa värikarttoja sekä muuta esittely- ja markkinointimateriaalia.

Ensimmäisen tuotannollisen investointinsa Tyynenmeren alueella Tikkurila teki ostamalla australialaisen Fernz Australia Limitedin sävytyspastaliiketoiminnan. Tuotanto uudessa tehtaassa Sydneyssä käynnistyy vuoden 1997 kesällä.

Tikkurila ja yhdysvaltalainen McWhorter Technologies perustivat Yhdysvaltoihin Philadelphiaan yhtiön, joka alkaa valmistaa sävytyspastoja uudessa tehtaassa kesällä 1997. Toiminta perustuu Tikkurilan tekniseen osaamiseen ja McWhorterin myynti- ja jakeluverkostoon.

Suomessa käynnistettiin sävytyspastatehtaan rakentaminen Tikkurilan nykyisten tehtaiden yhteyteen. Tuotanto alkaa kesällä 1997.

Tikkurila ryhtyi osakkaaksi yhtiöön, jolle siirrettiin Tikkurila-konsernin ja ruotsalaisen Wilh. Beckerin koko sideainetuotanto. Kolmas osakas on yhdysvaltalainen McWhorter Technologies. Uuden yhtiön McWhorter Technologies Europan tuotantolaitokset sijaitsevat Vantaalla Suomessa, Mölndalissa Ruotsissa ja Buryssa Isonsa-Britanniassa.

Baltiassa saatiin vuoden 1996 aikana päätökseen omistusjärjestelyt ruotsalaisen yhteistyökumppanin Alcro-Beckersin kanssa. Tallinnaan perustettiin teollisuusmaalien markkinointia hoitava myyntiyhtiö.

HENKILÖSTÖ

Tikkurila-konsernin palveluksessa oli vuoden 1996 lopussa 1 687 henkeä eli 156 enemmän kuin edellisellä vuonna. Heistä 845 työskenteli Suomessa.

TUTKIMUS JA TUOTEKEHITYS

Tikkurila on edelläkävijä ympäristöajattelussa. Maaliskuussa 1996 yhtiö rekisteröitiin EU:n EMAS-järjestelmään ensimmäisenä yrityksenä Suomessa. Marraskuussa Tikkurila Oy sai ISO 14001 -sertifikaatin, joka korvaa aikaisemman ympäristösertifikaatin BS 7750.

Tikkurilan tuotekehityksen lähtökohdana on elinkaariajattelu. Tikkurila Oy:n ympäristö-, terveys- ja turvallisuusohjelmassa on määritelty tavoitteet vuosiksi 1996–2000.

Konsernin useimmilla toimipaikoilla on sertifioitu laatuja järjestelmä. Kertomusvuonna myönnettiin ISO 9000 -standardisarjan mukaiset laatusertifikaatit Latvian maalitehtaalle ja Hollannin uudelle pastatehtaalle.

Julkisivumaalien ja -pinnoitteiden sävytystä kehitettiin, ja sävyttämällä tehtävien värien määrä kasvoi huomattavasti. Betonin läpivärykseen ja puuteollisuuden petseille kehitettiin uudet sävytysjärjestelmät. Teollisuusmaalien sävytysjärjestelmä uudistettiin.

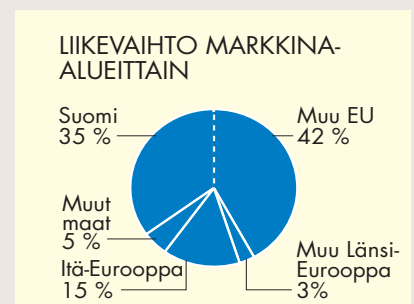
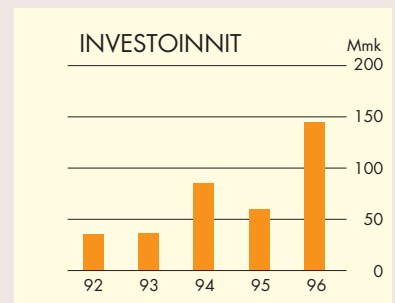
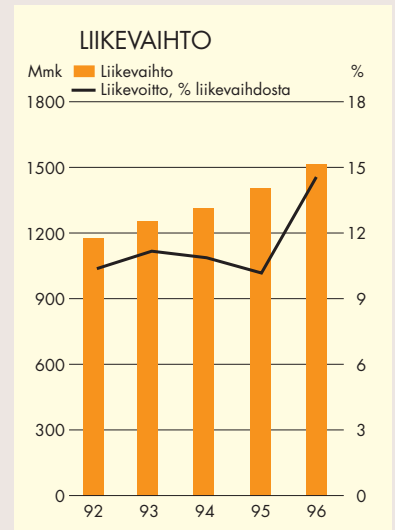
Metalliteollisuuden käyttöön kehitettiin uusia vesiohenteisia tuotteita. Tikkurilan värikarttamaali merkitsee uutta aikakautta värikarttojen valmistuksessa.

LIIKETOIMINNAN KEHITTÄMINEN

Tikkurila-konsernin liiketoiminta-alueilla on erilaiset toimintatavat, markkina-alueet ja kasvukeinot, mikä vaikuttaa myös kehittämisstrategioihin. Vuoden 1997 alusta liiketoimintaa hoitavat erilisinä yhtiöinä Tikkurila CPS Oy (sävytysjärjestelmät), Tikkurila Paints Oy (kauppa- ja rakennusmaalit) sekä Tikkurila Coatings Oy (teollisuusmaalit). Konsernin suomalaisten yhtiöiden yhteisiä palveluja hoitaa Tikkurila Services Oy. Edellä mainittujen yhtiöiden emoyhtiö on Tikkurila Oy. Konsernin ulkomaiset tytäryhtiöt toimivat suoraan kaupallisten yhtiöiden alaisuudessa.

Voimakas panostus sävytystoimintaan jatkui kertomusvuoden aikana. Tikkurila valmistaa vuonna 1997 sävytyspastoja neljällä mantereella. Tuotannon globalisoituminen parantaa asiakaspalvelua voimakkaasti kasvavilla markkinoilla.

Meneillään olevat tehdasinvestoinnit sekä vuodenvaihteen yritysostot vahvistavat entisestään Tikkurila-konsernin asemaa sävytyksen eri osa-alueilla. Asiakkaille on nyt tarjolla aiempaa laajempi täysin integroitujen palvelujen valikoima kaikkialla maailmassa.

JOHTO

Toimitusjohtaja: Raimo Piironen
 Sävytysjärjestelmät: Vesa Aulanko
 Kauppa- ja rakennusmaalit: Visa Pekkarinen
 Teollisuusmaalit: Tapio Käär

Raimo Piironen

KEMIRA FIBRES

Kemira Fibres Oy:n toimintavuosi oli taloudellisesti erittäin heikko. Edellisen vuoden lopulla romahtanut tekstiilikuitujen kysyntä ei elpynyt vuoden aikana.

Yhtiön liikevaihto laski 21 % ja oli 493 Mmk (1995: 624 Mmk). Liiketuulos oli -58 Mmk (-43 Mmk). Liikevaihdon lasku johtui tuotehintojen laskusta ja heikon kysynnän vuoksi tapahtuneesta tuotannon rajoittamisesta noin kahden kuukauden tuotantoa vastavasti. Kassavirta investointien jälkeen oli positiivinen.

Viskoosikuitujen toisen suuren käyttäjäkunnan, nonwoven-teollisuuden kuitukysyntä säilyi koko vuoden vakaana. Sen sijaan pääasiakaskunnassa eli tekstiiliteollisuudessa kysyntä oli suurimman osan vuotta erittäin heikko. Loppuvuodesta määrällinen kysyntä piristyi jonkin verran. Kysynnän lasku ja toisaalta kuitujen ylläpitoa johtivat hintojen laskuun. Loppuvuoden kysynnän piristyminen vakiinnutti hintatason ja käänsi sen hitaaseen nousuun.

Pääraaka-aineen eli liukoselluloosan hinnat putosivat selvästi alkuvuoden aikana. Hintojen lasku pysähtyi loppuvuonna.

Kemikaaliyksikkö ottaa talteen ja myy viskoosiprosessin sivutuotteena syntyvän natriumsulfaatin. Sen kysyntä oli hyvä. Lisäksi yksikkö myy eräitä välitystuotteita, kuten natronlripeää ja rikkihiiltä. Yksikön tulos oli hyvä.

Yhtiön kilpailukyvyyn parantamiseksi käynnistettiin ja toteutettiin sisäisten kustannusten alentamisprojekti. Tavoitteena oli aikaansaada vuodelle 1997 yhteensä 30 Mmk:n kustannussäästöt. Projektin tavoite saavutettiin. Vuoden aikana myytiin voimalaitoksen käyttö- ja kunnossapitoliiketoiminta. Tätä koskeva sopimus tehtiin IVO Tuotantopalvelut Oy:n kanssa, joka perusti tarkoitusta varten tytäryhtiön paikkakunnalle. Muun kunnossapidon uudelleen järjestelyä koskevat selvitykset ja neuvottelut ovat vielä kesken.

Yhtiön henkilöstömäärä väheni vuoden aikana noin sadalla. Palveluksessa oli vuonna 1996 keskimäärin 490 henkeä (604).

Jätevesien käsittelyä koskevassa asiassa saavutettiin yhteisymmärrys ympäristöministeriön ja Valkeakosken kaupungin kanssa. Sen mukaan yhtiö alentaa happea kuluttavaa kuormaa

sisäisin järjestelyin ja Valkeakosken kaupunki nopeuttaa oman puhdistamonsa rakentamista. Tässä puhdistamossa tullaan käsittelemään myös osa yhtiön jätevedestä. Vastaavasti ministeriö myönsi lykkäyksen kiristyvien lupaehtojen voimaantulolle. Loppuvuonna jätettiin lisäksi uusi jätevesiä koskeva lupahakemus vesioikeudelle.

Näkymiä vuodelle 1997 vaikeuttavat alan nykyinen lyhytjänteisyys ja nopeat vaihtelut. Tuloksesta odotetaan selvästi parempaa kuin kahtena kuluneena vuonna. Tämä johtuu kysynnän piristymisestä, korkeammasta kapasiteetin käyttöasteesta ja parantuneesta sisäisestä kustannusrakenteesta.

VIHTAVUORI

Vihtavuori Oy:n liikevaihto oli 151 Mmk (1995: 169 Mmk). Liikevoitto oli 4 Mmk (18 Mmk). Sekä louhintaa että ampumatarvikeliiketoimintojen liikevaihto ja liikevoitto laskivat. Louhintapuolella ei ennusteista huolimatta tapahtunut kevään aikana nousua, vaan taso jäi selkeästi jopa alle vuoden 1995 tason. Ampumatarvikkeissa viennin osuus jäi ennakoitua selvästi pienemmäksi. Syynä oli Yhdysvalloista alkanut kysynnän romahtaminen, joka heijastui voimakkaasti myös Euroopan markkinoihin. Alan lama on aiheuttanut myös hintojen laskua markkinoilla.

Vihtavuori Oy:ssä henkilömäärä väheni kertomusvuoden aikana noin neljänneksellä ja oli vuoden lopussa 309 (418). Syynä oli ampumatarvikkeiden kotimaan kysynnän ennakoitu lasku sekä kannattavuuden parantaminen lähivuosille.

Suurimmat investoinnit olivat edelleen jatkuva tietohallintajärjestelmän kokonaisuudistus sekä jätevesien käsittelyn uudistaminen. Jälkimmäinen projekti päättyi alkuvuodesta 1997. Louhintatuotteissa kehitystyö on painottunut tehokkaisuuteen ja ympäristöystävällisiin emulsioräjähteisiin. Viimeisimpänä kohteena ovat olleet uudet putkipanokset tarkkuus- ja tunnelilouhintaan.

Syksyn aikana louhintatuotteiden kysyntä alkoi hieman elpyä. Myös ruutiennissä näkymät ovat jonkin verran vuotta 1996 paremmat. Sen sijaan kotimaan puolustusvoimien hankintojen ennustetaan olevan alhaisella tasolla lähivuodet.

Vihtavuori Oy:n osakekannan enemmistö (50,1 %) siirtyi vuoden 1997 alusta Suomen valtiolle.

KEMIRA METALKAT

Kemira Metalkatin myyntimäärät pysyivät aikaisemmalla tasolla, mutta koska myynnin jakautuma muuttui ja keskihinta laski, liikevaihto aleni 114 Mmk:aan (1995: 141 Mmk).

Kulurakennetta sopeutettiin muuttuneeseen tilanteeseen ja liiketulos aleni 2 Mmk:lla. Syynä olivat pääasiassa korkeat tuotekehitys- ja markkinointikulut, joilla pyritään varmistamaan suotuisa kehitys tulevina vuosina. Kassavirta investointien jälkeen oli positiivinen.

Tärkeimpiä vientimaita olivat Saksa, Espanja, Iso-Britannia ja Italia. Kuluvoiton aikana aloitettiin katalyysaattoritoimitukset Intiaan. Siellä ja myös muualla Aasiassa on odotettavissa merkittävää kasvua ympäristölainsäädännön kehittyessä ja ajoneuvojen valmistusmäärien lisääntyessä.

Toimintavuoden aikana Italian osakkuusyhtiö Convertitori Catalitici Europa S.r.l.:stä tuli Kemira Metalkatin täysin omistama tytäryhtiö.

Henkilöstön määrä vuoden lopussa oli 157 (168).

KEMIRA SAFETY

Kemira Safetyn tulos vuonna 1996 oli hyvä. Liikevaihto oli 85 Mmk (1995: 77 Mmk). Noin 10 %:n kasvu oli pääosin uuden suojanaamarin ansiota. Merkittävistä markkina-alueista kotimaa ja Ranska kasvoivat voimakkaimmin, kun taas Ruotsi ja Tanska taantuvat. Liikevoitto oli 10 Mmk (15 Mmk). Investointeihin käytettiin 5 Mmk. Kassavirta investointien jälkeen oli positiivinen.

Raaka-ainehinnat pysyivät koko vuoden edellisen vuoden lopun vakiintuneella tasolla. Uudet Pro2000-suodattimet tuotiin markkinoille ennen kesää, ja vuoden loppuun mennessä kaikilla markkina-alueilla oli siirrytty uusiin suodattimiin. Joidenkin kilpailijoiden hyväksymättömät, ei CE-merkityt tuotteet aiheuttivat markkinahäiriöitä.

Rakennuslaajennus valmistui alkuvuodesta 1996. Muut merkittävät investointikohteet olivat laboratorion ja tuotekehityksen laitehankinnat, tietojärjestelmät ja tuotannon automaation nosto.

Henkilöstön määrä vuoden lopussa oli 105 (117).

Tuotepaletti on vahvistunut useilla uusilla tuotteilla, joilla uskotaan pystytävän tulevaisuudessa merkittävään markkinaosuuden kasvattamiseen päämarkkina-alueella Länsi-Euroopassa. Tuloksen odotetaan säilyvän hyvällä tasolla.

KEMIRA OY

Kemira Oy käsittää konsernin johdon ja hallinnon sekä eräitä palvelutoimintoja. Kemira Oy:n liikevaihto koostuu sähkön mynnistä kotimaisille konserniyhtiöille ja ulkopuolisille. Liikevaihto vuodelta 1996 oli 214 Mmk (208 Mmk). Liikevaihdosta hieman yli puolet tuli konsernin ulkopuolelta.

Energialiiketoiminnan lisäksi emoyhtiö hoitaa konsernin rahoitus- ja eräitä muita konsernipalvelutoimintoja. Emoyhtiön tärkeimpänä tehtävänä on konsernin strateginen johtaminen. Se asettaa konsernin ja tytäryhtiöiden tavoitteet ja määrittelee toimintaperiaatteet sekä myötävaikuttaa konsernin sisäisten synergioiden hyödyntämiseen.

Kemira Oy:n palveluksessa oli keskimäärin 139 henkeä.

KEMIRA-KONSERNIN YMPÄRISTÖRAPORTTI

JOHDANTO

Kemira-konserni julkaisee nyt neljännen perättäisen ympäristöraportin vuosiker-
tomuksen yhteydessä. Raportin tavoite
on antaa luotettava ja tasapainoinen
kokonaiskuva konsernin ympäristötilan-
teesta ja -kehityksestä. Vuotta 1993
koskevasta raportista alkaen niiden si-
sällön on todentanut ulkopuolinen
taho. Lukija saa aiemmista raporteista
lisää informaatiota päästökäytännöistä,
tehdaskohtaisista tiedoista ja konsernin
ympäristöpolitiikasta.

Vaikka ympäristöraportointi on li-
sääntynyt räjähdyksimäisesti, ei raport-
tien sisällöstä ole vielä kansainvälisiä
standardeja. Tämä raportti on laadittu
EU:n ohjeluonnoksen¹ ja Euroopan ke-
mianteollisuuden oma-aloitteisen oh-
jeen² mukaisesti.

Ympäristöraportti käsittelee konser-
niyhtiöitä samoin periaattein kuin tilin-
päättös.

Kokonaisuutena katsoen konsernin
ympäristönsuojelu edistyi hyvin vuonna
1996. Keskeiset päästöt ympäristöön
vähenevät edelleen, vaikka konsernin
liikevaihto kasvoi (kuva 1). Taloudelliset
panostukset tehtaiden ympäristönsuoje-
luun olivat merkittäviä, ja ympäristölii-

¹ Ympäristöasiat tilinpäätöksessä. Euroopan komissio, tilintarkastuksen neuvottelukunta. Luonnos,
joulukuu 1995. (Eräät kansalliset tilintarkastusyhdistykset ovat myös julkaisseet suosituksia ympäristörapor-
toinnista).

² CEFIC (Euroopan kemianteollisuuden kattojärjestö) 1993: Ohjeet Euroopan kemianteollisuuden ympä-
ristöraportoinnista. Ohjeen uusimisesta keskustellaan OECD:ssa ja EU:ssa tapahtuvan kehityksen vuoksi.

ketoiminta kasvoi yli 10 %. Myös ym-
päristöasioiden hallintajärjestelmissä ja
raportoinnissa edistyi tuntuvasti.

Tehtailla sattuneissa valitettavissa
onnettomuuksissa menehtyi yksi työntekijä
vuonna 1996, ja lisäksi yksi tam-
mikuussa 1997. Merkittäviä ympäristö-
vahinkoja ei tapahtunut eivätkä konser-
nin ympäristövastuut muuttuneet oleelli-
sesti.

YMPÄRISTÖPOLITIikka JA HALLIN- TAJÄRJESTELMÄT

Kemira-konserni uudisti sitoutumisensa
Kansainvälisen kauppakamarin Kestä-
vän kehityksen peruskirjaan. Konserni-
yhtiöt ovat lisäksi sitoutuneet kansainvä-
lisen kemianteollisuuden Responsible
Care (RC) -ohjelmaan.

Konsernin ympäristöpolitiikan nou-
dattamisesta tehtiin seikkaperäinen itse-
arviointi suurimmilla liiketoiminta-aloil-
la, jotka kattavat noin 98 % konsernin
toiminnasta. Vahvuksina tärkeimpien
ympäristöasioiden hallinnassa todettiin
sitoutuminen, strateginen priorisointi,
lainmukaisuus ja ympäristönsuojelu tu-
otantolaitoksilla. Toisaalta kehittämistar-
vettakin havaittiin, lähinnä uudemmissa,
yritysten vapaaehtoisissa ympäris-

töhallinnan menetelmissä. Näitä olivat
ympäristöhallintajärjestelmien sertifioin-
ti, auditoinnit ja tuotteiden elinkaariar-
vioinnit.

Tikkurila Oy sai ensimmäisenä yhtiönä
Suomessa EU:n EMAS-asetuksen mukaisen
rekisteröinnin. Tikkurilan julkinen
EMAS-ympäristöraportti herätti laajaa
kiinnostusta asiakkaiden ja sidosryhmien
keskuudessa. Lisäksi Tikkurilan BS 7750-
sertifikaatti korvattiin ISO 14001-ympäris-
töhallintajärjestelmän sertifioinnilla. Myös
eräät muut Tikkurilan yksiköt ovat aloittaneet
sertifikaattiin tähtäävät toimenpiteet.

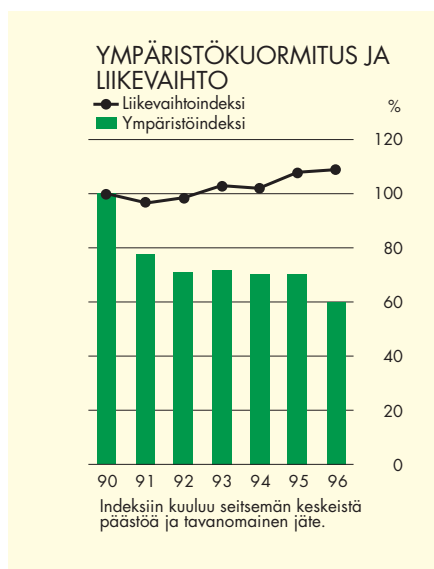
Kemira Pigments Oy sai ISO 14001-
sertifikaatin joulukuussa 1996. Saman
suuntainen kehitys käynnistyi Kemira
Chemicalsissa Kemwaterliiketoimintayksikössä
sekä sellu- ja paperikemikaaliliiketoiminnassa
Vaasan tehtailla.

Kemira Chemicals Oy julkaisi konserniyhtiön
uuden ympäristö-, turvallisuus ja työsuojelupolitiikan.

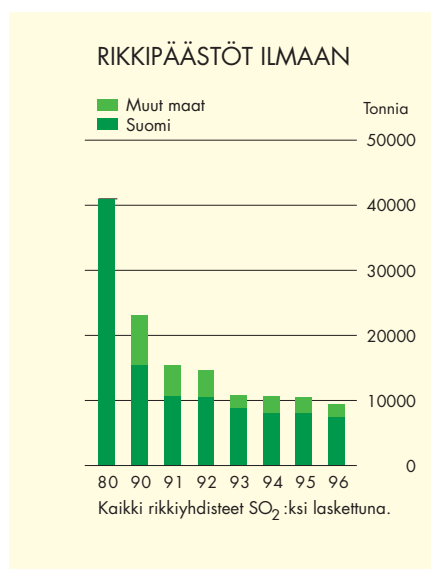
YMPÄRISTÖNSUOJELU TUOTANTOLAITOKSILLA

Kemira Chemicals. Kemira Kemi AB
Ruotsin Helsingborgissa sai ympäristö-

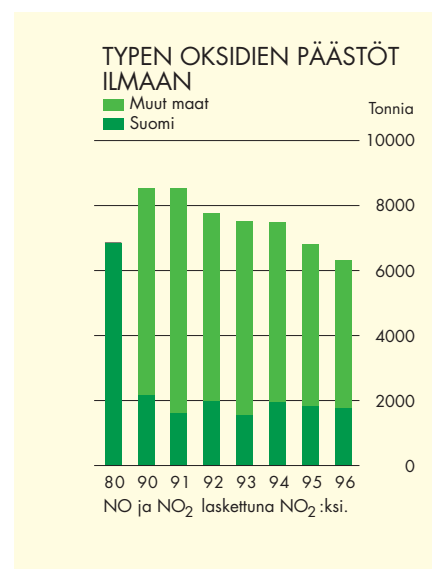
Kuva 1

Kuva 2

Kuva 3

luvan uudelle vetyperoksiditehtaalle. Dikalsiumfosfaattitehtaan reaktoreja uudistettiin, jotta hiilidioksidia voitaisiin ottaa talteen (Air Liquid Gas AB:n toimesta). Piifluorivetyhapon varastoinnin ympäristöturvallisuutta parannettiin, ja vanhojen rikkihappotehtaiden purku saatiin päätökseen.

Kemwater-yksiköllä on yli 25 vesikemikaalitehdasta eri puolilla maailmaa. Yksikkö laajensi ympäristönsuojelupalvelujaan aloittamalla peittäushapon käytön uusioraaka-aineena monilla uusilla toimipaikoilla. Uudet pesurit ja suljetut vesikierrat otettiin käyttöön eräissä Espanjan yksiköissä.

Suomessa Oulun tehtailla saatiin päätökseen vanhojen tehdasrakennusten laaja purkutyö. Muurahaishappo- ja kaasutuslaitoksille rakennettiin turvaltaat. Siilinjärven kaivoksella ja tehtailla parannettiin sivutuotteiden varastalueiden eristyksiä ja vesien hallintaa. Kipsin läjitys- ja maisemointisuunnitelmat valmistuivat.

Vaasan tehtailla jatkettiin viereisen Infjärden-järven pohjasedimentin saastumisen tutkimuksia ja vaihtoehtoisten kunnostustekniikoiden kartoitusta (ks. sivu 57). Myös eräitä vesien- ja ilman suojelun tehostamisinvestointeja toteu-

tettiin.

Kemira Pigments. Kemira Pigments Inc. sai päätökseen pesurien rakentamisen Savannahin tehtailla Yhdysvaltojen Georgiassa. Pesureissa käsitellään reaktorien poistokaasut, sekä häiriö- ja huoltotilanteissa muodostuvat titaaniterakloridipäästöt. Puolentoista kilometrin mittainen kaksoisseinämäputki asennettiin tehtaalle, jotta laimeiden happojen vuotoriskit vähenisivät. Nämä investoinnit olivat yhteensä 10 miljoonaa US-dollaria. Ilmansuojelun lupahakemus valmistui. Siihen sisältyi laaja päästötutkimus sekä selvitys lupaehtojen noudattamisen tasosta.

Porin tehtailla Suomessa valmistui jätevesilaitos. Ensimmäiset testiajot alkoivat tammikuussa 1997. Neutralointilaitoksen ansiosta loppuvat happamat päästöt mereen. Muut ympäristöinvestoinnit kohdistettiin reaktorikaasujen pesun ja tehtaiden energiatehokkuuden parantamiseen. Uusi jätevesilupa saatiin vesioikeudelta. Lupapäätös lähinnä vahvistaa ennakoivoin toimenpitein saatutun suoritusastan.

Kemira Pigments B.V.:n tehtailla Hollannin Botlekissa käynnistyi jätteen kierrätys tiilien tuotantoon. Muita kierrätysmahdollisuuksia tutkitaan, sa-

moin kuin keinoja vähentää pigmentti-häviöitä jätevesiin. Hiljattain rakennettujen jätevesien nikkelpoiston tehokkuusongelmista neuvotellaan viranomaisten kanssa, samoin kuin yhtiön omaehtoisesta ympäristösuunnitelmasta vuosille 1998-2000.

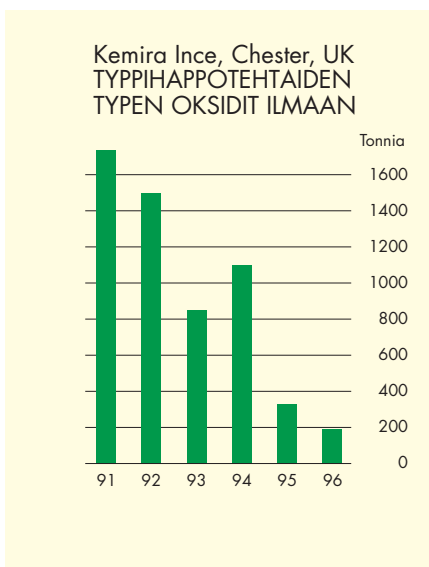
Kemira Agro. Suomessa Uudenkaupungin tehtaiden ravinnepäästöt ilmaan ja veteen kasvoivat hieman edellisvuoden ennätysmatalalta tasolta, mutta ovat silti 30-70 % sallituista rajoista. Ammoniakin varastoalueelta tulevien valumavesien kierrätystä parannetaan investoinnilla. Tehtaan uudet jäte- ja jätevesiluvat ovat viranomaisten käsiteltävinä.

Kokkolassa Kemira Fine Chemicals Oy rakensi liuottimien talteenottoyksikön, joka vähentää poltettavien ongelmajätteiden määrää.

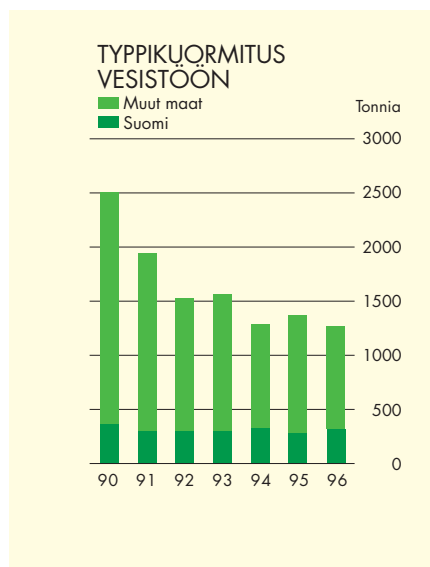
Harjavallan tehtailla on toiminnassa täyden mittakaavan biosuodin organomineraalisten lannoitteiden kompostointilaitoksella. Uuden metyleeniureatehtaan käynnistyminen ei vaikuta suuresti toimipaikan päästöihin.

Kemira Danmarkin tehtailla Tanskan Fredericiassa rakennetaan selektiivistä katalyyttireaktoria vanhimpaan typpihaapon tuotantoyksikköön typen oksidien

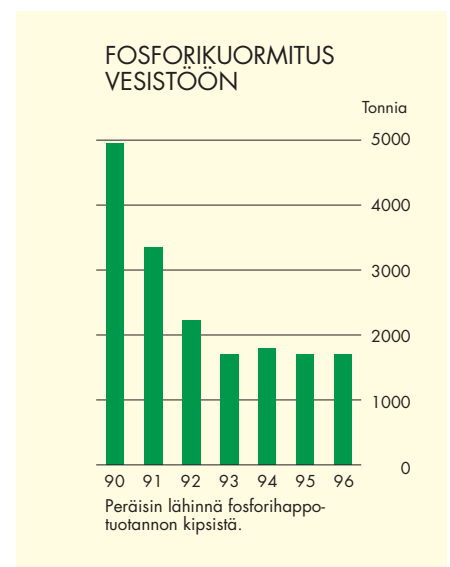
Kuva 4

Kuva 5

Kuva 6

vähentämiseksi. Merkittävin ympäristöasia oli kuitenkin tulipalo lannoitetehtaalla (ks. jäljempänä). Uusi yhdenntetty ympäristölupa on käsittelyssä, ja sitä täydennetään laajemmilla riskiarvioinneilla. Nørresundbyn tehtailla jatkuu meluntorjuntaprojekti vuoteen 1998. Rikkihappovuotoja maaperään ja viemäriin estetään uudella keruujärjestelmällä.

Ison-Britannian Chesterissä Kemira Incen tehtailla valmistui 1,9 miljoonan punnan ympäristöinvestointi. Sen ansiosta NPK-lannoitetehtaan ammoniakkipäästöt ilmaan vähenevät tuntuvasi, samoin kuin pesurien ylivuotovedet. Typpihappotehtaan NO_x-päästöt olivat jälleen ennätysellisen pienet (kuva 4). Poissaoloja aiheuttavia tapaturmia ei ollut Incessä lainkaan.

Kemira S.A./N.V:n päätehtaalla Tertressä, Belgian eteläosassa, ympäristölupaa jatkettiin ja uudistus on vireillä. Poikkeustilanteissa syntyviä valumavesiä varten saatiin käyttöön varoallas, joka estää päästöjä pintavesiin. Pintaja jäähdytysvesien hallintaa parannettiin, samoin kuin meluntorjuntaa. Vanhojen tehdasrakennusten purku ja tehdasalueen kunnostus edistyi Tertren lisäksi yhtiön pienemmillä toimipaikoilla

(Willebroek, Basècles ja Longlier).

Hollannissa Kemira Agro Pernis B.V. onnistui alentamaan noin 20 %:lla raskasmetallien ja muiden epäpuhtauksien pääsyä jokeen fosforihappotehtaan kipsikuormituksen mukana. Automaatiota parantamalla puolitettiin ammoniumfosfaattitehtaan ammoniakkipäästöt ilmaan. Parannettu pH-säätö laskee kolmasosaan ammoniumnitraattitehtaan ammoniakkihäviöt. Uusi jätevesilupahakemus valmistuu vuoden 1997 alkupuolella.

Kemira Agro Rozenburg B.V. selvittää ureatehtaan prillaustornin pöly- ja ammoniakkipäästöjen alentamista. Ammoniakkitehtaalla otettiin käyttöön tehokkaampi ympäristönvalvontajärjestelmä.

Tikkurila perusti uusia tehdasyksiköitä useampaan maahan. Nämä yksiköt eivät aiheuta merkittäviä ympäristövaikutuksia. Tikkurilan toimipaikalla Suomessa jatkui jätteiden minimointi ja jätevesien esikäsitteilyn tehostaminen.

Kemira Fibres. Ympäristöministeriö myönsi lisäaikaa 1.1.1999 saakka vesioikeuden lupaan sisältyneen ehdon voimaantulolle. Uusi lupahakemus jätettiin viranomaisille, ja jatkettiin selvityksiä jätevesien käsittelyvaihtoehtois-

ta. Sinkki- ja kiintoainekuormitus vesistöön oli kaikkien aikojen pienin. Toisaalta rikkipäästöt ilmaan ja prosessijätteen määrä lisääntyivät hiukan. Haurikkijhdisteiden mittausta laajennettiin yhdyskuntailman tarkkailussa. Paikallinen teollisuus osallistuu kaupungin tarkkailukustannuksiin.

Vihtavuori Oy (50,1 % osakkeista myytiin vuoden 1997 alussa) sai valmiiksi jätevesien neutralointilaitoksen. Näin loppuvat happamat päästöt vesiin ja kunnan viemäriin. Eetterin talteenottoa tehostettiin myös huomattavasti.

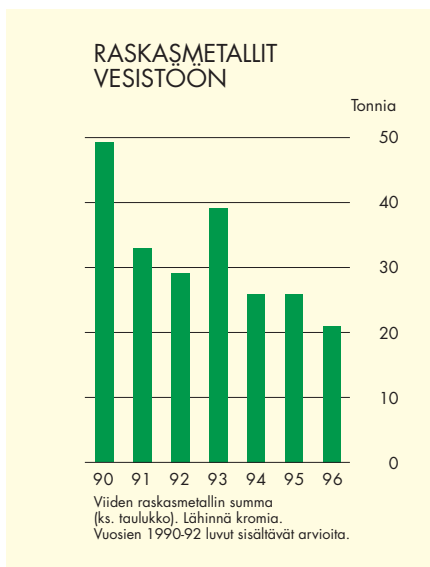
TUOTEKEHITYS JA YMPÄRISTÖLIIKETOIMINTA

Ympäristönsuojeluun ja turvallisuuteen liittyvien tuotteiden myynti³ jatkoi kasvuaan neljättä perättäistä vuotta. Yli 20:een tuoteryhmään jakautuva liikevaihto oli yhteensä noin 1 330 Mmk (kuva 12). Reaalista kasvua viime vuodesta oli yli 10 %. Ympäristöliiketoiminta oli noin 10 % konsernin liikevaihdosta.

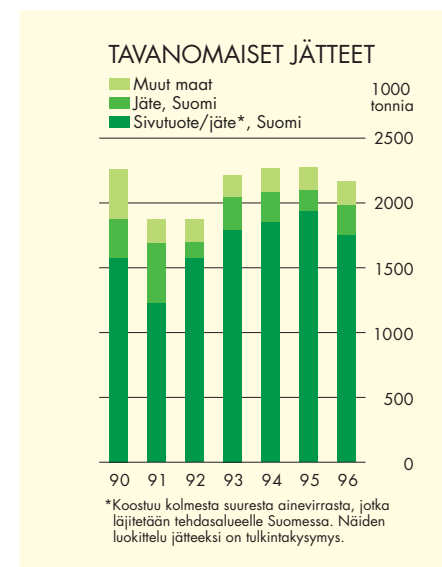
Kemira Chemicalsin vesikemikaalien myynti kasvoi ja markkinat laajenivat maantieteellisesti edelleen. Kemwa-

³ Runsaasta julkisesta keskustelusta ja markkina-analyseistä huolimatta ympäristöliiketoimintaa luettavia tuotteita ei ole kansainvälisesti sovitettu tai määritelty. Toisinaan ne sekoitetaan ympäristöteknikkaan, joka on paljon kapeampi liiketoiminnan alue.

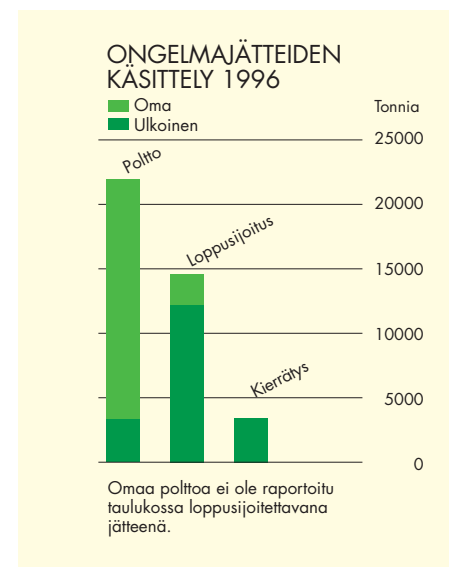
Kuva 7

Kuva 8

Kuva 9

ter-yksikkö laajensi myös tuotevalikoimaa ja asiakaspalveluja ja on aktiivinen useissa jätevesien käsittelyn T&K -projekteissa. Ruotsissa kehitetään uutta kokonaisratkaisua, joka tähtää jätevesilietteen eri aineosien valikoituun kierrätykseen. Ympäristömyötäisten valkaisu- ja pesuainekemikaalien aloilla jatkui uusien tehtaiden rakentaminen Ruotsissa ja Suomessa.

Ympäristölaitteiden myynti laski lähinnä katalysaattoreiden heikon hintatason takia. Toisaalta lupaava kasvu jatkui Kemira Safety Oy:n henkilösuojainten myynnissä.

Aimo askeleen eteenpäin otti myös jätteisiin perustuvien tuotteiden myynti etenkin Kemira Pigmentsissä ja Kemira Chemicalsissa. Liikevaihto nousi yli 100 miljoonaan markkaan.

Kemira Agro Horticulture toi markkinoille useita uusia tuoteryhmiä Kemira Grow-How -tuotemerkin piirissä. Biologisten torjuntatuotteiden myynti kasvoi selvästi. Myös Kemira Fibresin kloorittoman viskoosin ympäristövetoinen myynti kehittyi suotuisasti.

Tikkurila jatkoi ympäristömyötäisten maalituotteiden laajaa kehittämistä. Niihin kuuluvat mm. liuotteettomat, vesihenteiset sovellukset. Euroopan Uni-

onin paljon puhutun VOC-direktiivin lopputulos on yhä epäselvä. Tämä aiheuttaa jossakin määrin viivettä ja sekaannusta asiakkaiden odotuksissa etenkin Isonsa-Britanniassa, missä on esitetty hieman poikkeavia kansallisia vaatimuksia vähentää liuotepäästöjä.

Ympäristömyötäisen tutkimuksen ja tuotekehityksen kustannukset ovat Kemirassa huomattavat. Niitä on kuitenkin mahdollista laskea tarkasti. Ympäristönäkökulma sisältyy nykyisin käytännössä kaikkiin kehityshankkeisiin.

TILASTOTIEDOT⁴: PÄÄSTÖT, JÄTTEET, ENERGIA JA TURVALLISUUS

Kemiran konserniyhtiöt toimivat nykyisin yli 65 tuotannollisella toimipaikalla 25 maassa. Konsernin ympäristöraportointijärjestelmä on ollut käytössä vuodesta 1990. Se kattaa kaikki 17 suurta toimipaikkaa ja 30 pienempää. Kaikki ympäristön kannalta merkittävät kohteet ovat mukana. Tiedot ovat vertailukelpoisia viime vuoden kanssa, koska liiketoiminta ei juuri muuttunut rakenteeltaan.

Tiedot on koottu oheiseen taulukkoon ja alla oleviin 12:een kuvaan.

⁴ Raportin tiedot on koottu useiden toimipaikkojen ja lähteiden tilastoista. Kaikki voitava on tehty sen varmistamiseksi, että tiedot eivät ole epätäydellisiä tai harhaanjohtavia. Tästä huolimatta tiedot eivät ole yhtä luotettavia kuin vuosikertomuksen taloudelliset tiedot.

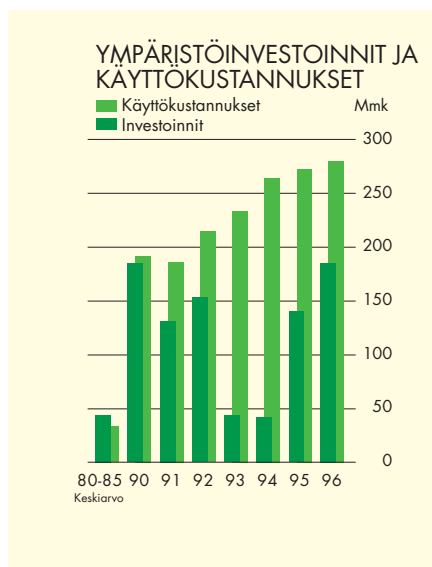
⁵ Nämä ovat: rikkidioksidi, typen oksidit, pöly ja haihtuvat orgaaniset aineet ilmaan; tyyppi, fosfori ja raskasmetallit vesistöön; tavanomaiset jätteet.

Keskeiset päästöt ilmaan vähenivät edelleen, samoin useimmat jätevesipäästöt. Tämä johtuu prosessien ja puhdistuslaitteistojen vähittäisestä tehostamisesta. Merkittävä, 40 %:n pudotus liuotinpäästöissä aiheutui lähinnä maaliliiketoiminnan rakennemuutoksista Isonsa-Britanniassa sekä Vihtavuori Oy:n talteenoton tehostumisesta ja tuotantomuutoksista.

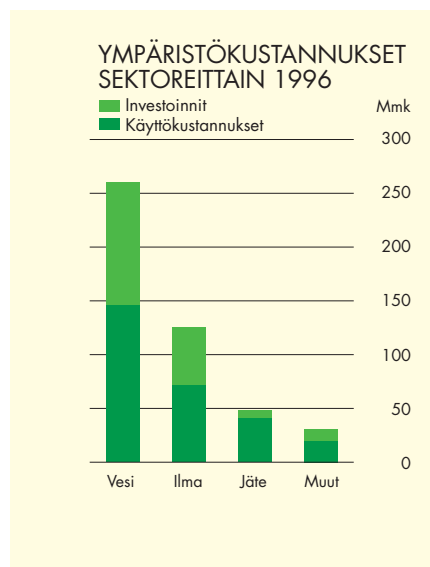
Myös jätemäärät vähenivät hieman. Lasku johtui tuotantomääristä eräissä liiketoiminnoissa ja kierrätyksen tehostamisesta. Toisaalta ongelmajätteiden määrä yli kaksinkertaistui edellisvuodesta. Syynä oli saastuneiden maamassojen, purkujätteiden ja kertyneiden välivarastojen loppusijoitus.

Kuvassa 1 on esitetty indeksin muodossa konsernin kahdeksan keskeisintä päästöä⁵. Indeksillä voidaan arvioida ympäristölle aiheutetun kokonaiskuormituksen suuntaa. Trendi on laskettu yksittäisten päästöjen prosentti-muutosten keskiarvona, ja vertailukohtana on vuosi 1990. Voidaan todeta, että ympäristönsuojelun taso on kokonaisuutena parantunut noin 40 %. Parannus johtuu lähinnä ilmaan ja veteen joutuvien päästöjen vähentymisestä. Konsernin tuotantoportfolio on ollut lä-

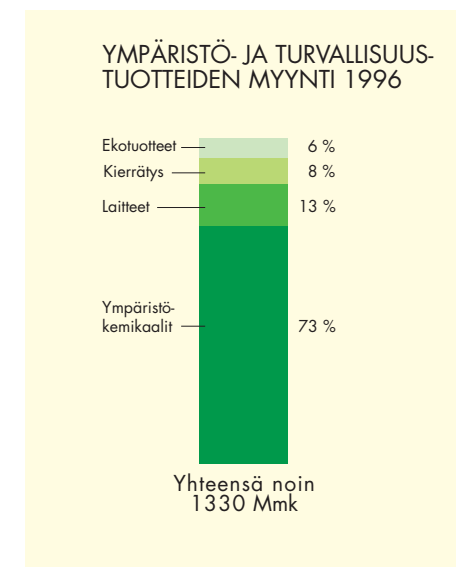
Kuva 10

Kuva 11

Kuva 12

hes muuttumaton, ja liiketoiminta on kasvanut noin 10 % samalla tarkastelujaksolla.

On kuitenkin huomattava, että tällaista indeksimenetelmää voidaan käyttää luotettavasti vain osoittamaan suhteellista muutosta rakenteellisesti melko vakaan yhtiön sisällä. Indeksiin näet vaikuttaa ympäristöparametrien valinnan lisäksi konsernin portfolio. Kaikki uudet fuusiot, yritysostot ja -myynnit, tehtaiden sulkemiset ja uudet tuotannolliset investoinnit vaikuttavat yleisindeksiin. Tästä syystä ei ole järkevää asettaa määrällisiä ympäristövoittoita Kemiran tapaisessa diversifioituneessa konsernissa. Ympäristönsuojelun suoritusosaa kuvaavia tavoitteita käytetään Kemiran konserniyhtiöissä, toimipaikoilla ja tehdasyksiköissä.

YMPÄRISTÖINVESTOINNIT JA -KÄYTTÖKUSTANNUKSET

Ympäristökustannukset investoinnit mukaanlukien olivat yhteensä 466 Mmk eli 3,5 % konsernin liikevaihdosta.⁶ Kustannusten kehitys näkyy kuvasta 10. Yhdessä käytettyinä ympäristöinvestoinnit ja -käyttökustannukset ovat hyvä indikaattori yrityksen ympäristöaktiivisuudesta.

Ympäristöinvestoinnit olivat yhteensä 186 Mmk ja nousivat kolmanneksella viime vuodesta. Suurin osa tästä käytettiin titaanidioksidiliiketoiminnassa. Ympäristöinvestoinnit olivat 15 % konsernin kokonaisinvestoinneista kertomusvuonna. Merkittävää laskua on kuitenkin odotettavissa suurten ympäristönsuojeluprojektien valmistuessa.

Ympäristönsuojelun käyttökustannukset olivat yhteensä 280 Mmk. Nousu viime vuodesta ei ole merkittävä etenkään kun valuuttakurssimuutokset otetaan huomioon.

YMPÄRISTÖRISKIT, -VASTUUT JA -LAKIASIAT

Ympäristölainsäädäntö ja -luvat
Konserniyhtiöiden tuotannolliset toimi-

⁶ Liikevaihdon laskentatapa on muuttunut. Ks. yksityiskohdat vuosikertomuksesta.

paikat toimivat hyvin niihin sovellettavien ympäristölakien ja -lupien mukaisesti. Lupaehdoista poikkeava tilanne todettiin neljällä toimipaikalla. Viranomaiset ovat tietoisia asiasta ja korjaavat toimenpiteet on käynnistetty. Rikossyytteitä ei ole vireillä.

Useita uusia ympäristölakeja ja direktiivejä tuli voimaan tai on valmistella niissä maissa, joissa konserni toimii. Näistä EU:n IPPC-direktiivi (Neuvoston direktiivi ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämiseksi) on ehkä laajavaikutteisoin. Tämän direktiivin pitäisi vähitellen yhtenäistää ympäristölupamenettelyjä EU-alueella. Direktiivi on käynnistänyt tuntuun määrän selvityksiä niin sanotun parhaan käytökelpoisen tekniikan (BAT) määrittämiseksi teollisuuden eri toimialoilla.

Suomessa, missä konsernilla on yhdeksän keskeistä tuotantolaitosta, suurten teollisuuslaitosten oli toimitettava uudet jätelupahakemukset viranomaisille. Myös ehdotus uudeksi, yhtenäiseksi ympäristönsuojelulaksi julkaistiin. Ruotsissa tapahtui saman suuntaista kehitystä.

Kuten tuotantolaitoksia koskevassa luvussa on selostettu, useita uusia ympäristölupia tuli tai on tulossa voimaan. Kemira Fibres Oy:ssä Suomessa ja Kemira Agro Pernis B.V:ssä Hollannissa käynnissä olevat lupamenettelyt saattavat haitata kyseisiä liiketoimintoja merkittävästi. Näiden tapausten lopputulosta ei voida vielä täysin ennakoita, mutta konsernin johto ei odota merkittäviä haitallisia vaikutuksia konsernille kokonaisuutena. Merkittäviä vaikeuksia ei ollut saada tarvittavia lupia teollisen toiminnan laajentamiseen tai jatkamiseen.

Onnettomuudet, häiriötilanteet ja ympäristövahingot

Usealta toimipaikalta raportoitiin satunnaispäästöjä, mutta merkittäviä ympäristö- tai terveysvaikutuksia ei todettu. Konserniyhtiöt maksoivat yhteensä 1 Mmk vahingonkorvauksia tai sakon luonteisia maksuja äkillisistä päästöistä.

Onnettomuustaqjuus aleni konsernissa merkittävästi edellisvuodesta (ks. oheinen taulukko). Kuitenkin yksi työntekijä kuoli Kemira Agro Pernis B.V.:n toimipaikalla sattuneessa onnettomuudessa 21.11. Konserni valittaa syvästi tätä ihmishengen menetystä.

Frederician tehtailla Tanskassa sattui tulipalo 24.8. yhdessä viidestä seoslannoitetehtaan rakeistusrummusta. Lannoiterakeiden hajaantumiskaasut aiheuttivat kahden tunnin mittaisen hälytystilan ympäröivässä kaupungissa. Kuukaan ei loukkaantunut eikä terveydellisiä vaikutuksia esiintynyt, mutta tuotanto keskeytyi neljäksi viikoksi. Onnettomuudesta on tehty yksityiskohtaiset sisäiset ja ulkoiset selvitykset. Onnettomuuden perussyy on selvitetty ja korjaaviin toimenpiteisiin on ryhdytty.

Kemira toteaa pahoitellen, että 28.1.1997 yksi työntekijä kuoli ja kaksi loukkaantui räjähdysonnettomuudessa, joka tapahtui Kemira Pigments B.V:n titaanidioksiditehtaalla Rotterdamissa, Hollannissa. Räjähdys ei aiheutanut haittoja ulkopuolisille tai ympäristölle, mutta tuotanto keskeytyi ja laitevauriot olivat merkittäviä. Tämän raportin mennessä painoon asiantuntijat ja viranomaiset selvittävät onnettomuuden syytä.

Ympäristövastuut

Kemiran toisen osakeannin yhteydessä konserniin kohdistui lainsäädäntöpainotteinen ympäristötarkastus eli ympäristönsuojelun due diligence. Julkisissa ympäristöraporteissa annetut tiedot olivat olennainen osa näitä selvityksiä, jotka sujuivat ilman suurempia ongelmia.

Konserni on arvioinut aiempaan toimintaan liittyvät ympäristöriskit ja -vastuut kaikilla merkittävillä konsernin omistamalla kiinteistöillä. Useita täydentäviä tutkimuksia ja tarkastuksia suoritettiin tilanteen edelleen selventämiseksi, samoin kuin yritysostojen yhteydessä. Yritysostot ja -myynnit eivät muuttaneet merkittävästi ympäristövastuita vuonna 1996. Ympäristövastuuriskejä vähennettiin sopimusteknisin keinoin ja toteutamalla rajoitettuja purkutöitä ja saastu-

neen maan saneerauksia.

Konserni on tehnyt tilinpäätöksensä varaukset saastuneen maan saneerauksia ja vastaavia lopettamiskustannuksia varten, jos seuraavat ehdot täytyvät:

1. Yhtiöllä on lakisääteinen tai sopimusperusteinen saneerausvelvollisuus, tai
2. Yhtiön johto on todennut, että ympäristövastuu on olemassa ja sitoutunut ennallistaviin toimenpiteisiin, ja
3. Kustannukset on arvioitu riittävän luotettavasti.

Tällä hetkellä tällainen ulkoinen tai sopimusperusteinen vaatimus saneerauksen suorittamiseen on kahdella toimipaikalla, ja asianmukaiset varaukset on tehty. Näiden saneeraustoimenpiteiden kustannukset eivät ole merkittäviä. Saneeraustoimenpiteitä tai purkutöitä suoritettiin 11:llä toimipaikalla. Käynnissä olevien saneeraustoimien kustannukset on raportoitu ympäristönsuojelun käyttökustannuksina (ks. yllä).

Suomessa Kemira Chemicals Oy vastaanotti Vaasan tehtaita koskevan vesiylioikeuden päätöksen. Yhden lupaehdon mukaan viranomaisille on jätettävä läheisen pienen järven kunnostusuunnitelma vuoteen 2000 mennessä, mutta varsinaista kunnostusvaatimusta ei ole. Sedimenttitutkimukset ja vaihtoehtoisten kunnostusmenetelmien selvitykset jatkuvat. Järven vesi on puhdasta eikä aiheuta riskiä ympäristölle. Kemiralle mahdollisesti koituvia saneeraus-kustannuksia ei voida vielä arvioida luotettavasti, mutta niiden ei ennakoita olevan konsernitasolla merkittäviä.

Oikeustapaukset ja kanteet

Yhdysvalloissa hylättiin joukkokanne Kemira Pigments Inc:ä vastaan Savannahissa kesäkuussa. Heinäkuussa Georgian osavaltion valitusoikeus hylkäsi kantajien valituksen tästä päätöksestä. Ryhmäkanteen lisäksi on kymmenen yksittäistä kannetta, joiden mukaan ympäristöpäästöt ovat aiheuttaneet terveysvaikutuksia ja alentaneet kiinteistöjen arvoa. Näiden kanteiden käsittely on odottanut päätöstä ryh-

mäkanteesta. Yhtiö uskoo, että myöskään tulevat valitukset eivät muuta yhtiötä puoltavaa alkuperäistä päätöstä.

Ympäristöverot

Ympäristöverot, joita viranomaiset asettavat eri maissa säännöllisin perustein, eivät ole selkeästi määritelty veroryhmä. Ympäristöperusteinen vero sisältyy myös usein hintoihin, kuten esimerkiksi polttoaineiden ja sähkön tapauksessa. Ympäristöverot olivat yhteensä arviolta 50 Mmk vuonna 1996 laskettuna nettoperiaatteella (vastaava nettovero oli likimain samaa tasoa vuonna 1995).

Useita uusia ympäristöveroehdotuksia on poliittisella tasolla ehdotettu eri maissa. Vaikkakaan ehdotettujen verojen vaikutuksia ei voida täysin ennakoita, niiden kustannusten ei uskota olevan konsernitasolla merkittäviä eikä vaikuttavan olennaisesti konsernin kilpailutilanteeseen.

YMPÄRISTÖVIESTINTÄ

Konsernin vuotuinen ympäristöraportti on nyt käytettävissä myös Internetissä. Kemira Oy sai palkinnon hyvästä ympäristöraportoinnista pohjoismaisessa vertailussa, joka koski pörssiyhtiöiden ympäristöraportointia.

Kemwater-yksikkö julkaisi laajan ympäristöraportin, joka sisältää tehdas-kohtaisia tietoja ja tuotteiden elinkaari-arviointia. Tikkurila Oy julkaisi EMAS-järjestelmän mukaisen ympäristöraportin Suomessa (löydettävissä myös Internetistä). Responsible Care -ohjelman puitteissa pidettiin toimipaikoilla useita avointen ovien päiviä tai seminaareja.

KEMIRA-KONSERNIN YMPÄRISTÖTIEDOT

	1990	1993	1994	1995	1996
Päästöt veteen (tonnia)					
Kemiallinen hapenkulutus (COD) ¹	..	9 900	8 907	10 192	9 776
Typpi (N)	2 500	1 562	1 288	1 374	1 258
Fosfori (P) ²	4 952	1 697	1 796	1 703	1 717
Kiintoaine, 1 000 tonnia ²	934	757	739	783	795
Raskasmetallit (Hg+Cd+Pb+Cr+As) ³	49	39	26	26*	21
Päästöt ilmaan (tonnia)					
Hiukkaset	1 950	1 180	1 536	1 762	1 504
Rikkidioksidi (SO ₂) ⁴	23 138	10 908	10 719	10 454	9 106
Typhen oksidit (NO ₂) ⁵	8 546	7 524	7 481	6 814	6 345
Hiilidioksidi (CO ₂), 1 000 tonnia			..	3 540	3 445
Orgaaniset yhdisteet (VOC) ⁶	..	823	839	812	484
Epäorgaaniset yhdisteet (VIC) ⁷	..	6 900	6 555	4 503	4 305
Raskasmetallit ⁸	..	<1	<1	<1	<1
Jätteet ⁹ (tonnia)					
Ongelmajätteet yhteensä	8 669	8 995	8 247	9 742	21 185
– Ulkopuolinen kaatopaikka	..	3 188	3 892	5 111	12 105
– Ulkopuolinen poltto	..	3 115	4 354	3 440	3 206
– Oma kaatopaikka	..	1 218	..	727	2 390
– Muu käsittely	..	1 474	..	464	3 484
Tavanomainen jäte, 1 000 tonnia	2 254	2 206	2 265	2 269	2 159
Luonnonvarat					
Polttoaineiden kulutus (TJ) ¹⁰			..	76 000*	73 600
Ostosähkö (TJ)			..	6 000*	5 300
Yhteensä			..	82 000*	78 900
Jäähdytysvesi, milj. m ³ , noin			..	402*	390
Jätevesi, milj. m ³ , noin			..	108*	92
Turvallisuus					
Onnettomuuksien määrä ¹¹ miljoonaa työtuntia kohti			..	21,8	17,0
Liitetiedot					
Konsernin liikevaihto Mmk**	12 406	12 903	12 690	13 284	13 471
Ympäristöinvestoinnit Mmk	185	44	43	140	186
Ympäristönsuojelun käyttökustannukset, Mmk	192	234	263	272	280
Ympäristökustannukset yhteensä % liikevaihdosta**	3,0	2,2	2,4	3,1	3,5

¹ Arvio. Aiheutuu tässä tapauksessa lähinnä epäorgaanisista päästöistä, joten tämä suure ei ole konsernin kannalta kovin oleellinen.

² Valtaosin peräisin fosforihapon valmistuksessa syntyvästä kipsistä.

³ Lähinnä kromia (Cr³⁺).

⁴ Kaikki rikkiyhdisteet rikkidioksidiksi laskettuna.

⁵ NO ja NO₂ typpidioksidiksi laskettuna.

⁶ VOC on haihtuvien orgaanisten yhdisteiden summa.

⁷ Ammoniakkin, suolahapon ja kuuden muun tavanomaisen epäorgaanisen yhdisteen summa. Tässä tapauksessa pääosin ammoniakkia.

⁸ Seuraavat raskasmetallit yhteensä: Pb, Hg, Cd, Cr, As, Co, Ni.

⁹ Jätteet määritelty EU-lainsäädännön mukaan. Ei sisällä haitattomia kaivosjätteitä, tehtaalla poltettua jätettä eikä sellaista jätettä, joka jalostetaan edelleen tuotteiksi omilla tehtailla tai myydään ulkopuoliseen kierrätykseen. Määrät ilmoitettu märkäpainoina.

¹⁰ Terajoulea eli 10¹² joulea. Sisältää polttoaineen käytön raaka-aineena.

¹¹ Onnettomuudet, jotka ovat aiheuttaneet työntekijän kolmipäiväisen tai sitä pitemmän poissolon, tapahtumapäivä mukaanluettuna.

* Nämä vuoden 1995 luvut on korjattu määritelmämuutosten sekä muuntovirheen vuoksi.

** Laskettu uudelleen samalla tavalla kuin vuosikertomuksessa.

LAUSUNTO

Yhdessä KPMG Environmental Advisers (Englanti) -ryhmän kanssa olemme käyneet läpi Kemira-konsernin vuoden 1996 ympäristöraportissa esitettyjen tietojen perusteet. Läpikäynti on tehty Kemiran pyynnöstä. Kemira Oy:n hallitus vastaa raportin sisällöstä ja on sen hyväksynyt. Tietojen kattavuuteen ja täydellisyyteen liittyvistä rajoitteista on raportissa annettu selostus.

Olemme saadun tehtävän puitteissa suorittaneet seuraavat toimenpiteet:

- Keskustelleet niiden henkilöiden kanssa, joiden tehtävänä raportin laatiminen on ollut,
- tutustuneet raportissa esitettyjen lausumien taustatietoihin, sekä
- käyneet yhdellä ulkomaisella ja yhdellä kotimaisella toimipaikalla, jotka olemme itse valinneet, tutustuaksemme lähemmin niihin järjestelmiin, joiden avulla ympäristötiedot toimipaikoilla kerätään ja käsitellään.

Suorittamiemme toimenpiteiden perusteella olemme vakuuttautuneet siitä, että

- raportissa esitetyt lausumat perustuvat olemassa oleviin tietoihin,
- esitetyt tiedot on oikein johdettu toimipaikkojen toimittamista tiedoista,
- niiden kahden toimipaikan osalta, joilla olemme käyneet, tiedot on niiden omista järjestelmistä oikein johdettu,
- Kemiran pyrkimyksenä on ollut antaa olennaisilta osiltaan riittävä ja tasapainoinen kuva ympäristöasioidensa tilasta, ja että
- ympäristöraportti täyttää CEFIC Guidelines on Environmental Reporting for the European Chemical Industry -ohjeissa asetetut yleiset vaatimukset. Kemira on niinikään alkanut soveltaa Euroopan unionin komission työryhmän Accounting Advisory Forum on Environmental Issues in Financial Reporting suositusta ympäristökustannusten ja -vastuiden raportoinnissa.

Helsinki 18. helmikuuta 1997

KPMG WIDERI OY AB

Hannu Niilekselä
KHT

KONSERNIYHTIÖT

31.1.1997

Yhtiö	Konsernin omistusosuus %	Maa	
Kemira Oy		Suomi	
Kemira Chemicals Oy	100	Suomi	■
Kemira Kemi AB	100	Ruotsi	■
Kemira Chimie S.A.	100	Ranska	■
Kemira Chemicals AS	100	Norja	■
Kemwater Cristal S.A.	55	Romania	■
Alchim S.R.L.	55	Romania	■
Societatea Comerciala Chimbis S.A.	43	Romania	■
Kemira Miljö A/S	100	Tanska	■
Scandinavian Silver Eel AB	100	Ruotsi	■
Aliada Quimica S.A.	100	Espanja	●
Kemira Ibérica S.A.	100	Espanja	■
Kemira Ibérica Internacional S.L.	100	Espanja	●
Aliada Quimica de Portugal Lda.	74	Portugali	■
Kemira Chimica S.p.A.	100	Italia	■
Kemira Chimica 2 S.p.A.	100	Italia	■
Kemifloc a.s.	51	Tsekinmaa	■
Ferriklor AB	92	Ruotsi	■
Kemipol Sp.z.o.o.	51	Puola	■
Kemira Kopperverket KB	100	Ruotsi	●
Ahlbo Kemi AB	100	Ruotsi	●
Kemira Fine Chemicals Oy	100	Suomi	■
Kemira Chemicals (UK) Ltd	100	Iso-Britannia	▲
Kemira Chemie GmbH	100	Saksa	▲
Kemira Chem Holding B.V.	100	Hollanti	●
Kemira Chemicals B.V.	100	Hollanti	■
Kemwater B.V.	100	Hollanti	■
Kemira Kemax B.V.	100	Hollanti	●
Kemira Chemicals Inc.	100	Yhdysvallat	●
Kemira Paper Chemicals Inc.	100	Yhdysvallat	▲
Kemira Paper Chemicals Canada Inc.	100	Kanada	▲
Kaanaan Ruskorae Oy ¹⁾	100	Suomi	■
AS Kemivesi	50	Viro	■
Kemwater (Thailand) Ltd	49	Thaimaa	■
Kemira Pigments Oy	100	Suomi	■
Kemira Holdings Inc.	100	Yhdysvallat	●
Kemira Pigments Inc.	100	Yhdysvallat	■
Kemira Pigments AB	100	Ruotsi	▲
Kemira Pigments Kereskedelmi KFT	100	Unkari	▲
Kemira Pigments Holding B.V.	100	Hollanti	●
Kemira Pigments B.V.	100	Hollanti	■
Kemira Pigmente GmbH	100	Saksa	▲
Kemira Services Holland B.V.	100	Hollanti	□
Kemira International Finance B.V.	100	Hollanti	□
Kemira Agro Rozenburg B.V.	100	Hollanti	■
Kemira Agro Pernis B.V.	100	Hollanti	■
Kemira Finance B.V.	100	Hollanti	●
Kemira International Services S.A.	100	Belgia	□
Kemira Pigments S.A. ²⁾	100	Belgia	▲
Kemira Agro Oy	100	Suomi	■
Kemira Agro U.K. Ltd.	100	Iso-Britannia	●
Kemira Ince Ltd	100	Iso-Britannia	■
Kemira Ltd	100	Iso-Britannia	■
Kemira N.I. Ltd	100	Iso-Britannia	■
Kemira Ireland Ltd	100	Irlanti	▲
Kemira Danmark A/S	100	Tanska	■
Kemira Deutschland GmbH	100	Saksa	▲
Kemira Shipping A/S	100	Tanska	▲
Kemira S.A./N.V.	100	Belgia	■
Battaille S.A.	100	Belgia	■
Engrais Battaille S.A.	100	Belgia	■
Kemira Engrais S.A.	100	Ranska	▲

■ = tuotanto	■ = Kemira Chemicals
▲ = markkinointi	■ = Kemira Pigments
● = holding	■ = Kemira Agro
□ = palvelu	■ = Tikkurila
	■ = Muut

Kemira Agro Holding B.V.	100	Hollanti	●
Kemira B.V.	100	Hollanti	●
Multirange B.V.	100	Hollanti	□
Kemira Pernis B.V.	100	Hollanti	●
Kemira Bio Control B.V.	100	Hollanti	●
Kemira Thai Co. Ltd	50	Thaimaa	▲
Comercial de Fertilizantes Liquidos S.A.	50	Espanja	▲
Viljavuuspalvelu Oy	80	Suomi	□
Mykora Oy	100	Suomi	■
A. Jalander Oy	100	Suomi	■
SiA Kemira Agro Latvija	100	Latvia	▲
ZAO Kemira Agro	100	Venäjä	▲
Kemira Agro Poland Sp. z.o.o.	100	Puola	▲
Kemira Sdn. Bhd.	100	Malesia	▲
Kemira Agro Hungary Ltd Co.	100	Unkari	▲
AS Kemira Agro Eesti	100	Viro	▲
UAB Kemira Agro Vilnius	100	Liettua	▲
Tikkurila Oy	100	Suomi	□
Tikkurila Paints Oy	100	Suomi	■
AS Baltic Color	50	Viro	■
UAB Baltic Color	50	Liettua	▲
ZAO Finncolor	100	Venäjä	■
Tikkurila Coatings Oy	100	Suomi	■
Kemira Coatings Ltd	100	Iso-Britannia	■
Kemira Coatings (Ireland) Ltd	100	Irlanti	▲
Northern Universal Coatings Ltd	100	Iso-Britannia	▲
Industrial Coatings Eastern Ltd	100	Iso-Britannia	▲
Industrial Coatings Northern Ltd	75	Iso-Britannia	▲
Industrial Coatings Western Ltd	75	Iso-Britannia	▲
Southern Coatings and Services Ltd	75	Iso-Britannia	▲
Universal Surface Coatings Ltd	100	Iso-Britannia	▲
Dickursby Färg AB ³⁾	100	Ruotsi	▲
Tikkurila Ltd	100	Iso-Britannia	●
AS Tikkurila Industrial Coatings	100	Viro	▲
Tikkurila CPS Oy	100	Suomi	■
Kemira Color Europe B.V.	100	Hollanti	●
Kemira Color B.V.	100	Hollanti	■
Winter-Bouts B.V.	100	Hollanti	■
Tikkurila Ltda	100	Brasilia	▲
Tikkurila Pty Ltd	100	Australia	■
Taotek S.p.A.	100	Italia	■
Corob S.p.A.	100	Italia	■
Corob S.A.	100	Uruguay	■
Spetra S.r.L.	100	Italia	■
Taotek North America Inc.	100	Yhdysvallat	▲
Taotek Asia Ltd	100	Hong Kong	▲
Matherson S.p.A.	100	Italia	■
Tikkurila Inc.	100	Yhdysvallat	■
Tikkurila Services Oy	100	Suomi	□
Kemira Fibres Oy	100	Suomi	■
Kemira Engineering Oy ⁴⁾	100	Suomi	□
Kemira Metalkat Oy	100	Suomi	■
Metpela Oy	100	Suomi	■
Convertitori Catalitici Europa S.r.l.	95	Italia	■
Kemira Katalysatoren GmbH	100	Saksa	▲
Kemira Safety Oy	100	Suomi	■
Kemira Safety Ltd	100	Iso-Britannia	▲

¹⁾ Kemira Chemicals Oy:n ja Kemira Pigments Oy:n tasaosuuksin omistama.

²⁾ Kemira Pigments Oy:n ja Kemira Pigments B.V:n tasaosuuksin omistama.

³⁾ Tikkurila Coatings Oy:n ja Tikkurila Paints Oy:n tasaosuuksin omistama.

⁴⁾ Kemira Chemicals Oy:n, Kemira Pigments Oy:n ja Kemira Agro Oy:n tasaosuuksin omistama.

Luettelosta puuttuvat ne yhtiöt, joilla ei ollut toimintaa vuonna 1996.

HALLINTO

Kemira Oy:n yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiön asioita hoitavat hallintoneuvosto, hallitus ja toimitusjohtaja. Hallintoneuvoston valitsee yhtiökokous. Hallituksen ja toimitusjohtajan valitsee hallintoneuvosto. Hallintoneuvoston tehtävänä on valvoa, että yhtiön asioita hoidetaan terveiden liikeperiaatteiden mukaan ja kannattavuutta silmällä pitäen. Se myös päättää asioista, jotka koskevat toiminnan huomattavaa supistamista tai laajentamista, ja päättää hallitukselle annettavista ohjeista asioissa, jotka ovat laajakantoisia tai periaatteellisesti tärkeitä.

HALLINTONEUVOSTO

Timo Kalli, puheenjohtaja
Heikki A. Ollila,
varapuheenjohtaja
Kari Rajamäki,
varapuheenjohtaja
Hanna Markkula-Kivisilta
Max Arhippainen
Esko Jokiniemi
Reijo Laitinen
Helena Rissanen
Risto Ranki
Suvi-Anne Siimes

Henkilöstön edustajat
(läsnäolo- ja puheoikeus,
ei äänivaltaa)
Pertti Kautto
Jorma Luukkonen
Oili Kuusjärvi
Jukka Virta
Tauno Korhonen

TILINTARKASTAJAT

KPMG Wideri Oy Ab
vastuullisena tilintarkastajana
Hannu Niilekselä, KHT

HALLITUS

Heimo Karinen
s. 1939, dipl.ins., vuorineuvos
Kemirassa vuodesta 1964
Pääjohtaja, hallituksen
puheenjohtaja 1991–

Valvonta-alue Kemira Chemicals,
Kemira Pigments, konsernisuunnit-
telu, liiketoiminnan kehittäminen,
henkilöstö ja viestintä

Omistaa Kemiran osakkeita
3 480 kpl ja osakeoptioita
1 60 000 kpl

Timo Mattila
s. 1943, tekn.lis.
Kemirassa vuodesta 1972
Varapääjohtaja 1990–, hallituksen
varapuheenjohtaja 1991–

Valvonta-alue Kemira Safety, Kemira
Metalkat, konsernitutkimus, ympäris-
tönsuojelu ja tarkastushallinto

Omistaa Kemiran osakkeita
2 360 kpl ja osakeoptioita
120 000 kpl

Juhani Kari
s. 1944, varatuomari
Kemirassa vuodesta 1969
Hallituksen jäsen 1990–
Varatoimitusjohtaja 1995–

Valvonta-alue Tikkurila sekä laki- ja
vakuutusasiat

Omistaa Kemiran osakkeita 1 000
kpl ja osakeoptioita 120 000 kpl

Esa Tirkkonen
s. 1949, dipl.ins.
Kemirassa vuodesta 1974
Hallituksen jäsen 1991–
Varatoimitusjohtaja 1995–

Valvonta-alue Kemira Agro, Kemira
Fibres, taloushallinto, finanssihallinto,
energia ja konsernisynergia

Omistaa Kemiran osakkeita 1 000 kpl
ja osakeoptioita 120 000 kpl

Leif Ekström
s. 1942, dipl.ekonomi
Hallituksen jäsen 1994–

Ei omista Kemiran osakkeita

Sten-Olof Hansén
s. 1939, kauppat.toht.
Hallituksen jäsen 1994–

Omistaa Kemiran osakkeita 550 kpl

MUU KONSERNIHALLINTO

Kaj Friman

s. 1953, varatuomari, ekonomi
Hallintoneuvoston ja hallituksen sihteeri
Finanss hallinto

Raija Arasjärvi

s. 1957, kauppat.maist.
Taloushallinto

Reino Airikkala

s. 1940, kauppat.lis.
Konsernisuunnittelu

Kari Autio

s. 1945, dipl.ins.
Liiketoiminnan kehittäminen

Orvo Rauma

s. 1940, ekonomi
Henkilöstö

Donald Jonasson

s. 1943, tekn.lis.
Ympäristönsuojelu

Mikko Sivonen

s. 1941, dipl.ins.
Energia

Botho Simolin

s. 1938
Konserniviestintä

YDINLIIKETOIMINTA-ALUEIDEN JOHTO

Yrjö Sipilä

s. 1949, ekonomi
Kemirassa vuodesta 1975
Kemira Chemicals Oy:n toimitusjohtaja
1990–*

Risto Keränen

s. 1949, dipl.ins.
Kemirassa vuodesta 1984
Kemira Pigments Oy:n toimitusjohtaja
1997–

Tauno Pihlava

s. 1946, dipl.ins.
Kemirassa vuodesta 1970
Kemira Agro Oy:n toimitusjohtaja
1994–*

Raimo Piironen

s. 1949, ekonomi
Kemirassa vuodesta 1982
Tikkurila Oy:n toimitusjohtaja 1988–

* vuosi, jolloin nimitettiin aikaisemman organisaation rakenteen mukaisen tulosryhmän johtajaksi

TÄRKEIMPIEN TYTÄRYHTIÖIDEN HALLITUKSET 1996

KEMIRA CHEMICALS OY

Heimo Karinen
Timo Mattila
Juhani Kari
Yrjö Sipilä
Carsten Olsson

KEMIRA PIGMENTS OY

Heimo Karinen
Timo Mattila
Esa Tirkkonen
Kaj Friman
Kari Autio
Risto Ojala

KEMIRA AGRO OY

Heimo Karinen
Esa Tirkkonen
Raija Arasjärvi
Tauno Pihlava
Timo Lainto
Rauno Valkonen

TIKKURILA OY

Juhani Kari
Esa Tirkkonen
Kaj Friman
Raimo Piironen
Teijo Småträsk

OSOITTEITA

SUOMI

KEMIRA OY

Porkkalankatu 3
PL 330
00101 Helsinki
Puh. 010 861 1
Fax 010 862 1119
Tlx 121191 kehki fi
www.kemira.com/

KEMIRA CHEMICALS OY

Porkkalankatu 3
PL 330
00101 Helsinki
Puh. 010 861 212
Fax 010 862 1124

KEMIRA CHEMICALS OY

PL 20
71801 Siilinjärvi
Puh. (017) 400 111
Fax (017) 400 777
Tlx 42154 kesvi fi

KEMIRA CHEMICALS OY

PL 171
90101 Oulu
Puh. (08) 313 8111
Fax (08) 313 8222

KEMIRA CHEMICALS OY

Tutkimuskeskus
PL 171
90101 Oulu
Puh. (08) 313 8111
Fax (08) 313 8766

KEMIRA CHEMICALS OY

PL 74
67101 Kokkola
Puh. (06) 828 2111
Fax (06) 822 1487

KEMIRA CHEMICALS OY

PL 500
65101 Vaasa
Puh. (06) 325 8111
Fax (06) 321 4767

KEMIRA CHEMICALS OY

29200 Harjavalta
Puh. (02) 535 7111
Fax (02) 535 7219

KEMIRA PIGMENTS OY

Porkkalankatu 3
PL 330
00101 Helsinki
Puh. 010 861 414
Fax 010 862 1794

KEMIRA PIGMENTS OY

28840 Pori
Puh. (02) 628 1000
Tlx 66141 kepor fi
Fax (02) 628 1149

KEMIRA AGRO OY

Porkkalankatu 3
PL 330
00101 Helsinki
Puh. 010 861 515
Fax 010 862 1126

KEMIRA AGRO OY

Tutkimuskeskus
Luoteisrinne 2
PL 44
02271 Espoo
Puh. 010 861 516
Fax 010 862 2000

KEMIRA AGRO OY

PL 5
23501 Uusikaupunki
Puh. (02) 840 001
Fax (02) 840 002 16
Tlx 62570 keuus fi

KEMIRA AGRO OY

29200 Harjavalta
Puh. (02) 535 7111
Fax (02) 535 7219

KEMIRA AGRO OY

PL 74
67101 Kokkola
Puh. (06) 828 2111
Fax (06) 822 1487

KEMIRA FINE CHEMICALS OY

Porkkalankatu 3
PL 330
00101 Helsinki
Puh 010 861 219
Fax 010 862 1701

TIKKURILA OY

PL 53, Kuninkaalantie 1
01301 Vantaa
www.kemira.com/tikkurila
Puh. (09) 85 7721
Fax (09) 8577 6900

TIKKURILA PAINTS OY

PL 53, Kuninkaalantie 1
01301 Vantaa
www.kemira.com/tikkurila
Puh. (09) 85 7731
Fax (09) 8577 6902

TIKKURILA COATINGS OY

PL 53, Kuninkaalantie 1
01301 Vantaa
www.kemira.com/tikkurila
Puh. (09) 85 7741
Fax (09) 8577 6911

TIKKURILA CPS OY

PL 53, Kuninkaalantie 1
01301 Vantaa
www.kemira.com/tikkurila
Puh. (09) 85 7751
Fax (09) 8577 6904

TIKKURILA SERVICES OY

PL 53, Kuninkaalantie 1
01301 Vantaa
www.kemira.com/tikkurila
Puh. (09) 85 7721
Fax (09) 8577 6915

KEMIRA ENGINEERING OY

Porkkalankatu 3
PL 330
00101 Helsinki
Puh. 010 861 616
Fax 010 862 1127
Tlx 121191 kehki fi

KEMIRA FIBRES OY

PL 24
37601 Valkeakoski
Puh. (03) 57 311
Fax (03) 573 1412
Tlx 22161 str fi

KEMIRA METALKAT OY

PL 20
41331 Vihtavuori
Puh. (014) 377 9500
Fax (014) 377 1978
Tlx 28141 kecat fi

KEMIRA SAFETY OY

PL 501
65101 Vaasa
Puh. 010 861 811
Fax 010 863 6591

METPELA OY

Turuntie 41
23800 Laitila
Puh. (02) 85 731
Fax (02) 856 305

VILJAVUUSPALVELU OY

Graanintie
PL 500
50101 Mikkeli
Puh. (015) 164 040
Fax (015) 164 050

A. JALANDER OY

Muurlantie 101 B
25130 Muurla
Puh. (02) 728 050
Fax (02) 728 0520

MYKORA OY

27400 Kiukainen
Puh. (02) 864 5650
Fax (02) 864 5655

AUSTRALIA

TIKKURILA PTY LTD

P.O. Box 7110 (-> 31.5.)
33-35 Redfern Street
(31.5.1997->)
Wetherill Park
NSW 2164
Puh. +61-2-9916 3800
Fax +61-2-9748 1663

BELGIA

KEMIRA INTERNATIONAL SERVICES S.A.

Avenue Einstein 11
B-1300 Wavre
Puh. +32-10-232 711
Fax +32-10-232 988
Tlx 59218

KEMIRA PIGMENTS S.A.

Avenue Einstein 11
B-1300 Wavre
Puh. +32-10-232 700
Fax +32-10-229 892

KEMIRA AGRO SERVICES S.A.

Avenue Einstein 11
B-1300 Wavre
Puh. +32-10-232 711
Fax +32-10-228 988
Tlx 59218 kemi b

KEMIRA S.A./N.V.

P.O. Box 6
Rue de la Carbo
B-7333 Tertre
Puh. +32-65-712 211
Fax +32-65-641 917
Tlx 57122 kemira b

BECKER ACROMA KEMIRA (BAK) BENELUX N.V.

Industriepark 16
B-2220 Heist-op-den-Berg
Puh. +32-15-244 693
Fax +32-15-248 873

BRASILIA

KEMWATER BRASIL, S.A.

Estrada Particular
Eiji Kikutii 417 -
Cooperativa
09852-040 São Bernardo
do Campo-SP

TIKKURILA LTDA

Rua Vieira de
Moraes, 1558
04617-005 Campo Belo
São Paulo-SP
Puh. +55-11-5561 7122
Fax +55-11-543 0553

ESPANJA

KEMIRA IBÉRICA, S.A.

Gran Via Corts Catalanes,
641
E-08010 Barcelona
Puh. +34-3-412 3050
Fax +34-3-412 0884

COMERCIAL DE FERTILI- ZANTES LIQUIDOS S.A.

Avda Alicante, 20
E-46460 Silla (Valencia)
Puh. +34-6-121 05 40
Fax +34-6-120 04 58

ETELÄ-AFRIKKA

WINTER-BOUTS B.V.

P.O. Box 1659
1610 Edenvale
Unit 4+5, 14 Mopedi Road
Sebenza 1609
Puh. +27-11-609 0118
Fax +27-11-609 0559

HOLLANTI

KEMIRA INTERNATIONAL FINANCE B.V.

P.O. Box 6105
NL-3196 ZG Vondelingen-
plaat-RT
Puh. +31-10-472 8911
Fax +31-10-472 8642
Tlx 20015

KEMIRA CHEMICALS B.V.

P.O. Box 1015
NL-3180 AA Rozenburg
Puh. +31-10-295 2540
Fax +31-295 2536

KEMWATER B.V.

P.O. Box 1015
NL-3180 AA Rozenburg
Puh. +31-181-281 320
Fax +31-181-281 330

KEMAX B.V.

Oosterhorn 4
P.O. Box 124
NL-9930 AC Delfzijl
Puh. +31 596 647 550
Fax +31 596 648 173

KEMIRA PIGMENTS B.V.

Prof. Gerbrandyweg 2
3197 KK Rotterdam
P.O. Box 1013
NL-3180 AA Rozenburg
Puh. +31-181-246600
Fax +31-181-213169

KEMIRA AGRO ROZENBURG B.V.

Moezelweg 151
P.O. Box 1015
NL-3180 AA Rozenburg
Puh. +31-10-295 2911
Fax +31-10-295 2374
Tlx 29681 kemi nl

KEMIRA AGRO PERNIS B.V.

Vondelingenplaat 17
P.O. Box 6105
NL-3196 XK Rotterdam
Puh. +31-10-295 2911
Fax +31-10-295 2374
Tlx 28773 kemp nl

KEMIRA COLOR B.V.

P.O. Box 83
Mijlweg 65
NL-3300 AB Dordrecht
Puh. 999-31-78-652 7599
Fax 999-31-78-651 0886

WINTER-BOUTS B.V.

P.O. Box 809
NL-6130 AV Sittard
Nusterweg 98
NL-6136 KV Sittard
Puh. +31-46-457 0100
Fax +31-46-457 0150

IRLANTI

KEMIRA IRELAND LTD

11 Merrion Square
Dublin 2
Puh. +353-1-661 8118
Fax +353-1-661 8343

KEMIRA COATINGS (IRELAND) LTD

Unit B1, Marina
Commercial Park
Centre Park Road
Cork
Puh. +353 21 310 675
Fax +353 21 310 671

ISO-BRITANNIA

KEMIRA CHEMICALS (UK) LTD

Orm House
2 Hookstone Park
Harrogate
N Yorkshire HG2 8QT
Puh. +44-1423-885 005
Fax +44-1423-885 939

KEMIRA INCE LTD

Ince
Chester CH2 4LB
Puh. +44-151-357 2777
Fax +44-151-357 1755
Tlx 627407 kemch g

KEMIRA N.I. LTD

5 Ballygowan Road
Hillsborough
Co. Down BT26 6HX
Puh. +44-1846-682 121
Fax +44-1846-683 189

KEMIRA COATINGS LTD

Head Office
Rookwood Way
Haverhill
Suffolk CB9 8PQ
Puh. +44-1440-706 666
Fax +44-1440-706 192
Tlx 817442 macho g

KEMIRA COATINGS LTD

(Head Office)
Rookwood Way
Haverhill
Suffolk CB9 8PQ
Puh. +44-1440-706 666
Fax +44-1440-706 192

KEMIRA COATINGS INDUSTRIAL DIVISION

Kelvin Way
West Bromwich
West Midlands B70 7JZ
Puh. +44-121-525 5665
Fax +44-121-525 4248
Tlx 335398

KEMIRA COATINGS HEAVY DUTY DIVISION

Warth Mills, Radcliffe Road
Bury
Lancashire BL9 9NB
Puh. +44-161-764 6017
Fax +44-161-764 6102

BECKER ACROMA KEMIRA (BAK) LTD

Rookwood Way
Haverhill
Suffolk CB9 8PQ
Puh. +44-1440-703 611
Fax +44-1440-761 091

KEMIRA SAFETY LTD

Unit 14 B
Harris Business Park
Hanbury Road
Stoke Prior
Bromsgrove B60 4EH
Puh. +44-1527-579 990
Fax +44-1527-579 991

ITALIA**COROB S.P.A.**

Via Agricoltura, 3
41038 San Felice s/P
Modena
Puh. +39-535-6630
Fax +39-535-46151

MATHERSON S.P.A.

Via Olimpia, 2
24030 Presezzo
Bergamo
Puh. +39-35-468 711
Fax +39-35-611 644

SPETRA S.R.L.

Via Venezia, 4
41034 Finale Emilia
Modena
Puh. +39-535-92 530
Fax +39-535-93 400

CONVERTITORI CATALITICI EUROPA S.R.L.

Corso Perrone 15
16152 Genova
Puh. +39-10-651 1008
Fax +39-10-653 0742

JAPANI**KEMIRA-UBE, LTD.**

Ube Building
3-11, Higashi-shinagawa
2-chome
Shinagawa-ku
Tokyo, 140
Puh. +81-3-5460 3365
Fax +81-3-5460 3442

KEMIRA-UBE, LTD.

Ube Plant
2575 Ohaza Fujimagari
Ube-City
Yamaguchi Prefecture 755
Puh. +81-836-353 000
Fax +81-836-352 288

KANADA**KEMIRA PAPER CHEMICALS CANADA, INC.**

1, rue Holiday, Tour Est
Niveau 5
Pointe Claire,
QC H9R 5N3
Puh. +1-514-697 9933
Fax +1-514-455 1933

KIINA**KEMIRA AGRO OY BEIJING**

Representative Office
Room 802, Scite Tower
No. 22, Jianguomenwai Ave-
nue
100022 Beijing
Puh. +86 10 512 3321
Fax +86 10 512 3320

LATVIA**SIA KEMIRA AGRO LATVIJA**

Dzirnavu iela 140
702.ist
LV-1050 Riga
Puh. +371-7-212 512
Fax +371-7-830 280

AS LATVIJAS KRASAS

Kruzes Str. 3
LV-1041 Riga
Puh. +371-9-345 049
Fax +371 2 617 521

A/S BALTIC COLOR

Kruzes 3
Riga LV-1046
Puh. +371-7-613 625
Fax +371-7-610 911

LIETTUA**UAB KEMIRA AGRO VILNIUS**

Smelio 8
2055 Vilnius
Puh. +370-2-709 175
Fax +370-2 744 397

UAB BALTIC COLOR

Sietyno 8
2050 Vilnius
Puh. +370-2-706 413
Fax +370-2-706 414

MALESIA**KEMIRA SDN. BHD.**

43B, Jin Tun Mohd.
Fuad Tiga
Taman Tun Dr. Ismail
60000 Kuala Lumpur
Puh. +60-3-717 7330
Fax +60-3-717 7333

NORJA**KEMIRA CHEMICALS A/S**

Box 1177
N-1631 Gamle Fredrikstad
Puh. +47-69-358 585
Fax +47-69-358 595

KEMIRA CHEMICALS A/S

Veritasvn. 1
N-1322 Høvik
Puh. +47-67-565 870
Fax +47-67-565 888

PORTUGALI**ALIADA QUIMICA DE PORTUGAL LTDA**

Rua José Falçao 199
4008 Porto
Puh. +351-2-200 7547
Fax +351-2-208 3476

PUOLA**KEMIPOL LTD.**

ul. Kuznicka 1
72-010 Police
Puh. +48-91-174 590
Fax +48-91-173 120

KEMIRA AGRO POLAND SP. Z.O.O.

ul. Kaszubska 52
70 226 Szczecin
Puh. +48-91 884 066
Fax +48-91 884 065

RANSKA**KEMIRA CHIMIE S.A.**

B.P. 5
F-67630 Lauterbourg
Puh. +33-8863 3650
Fax +33-8863 3651

SECO S.A.

B.P. 239
1, rue Savérine
F-60772 Ribécourt Cedex
Puh. +33-4475 7500
Fax +33-4475 7510
Tlx 140458 seco ribec

KEMIRA ENGRAIS S.A.

Marché d'Intérêt
National 80
F-84953 Cavaillon Cedex
Puh. +33 9071 0333
Fax +33 9071 4567

RUOTSI**KEMIRA KEMI AB**

Box 902
S-251 09 Helsingborg
Puh. +46-42-171 000
Fax +46-42-140 635
Tlx 72218 kemira s

ALUFLUOR AB

Box 902
S-251 09 Helsingborg
Puh. +46-42-171 000
Fax +46-42-140 635

FERRIKLOR AB

Närkes Kvarntorp
S-692 00 Kumla
Puh. +46-19-577 200
Fax +46-19-577 353

KEMIRA PIGMENTS AB

Drottninggatan 62
S-252 21 Helsingborg
Puh. +46-42-126 330
Fax +46-42-182 654

DICKURSBY FÄRG AB

Box 3014
Arrendevägen 36
S-163 03 Spånga
Puh. +46-8-621 9950
Fax +46-8-760 1307

SAKSA**KEMIRA PAPIER-CHEMIKALIEN GMBH**

Postfach 210832
D-76158 Karlsruhe 21
Puh. +49-721-952 660
Fax +49-721-952 6610

KEMIRA INDUSTRIE-CHEMIKALIEN GMBH

Nürnberg Strasse 4
D-63450 Hanau
Puh. +49-6181-92 470
Fax +49-6181-924 720

KEMIRA PIGMENTE GMBH

Mechtildisstrasse 1
D-50678 Köln
Puh. +49-221 9320508
Fax +49-221 9320510

KEMIRA DEUTSCHLAND GMBH

Postfach 51 07 20
D-30637 Hannover
Puh. +49-511-647 460
Fax +49-511-647 4625
Tlx 921484 kemi d

KEMIRA KATALYSATOREN GMBH

Friedrichstrasse 55
D-65185 Wiesbaden
Puh. +49-611-373 074
Fax +49-611-300 663

TANSKA**KEMIRA MILJØ A/S**

Måde Industrivej 19
DK-6705 Esbjerg
Puh. +45-7545 2555
Fax +45-7545 2575

KEMIRA DANMARK A/S

Company House
Midtermolen 7
DK-2100 Copenhagen
Puh. +45-3527 8000
Fax +45-3527 8080

KEMIRA DANMARK A/S

Limfjordsvej 27
DK-9400 Nørresundby
Puh. +45-9817 3522
Fax +45-9817 3807

KEMIRA DANMARK A/S

Kongensgade 107
DK-7000 Fredericia
Puh. +45-7922 3366
Fax +45-7922 3322
Tlx 51 158 kemfre dk

THAIMAA**KEMIRA THAI CO. LTD**

Metro Building, 7th floor
180-184 Rajawongse Rd
Bangkok, 10100
Puh. +66-2-226 3871
Fax +66-2-224 5672

TSEKINMAA**KEMIFLOC A.S.**

Nábr. Dr E Benese 24
CS-75062 Prerov
Puh. +42-641 253 032
Fax +42-641 253 033

UNKARI**KEMIRA PIGMENTS KFT**

Népfüredő u. 21/c
H-1138 Budapest
Puh. +36-1-173 2599
Fax +36-1-270 0649

KEMIRA AGRO HUNGARY LTD. CO.

Vöröskereszt street 6
H-6800 Hódmezővásárhely
Puh. +36-62-345 404
Fax +36-62-342 183

VENÄJÄ**KEMIRA AGRO OY**

Representative Office
ul. Giljarovskogo, 4
1st entrance, 2nd floor
129090 Moscow
Puh. +7-095-208 4156
Fax +7-095-208 5421
Tlx 413918 kemou su

ZAO FINNCOLOR

ul. Vozrozhdenija 4
Business Center "PRIN"
Offices 801, 802
198 188 St. Petersburg
Puh. +7-812-119 1985
Fax +7-812-185 0287

ZAO FINNCOLOR

Pr. 9-go Janvarja, d. 15
192289 St. Peterburg
Puh. +7-812-172 6348
Fax +7-812-172 6348

VIRO**AS KEMIVESI**

Filritee 9A
EE 0001 Tallinn
Puh. +372-6-312 799
Fax +372-6-312 796

KEMIRA AGRO EESTI AS

Merivälja tee 5
EE 0019 Tallinn
Puh. +372-6-300 155
Fax +372-6-300 157

AS EESTI VÄRV

Liimi 5
EE 0006 Tallinn
Puh. +372-6-656 3337
Fax 049-106 152

AS BALTIC COLOR

Liimi 5
EE0006 Tallinn
Puh. +372-6-563 337
Fax +372-6-563 334

YHDYSVALLAT**KEMIRA PAPER CHEMICALS, INC.**

P.O. Box 2247
Savannah, GA 31402
Puh. +1-912-234 8605
Fax +1-912-234 7041

KEMIRA PIGMENTS INC.

P.O. Box 368
Savannah, GA 31402
Puh. +1-912-652 1000
Fax +1-912-652 1175
Tlx 544027 kemira sav

TIKKURILA INC.

7600 State Road
Philadelphia
Pennsylvania PA 19136
Puh. +1-215-335 7331
Fax +1-215-335 7354

- Tuotanto
- Myynti

